

ՄԵՐ ԱՆԿԻՆԵՆ

Պաշտոնագրկել Թրամփին, Թ՞է Ոչ

Այս օրերուն Ամերիկայի քաղաքական օրակարգին վրայ աւելի հաճախ քննարկուող հարցը կը վերաբերի նախագահ Թրամփի պաշտոնագրկումի նպատակալարմարութեան եւ միջոցներուն:

Յատուկ քննիչ Ռոպըրթ Միլլըր երկու ամիս առաջ հրապարակեց իր երկամեայ հետաքննութեան արդիւնքները ու աւելի քան 400 էջերու մէջ ներկայացուց իր եզրակացութիւնները: 2016-ի նախագահական ընտրութիւններու ընթացքին Թրամփի ընտրական մեքենայի եւ Ռուսաստանի միջեւ մեղսակցութեան մասով Միլլըր յայտնեց, որ թէ Ռուսաստանի գաղտնի սպասարկութիւնները միջամտած են Ամերիկայի ընտրութիւններուն, սակայն կողմերուն միջեւ մեղսակցութեան փաստը չէ հաստատուած: Միւս կողմէ սակայն, Միլլըր յայտնեց որ նախագահ Թրամփ, առնուազն տասը առիթներով փորձած է խափանել իր վարած քննութեան ընթացքը, ինչ որ կը նկատուի քրեականօրէն պատժելի յանցանք: Սակայն, ըստ Ամերիկեան օրէնքներու, պաշտոնավարող նախագահին դատական մեղադրանք չի կրնար առաջադրուիլ: Այդ պարտականութիւնը կ'իյնայ Գոնկրէսին ուսերուն, որ կրնայ պաշտոնագրկումի գործընթաց սկսիլ նախագահին դէմ:

Այժմ գնդակը Ներկայացուցիչներու Տան մօտ է, սակայն առ այսօր այդ մարմինի խօսնակ Նէնսի Փլոսի կը մերժէ ընթացք տալ բազմաթիւ Դեմոկրատ եւ մէկ Զանրապետական գոնկրէսականներու պահանջին, որ նախագահ Թրամփի պաշտոնագրկումի շուրջ լսումները պէտք է սկսիլ անմիջապէս: Սակայն, խօսնակ Փլոսի շատ աւելի զգուշաւոր կեցուածք որդեգրած է եւ մտավախութիւն ունի որ, պաշտոնագրկումի հետեւանքով երկիրէն ներս աւելի մեծ պառակտուի կրնայ յառաջանալ: Փլոսի աւելի շատ հակուած է այն մտքին, որ նախագահական յաջորդ ընտրութիւնները կը մօտենան եւ այս հարցի վճիռը պէտք է ձգել ժողովուրդի կամքին:

Զանրային կարծիքի վերջին հարցախոյզերու համաձայն, այսօրուայ դրութեամբ Ամերիկացի ժողովուրդի 56 տոկոսը հակառակ է Թրամփի պաշտոնագրկումին եւ միայն 44 տոկոսը՝ կողմ: Քաղաքական մեկնաբաններու կարծիքով այս թիւերը կրնան արագօրէն շրջուիլ, երբ Գոնկրէսէն ներս նախնական լսումներու ընթացքին ժողովուրդին պարզ ձեւով ներկայացուին, այն բոլոր փաստարկները, որոնք Թրամփի պաշտոնագրկումը կը դարձնեն անխուսափելի: Նախագահը Թրամփի 2.5 տարուայ քառասյին կառավարման

«Յայաստան» Զամահայկական Զիննադրանը Պէտք է Դառնայ Աւելի Զօր Կառոյց. Արմէն Սարգսեան

Յունիս 18-ին տեղի ունեցաւ «Յայաստան» Համահայկական Հիմնադրամի հոգաբարձուներու խորհուրդի եւ տեղական մարմիններու 28-րդ համատեղ նիստը, որ վարեց խորհուրդի նախագահ, Հայաստանի Հանրապետութեան նախագահ Արմէն Սարգսեան:

Մինչ օրակարգի հարցերու քննարկման անցնիլը, Հանրապետութեան նախագահի առաջարկութեամբ ներկաները մէկ վայրկեան լուծեամբ յարգած են հոգաբարձուներու խորհուրդի նախկին անդամ, անցեալ տարի կեանքէն հեռացած Շարլ Ազնաւուրի յիշատակը:

Իր խօսքին մէջ նախագահ Արմէն Սարգսեանը, մասնաւորապէս, ըսած է. - «Անցած մէկ տարուայ ընթացքում Հիմնադրամի կեանքում տեղի ունեցած տրամաթիք իրադարձութիւններէից չետոյ, որոնց վերաբերեալ իւրաքանչիւրս ունենք մեր գնահատականը, այդուհանդերձ, գոհունակութեամբ ուզում եմ արձանագրել, որ Հիմնադրամի նոր ղեկավարութեան գործունէութեան արդիւնքում 2018 թուականի հեռուստամարաթիւնին Հիմնադրամին սատարողների թիւն աւելացել է մօտ 20 տոկոսով: Իսկ նուիրատուութիւնները շարունակուեցին նաեւ

Զայաստանի ու Արցախի նախագահներն ու վարչապետ Փաշինեան «Յայաստան» Զամահայկական Զիննադրամի ժողովի ընթացքին

հեռուստամարաթիւնից չետոյ, շարունակում են նաեւ աչօր»:

Նախագահը կարեւորած է Հիմնադրամը աւելի տիրամիք, աւելի առաձգական, աւելի ճկուն եւ աւելի հզոր կառոյց դարձնելու անհրաժեշտութիւնը՝ նշելով. - «Հիմնադրամի աւանդական ծրագրերին զուգահեռ՝ պէտք է ծնունդ ու կեանքի կոչուեն նոր, այդ թւում՝ փորձնական ծրագրեր՝ ժամանակի պահանջներին համահունչ: Հիմնադր-

ամը չպէտք է կապուի դրամահաւաք կառոյցի հետ, եւ Սփիւռքում գործող՝ Հիմնադրամի կառոյցները չպէտք է աշխատեն որպէս գանձապետական գրասենեակներ»:

Ելոյթով հանդէս եկած է նաեւ վարչապետ Նիկոլ Փաշինեանը:

«Ես համաձայն եմ Հանրապետութեան նախագահի հետ, որ նոր ժամանակներում մենք պէտք է

ՄԴՅ 3այտարարութիւնը Զարեհ Սինանեանի Նշանակումին Առթիւ

Երկար տարիներէ ի վեր կար ձեւաւորուած սկզբունք, որ Սփիւռքի հետ անմիջականօրէն առնչուող գերատեսչութեան ղեկավարը պէտք չէ նշանակուի ընդգծուած կուսակցական հակումներ ունեցող անձ մը, որպէսզի յարգուին Սփիւռքի տարբեր համայնքներէն ներս գոյութիւն ունեցող իւրայատկութիւններն ու զգայնութիւնները ու նշանակուած անձին շուրջ վերապահութիւններու պատճառով չվնասուի Զայրեմիքի հետ կապերու ամրապնդման կարեւոր գործը:

Սփիւռքի գործերու գլխաւոր յանձնակատարի պաշտօնին Զարեհ Սինանեանի նշանակումով դժբախտաբար հաշուի չէ առնուած այս կարեւոր պարագան, նկատի ունենալով որ ան իր քաղաքական գործունէութիւնը ծաւալած է սփիւռքի ամենէն բազմամարդ՝ Լոս Անճելոսի հայ համայնքէն ներս, բացառապէս Դաշնակցութեան հովանաւորութեան տակ գործող կառոյցներուն գծով և առանձնանցած է իր հրապարակային խնդրայարոյց եւ երբեմն անպատասխանատու ելոյթներով եւ յայտարարութիւններով:

Մասնակցելով տեղական ընտրական գործընթացներուն, ան դրսեւորած է խիստ յարձակողական վերաբերմունք իր քաղաքական հակառակորդներուն նկատմամբ՝ յատկապէս մեր կազմակերպութեան հասցէին կատարելով մեղադրանքներ, պարզ այն պատճառաւ, որ չենք պաշտպանած իր նախընտրած թեկնածուին:

Կլէնտէլի Քաղաքապետարանէն ներս իր պաշտօնավարման ընթացքին եւս, Պր. Սինանեան չէ կարողացած ցուցաբերել լայնախոհութիւն եւ հանդուրժողականութիւն ու գործած է հատուածական նկատարումներով:

Զարեհ Սինանեան ազատ է իր քաղաքական հայեացքներուն մէջ, սակայն անցեալի իր կենսագրականը չի կրնար անտեսուիլ կամ մոռացուած մատուցիլ, ու անպայմանօրէն իր ժխտական անդրադարձը պիտի ունենայ իր պաշտօնավարման ընթացքին:

Զարեհ Սինանեան չի լրացներ սփիւռքի բոլոր կառոյցներուն հետ հաւասար հեռաւորութեան վրայ գտնուելու անհրաժեշտ նախապայմանը ու հետեւաբար մենք խիստ վերապահութիւն կը յայտնենք այս նշանակումին կապակցութեամբ:

Սոցեալ Դեմոկրատ Զնչակեան Կուսակցութեան Արեւմտեան Ամերիկայի Վարիչ Սարմին

Թուրքիա Զայրացած է Զայոց Ցեղասպանութեան Թեմայով Զոլանտայի Խորհրդարանի Կողմէ Ընդունած Բանաձեւէն

Թուրքիա խիստ արձագանգած է Զայոց Ցեղասպանութեան թեմայով Զոլանտայի մէջ ընդունուած բանաձեւին:

Թուրքիոյ արտաքին գործոց նախարարութեան հրապարակած գրաւոր յայտարարութեան մէջ Զոլանտայի Ներկայացուցիչներու Պալատի բանաձեւը որակուած է իբրեւ «անհիմն յերիւրանք» եւ ներկայացուած է աջն պնդումը, թէ որոշումը ընդունուած է «հակաթրքական շրջանակներու նախաձեռնութեամբ»:

Յայտարարութեան մէջ նաեւ նշուած է, որ որոշման ընդունման նպատակով ուժերուն քայլերը անպատասխան պիտի չմնան, իսկ Զոլանտայի խորհրդարանի այդ քայլը չի կրնար դրական ազդեցութիւն ունենալ թուրք-հոյանտական յարաբերութիւններու զարգացման վրայ:

Ուշագրաւ է, որ Թուրքիոյ իշխանութիւններուն մօտ կանգնած «Yeni Safak» թերթի կայքը,

ՎԱՅԱՏԱՆԵԱՆ ՄԱՍԻՍ

Անքարան ու Պաքուն Ծաղրում են Փարիզին. Ֆրանսայի Հայկական Առերեսուները

ՅԱԿՈԲ ԲԱՂԱԼԵԱՆ

Անքարայի քաղաքապետը յայտարարել է, որ Պաքուն եւ Անքարան կը դառնան քոչը քաղաքներ: Այդ յայտարարութիւնը առանձնապատուկ լրջի տակ է յայտնուում «քոչը քաղաքներ» վերաբերեալ ֆրանսական դատարանի որոշումներին ֆոնին, ինչ որ իմաստով նոյնիսկ թողնելով Փարիզի նկատմամբ հեզնական «Ժպիտի» տպաւորութիւն: Բանն այն է, որ Ֆրանսայի դատարանը օրերս կայացրել է որոշումներ, որոնք կարելի է համարել Ֆրանսայում Ատրպէյճանի եւ Թուրքիայի յաջողութիւնը: Դրանք վերաբերում են Ֆրանսայի եւ Արցախի մի քանի քաղաքների բարեկամութեանը: Դատարանը չեղեալ է համարել այդ քաղաքների բարեկամութեան մասին համաձայնագրերը:

Պաշտօնական փարիզը դեռեւս չի մեկնաբանել այդ դատական ակտը: Արցախի արտգործնախարարութիւնն իր մտահոգութիւնն էր յայտնել այդ կապակցութեամբ, ասելով, որ այդօրինակ որոշումները կարող են նպաստել Արցախի դէմ ազդեցիկ քաղաքականութեանը, որն արտայայտուում է նաեւ Ատրպէյճանի գործադրած մեկուսացման ջանքով:

Ֆրանսայի դատարանի որոշումը փաստացի աջակցութիւն է այդ ջանքին, անկախ հանգամանքից, թէ դատարանի այդ որոշման հարցում ինչ դեր ունի Ատր-

պէյճանը ինքնին: Այն, որ եւրոպական տիրոջութեամբ բաւական տեւական ժամանակ շոշափելի դեր է ստանձնել խաւարային դիւանագիտութիւնը, յայտնի է: Միաժամանակ, հենց եւրոպական տիրոջութեամբ էլ բացայայտուում են այդ դիւանագիտութեան յանցաւոր դրսեւորումները:

Հասե՞լ են դրանք ֆրանսական դատարան, թէ ոչ: Յամենայն դէպս, դատարանի որոշումը տարօրինակ է: Այդ որոշումը թերեւս տալիս է «վեթինգի» անհրաժեշտութեան մասին խորհելու առիթ:

Կ'անի՞ր պաշտօնական փարիզը, թէ՞ մեծ ուշադրութեան չի արժանացնի տեղի ունեցածը: Անկասկած է, որ Արցախի համար այն ճակատագրական չէ, սակայն, այդ դուռնադուռէն, եթէ ստացուում է եւրոպայում Ատրպէյճանի ազդեցիկ քաղաքականութեան առաջնադասման փոքր յաջողութիւն, ապա վաղը կարող է ստացուել աւելի մեծը, կամ փոքրերը կուտակուելով, կարող են դառնալ մեծ:

Այստեղ անշուշտ խորհելու բան ունի Հայաստանի քաղաքական ղեկավարութիւնը, բայց թերեւս ոչ պակաս նաեւ՝ Ֆրանսայի: Եւ բանն այն չէ, որ Հայաստանի ու հայ ժողովրդի բարեկամ Ֆրանսան պէտք է հոգ տանի իր դատական համակարգում այդօրինակ որոշումներ թոյլ չտալու մասին: Ի վերջոյ, դատական համակարգը Ֆրանսայում անկախ է, գործադիրը չի միջամտում դրա աշխատանքին:

Բայց կարող է երաշխաւորել, որ չկայ այլ միջամտութիւն:

Յամենայն դէպս, վալանսի քաղաքապետը յայտարարել էր, որ դա արտերկրից պարտադրուած որոշում է: Աւելին, ֆրանսահայ քաղաքագետ Կայծ Մինասեանը Հայաստանի Հանրային ռադիոյի հետ զրոյցում նշել էր, որ այդ քայլով Ֆրանսան թերեւս քաղաքական ազդակ է յղում Ատրպէյճանին՝ տնտեսական գործակցութիւնը խորացնելու, նոր շուկաներ գտնելու հեռանկարով: Ստացուում է, որ դատական համակարգը քաղաքական ազդակի՞ր գործիք է: Այդ դէպքում հնարաւոր չէ խօսել դրա անկախութեան մասին: Քաղաքագետը նկատում է նաեւ, որ Փարիզն այդպիսով փորձում է ցոյց տալ, որ անաչառ համանախագահ է եւ չճանաչուած երկրի հետ չի կնքում քաղաքային բարեկամութեան պայմանագրեր:

Բայց, բանն այն է, որ այդ պայմանագրերը կնքել է ոչ թէ պաշտօնական փարիզը, այլ ՏԻՄ կառույցները, որոնք համապետական իշխանութեան մաս չեն: Ըստ այդմ, Պաքուն չի կարող մեղադրել Փարիզին, այդ բարեկամութեան պայմանագրերի եւ աչառ համանախագահութեան համար, ինչպէս որ Պաքուն չի կարող մեղադրել Ուաշինթոնին, որ ԱՄՆ մօտ մէկ տասնեակ Նահանգ ճանաչել է Արցախի անկախութիւնը:

Այդպիսով, Ֆրանսայի դատարանի որոշումը ոչ թէ վկայում է

Ֆրանսայի միջնորդական անաչառութիւնը, այլ հակառակը՝ հարուած է Փարիզի քաղաքական կշռին, որովհետեւ խօսքը վերաբերում է հայկական հարցի դէմ դատական որոշման: Հարց, որի քաղաքակրթական պաշտպանութեան առաջամարտիկ լինելու յայտ է ներկայացրել Ֆրանսան արդէն տարիներ շարունակ: Այդ յայտը բաւական խօսուն յայտարարութիւններով ու քայլերով վերհաստատել է նաեւ Ֆրանսայի նախագահ էմանուել Մակրոնը:

Հայկական հարցը բաղկացած չէ լոկ ցեղասպանութեան ճանաչման խնդրից: Հայկական հարցը ներառում է շատ աւելի լայն համատեքստ: Ըստ այդմ ստացուում է, որ Ֆրանսան մի ձեռքով վերցնում է հայկական հարցը, միւս ձեռքով խփում իր այդ ձեռքին:

Եւ եթէ անգամ դա քաղաքական ուղերձ է Ատրպէյճանին՝ գործակցութեան այսպէս ասած նախատրամադրուածութիւն ձեւաւորելու համար, ապա այդ ուղղութեամբ Փարիզի քաղաքական ձեռքերումը թերեւս շատ աւելի պակաս կարող է լինել, քան քաղաքական կշռի լայն առումով կորուստը, որ կը հետեւի հայկական հարցում Ֆրանսայի այդ երկիմաստ իրավիճակի հետեւանքով:

Իսկ որ կան Ֆրանսայի այդ կշռի նուազմամբ շահագրգռուած բազմաթիւ սուբէիկտներ, թերեւս կասկած չկա՞ծ, որոնք անշուշտ լաւ են պատկերացնում, թէ ինչ քաղաքական հեռանկարներ կարող են բացուել Ֆրանսայի առաջ՝ հայկական հարցի առաջխաղացման միջազգային առաջամարտիկ դերն ամբողջական ստանձնելու եւ դրան հետեւողական եւ համատարիմ մնալու դէպքում:

«ԼՐԱԳԻՐ»

Ջարեհ Սինանեանի Նշանակումը Կարող է Սփիւռքի Միասնականութեան Լուրջ Խնդիրներ Առաջացնել

ԽՍԲԱԳՐԱԿԱՆ «ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ» ՕՐԱԹԵՐԹԹ

ՀՀ վարչապետ Նիկոլ Փաշինեանի որոշմամբ՝ Ջարեհ Սինանեանը նշանակուել է Սփիւռքի գործերի գլխաւոր յանձնակատար: Նա ԱՄՆ Կլեմտէյլի քաղաքային խորհրդի անդամ է եւ եղել է նախկին քաղաքապետը: Նրա նշանակումը տարբեր կերպ է ընկալուել: Մէկ խօսուում է, թէ Սինանեանն ամենաարժանաւոր թեկնածուն է, քանի որ հինգ մատի պէս գիտի Սփիւռքն ու սփիւռքահայութեան խնդիրները եւ ի վիճակի է կատարել Սփիւռքի գործերի գլխաւոր յանձնակատարի գործառնութիւնը, բայց, միւս կողմից, քիչ չեն քննադատութիւնները Սինանեանի հասցէին: Քննադատողներից որոշ հատուած անթոյլատրելի է համարում այն, որ Սինանեանը եղել է սեռական փոքրամասնութիւնների հարցերով զբաղուող եւ դա լաւագոյնս կատարելու համար պարգեւատրուած եզակի հայերից մէկը: Սա, իհարկէ, ամենաթոյլ փաստարկն է որպէս քննադատութիւն, քանի որ իրա-

կանում մարդը, եթէ որեւէ անձի իրաւունքներ է պաշտպանում, դրանում վատ բան, իհարկէ, չկայ՝ անկախ նրանից՝ այդ մէկի սեռական կողմնորոշումը աւանդական է, թէ ոչ, կամ մենք ընդունում ենք նրա այդ կողմնորոշումը, թէ ոչ:

Բայց Ջարեհ Սինանեանի մասին վերջերս շատ կարծիքներ հնչեցին հենց ամերիկաբնակ հայերի շրջանից, որոնք բողոքում էին, որ նա չեղափոխութեան օրերին ծաղրում էր այսօրուայ իշխանութիւններին, արգելում էր իր ուժերի ներածի չափով, որ յանկարծ Կլեմտէյլում հայերը հանրահաւաք չանեն՝ ի պաշտպանութիւն Հայաստանի չեղափոխութեան: Աւելին, աւանդաբար Սինանեանը եղել է նախկին իշխանութիւնների չլուսնագանդ կատարող «սփիւռքահայրը»։ այն ոգեւորութեամբ, որով նա դիմաւորել է նախկին իշխանութիւններին, յետագայում նոյն ձօներով դիմաւորել է նաեւ գործող իշխանութիւններին, ինչը տարակուսանքի տեղիք է տալիս առնուազն:

Բայց ամենակարեւորը դա չէ:

Իրականում յայտնի է, որ ինչպէս մեր երկրի ներսում, այնպէս էլ Սփիւռքում հայերը պառակտուած են. միմեանց չեն ընդունում որոշ դէպքերում: Եւ Սփիւռքի մի ներկայացուցչին միւսների հարցով զբաղուող նշանակելը կարող է Սփիւռքի միասնականութեան լուրջ խնդիրներ առաջացնել: Շատ սփիւռքահայեր բազմիցս ասել են, որ աւելի լաւ է՝ լինի Հայաստանի մի երիտասարդ, որին որեւէ մէկը չճանաչի, բայց ընկալի որպէս ՀՀ ներկայացուցիչ եւ համագործակցի, քան, օրինակ, ամերիկաբնակ հայ, որը չի հասկանալ, թէ Ֆրանսայում, Գերմանիայում կամ, օրինակ, Թուրքիայում ապրող մեր հայրենակիցներն ինչ խնդիրներ ունեն: Թէ ինչպէս կը ստացուի նոր յանձնակատարի աշխատանքը, դժուար է ասել, բայց արդէն իսկ պատկերացում կայ, որ նա իր երկու օգնական ուղեկցողների հետ պէտք է միշտ լինի շրջագայութեան մէջ եւ նպաստի հայրենիք-Սփիւռք կապերի ամրապնդմանը: Յուսանք՝ նրա մօտ դա լաւ կը ստացուի:

Օլիգարխիան ու Ռոբերտ Քոչարեանը Պէտք է Կողմնորոշուեն

ԱՐԱՍ ԱՍԱՏՈՒՆԻ

Հայկական մամուլում տեղեկութիւն էր հրատարակուել, որ օրերս հաւաքուել են նախկին վարչապետ Կարէն Կարապետեանը, նախկին ԱԺ պատգամաւոր՝ միլիար-

դատէր Սամուէլ Կարապետեանի եղբայր Կարէն Կարապետեանը, Գագիկ Բեգլարեանը եւ այլ նախկին օլիգարխիայի ներկայացուցիչներ, որոնք քննարկել են Հայաստանում ստեղծուած վիճակը, ներդրումների բացակայութիւնը, Ռուսաստա-

նի հետ յարաբերութեան խնդիրները: Այդ տեղեկատուութեան հրատարակումը համընկել է երկու այլ ուշագրաւ տեղեկատուութեան հետ՝ Ռուսաստանի դեսպանի հանդի-

Մասաիա ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ ՄԱՍԻՍ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ ՊԱՇՏՕՆԱԹԵՐԹ՝ ԱՌՅԻԱԼ ԴԵՄՈԿՐԱՏ ՅՆՁՊԿԵԱՆ ԿՈՒՄԱԿՑՈՒԹԵԱՆ Արեւմտեան Ամերիկայի Շրջանի ՎԱՐԻՉ ՏՆՕՐԵՆ ՎԱՅԷ ԱՋԱՊԱՅԵԱՆ MASSIS Weekly Organ of the Armenian Social Democratic Hunchakian Party of Western USA 1060 N. Allen Ave. Pasadena, CA 91104 Phone: (626) 797-7680 Fax: (626) 797-6863 E-Mail: massis2@earthlink.net http://www.massisweekly.com (USPS 667-310) (ISSN 0744-334X) Published Weekly Except Two Weeks in August ANNUAL SUBSCRIPTION RATES: USA \$50.00, \$100.00 (First Class) Canada \$125.00 (Air Mail) Overseas \$250.00 (Air Mail). All payments must be made in US funds & Drawn on US banks. Periodicals Postage Paid at Pasadena CA. Please Send Address Change To MASSIS WEEKLY

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայացաւ «Քաղաքացիական Պայմանագիր» Կուսակցութեան 5-րդ Համագումարը

«Քաղաքացիական պայմանագիր» կուսակցութեան 5-րդ համագումարի անդամները

Իշխող «Քաղաքացիական պայմանագիր» կուսակցութիւնը յեղափոխութենէն ետք առաջին համագումարը կայացուց Յունիս 16-ին: Շուրջ 13 ժամ տեւած համաժողովի ընթացքին ընտրուեցաւ վարչութիւն, որ իր հերթին Տարածքային կառավարման եւ ենթակառուցուածքներու նախարար Սուրէն Պապիկեանը ընտրեց կուսակցութեան ղեկավար:

Սուրէն Պապիկեանը մինչ այդ կուսակցութեան փոխնախագահն էր, իսկ կուսակցութեան ղեկավարը՝ Սասուն Միքայէլեանը: Յատկանշական է, որ Միքայէլեանը այս անգամ չընտրուեցաւ նոյնիսկ վարչութեան անդամ: Լրագրողները Պապիկեանէն հետաքրքրուեցան հնարաւոր է պատճառը այն էր, որ Սասուն Միքայէլեանը Աբովեանի ընտրութիւններուն չաջակցեցաւ կուսակցութեան:

«Ես գուշակութեամբ չեմ ուզում զբաղուել», - պատասխանած է նորընտիր ղեկավարը:

Վարչութեան կազմին մէջ ընտրուած 21 անդամներու շարքին էր Կոտայքի մարզպետ Ռոմանոս Պետրոսեանը, որ յայտարարած էր, որ Սասուն Միքայէլեանը իրենց չէ աջակցած:

Նորընտիր վարչութեան մէջ են գործադիրի անդամներ Արայիկ Յարութիւնեանը, Յակոբ Արշակեանը, Արսէն Թորոսեանը, փոխվարչապետ Տիգրան Աւինեանը, Ազգային ժողովէն Արարատ Միրզոյեանը, «Իմ քայլը» խմբակցութեան ղեկավար Լիլիթ Մակունցը, Յակոբ Սիմիտեանը եւ եւս քանի մը պատգամաւոր եւ կուսակցականներ: Անվտանգութեան խորհուրդի քարտուղար

Արմէն Գրիգորեանն ալ առաջադրուած էր, բայց չընտրուեցաւ:

«Քաղաքացիական պայմանագիր» հիմնադիր Նիկոլ Փաշինեանը երբեք չէ ղեկավարած կուսակցութիւնը: Վարչութեան 21 անդամէն մէկն է: Սկզբունքը կը պահպանուի նաեւ իշխանութեան գալէ ետք, ըսած է նորընտիր ղեկավարը:

«Իշխանութեան գալուց յետոյ, բնականաբար, առաջին անգամ է, որ երկրի վարչապետը հրաժարուած է, ինքնաբացարկ է յայտնուած եւ չի ստանձնուած վարչութեան ղեկավարի պաշտօնը», - նշած է Պապիկեանը:

Լրագրողներու հարցին, թէ այդ սկզբունքը ինչո՞վ պայմանաւորուած է, պատասխանած է.

«Այդ սկզբունքների մասին Նիկոլ Փաշինեանը խօսել է դեռ 2015 թուականից: Խօսքը մէկ առաջնորդի, «սուփըրլիտը»-ի բացառումն է եւ այլ գործընկերների նման հնարաւորութիւն ընձեռնելը, քաղաքական ինքնադրսեւորման աճին նպաստելը»:

Արդեօ՞ք կուսակցական պարտականութիւնները չեն խոչընդոտեր նախարարական գործառույթներու լիարժէք իրականացման, հարցին Պապիկեան պատասխանած է. «Իմ զբաղեցրած պաշտօնը առաջին հերթին քաղաքական պաշտօն է, եւ բացի այդ, մենք ունենք եւս 20 վարչութեան անդամներ, որոնք բոլորը հաւասարապէս կարող են մասնակցել թէ՛ կուսակցաշինութեանը եւ թէ՛ մեր կուսակցութեան բոլոր գործողութիւններին, որ մենք կը ձեռնարկենք: Այնպէս որ, ես մենակ չեմ»:

Վերաքննիչը Մերժեց Մանուէլ Գրիգորեանի Խափանման Միջոցը Փոխելու Բողոքը

Վերաքննիչ քրէական դատարանը մերժեց Ազգային ժողովի նախկին պատգամաւոր Մանուէլ Գրիգորեանի խափանման միջոցը փոխելու վերաբերեալ պաշտպաններու բողոքը եւ գրաւով ազատ արձակելու միջնորդութիւնը: Գրիգորեանն դատարան չէր եկած. ան հիւանդանոցն է:

Գրիգորեանի պաշտպանները կը շարունակեն պնդել իրենց պաշտպանեալի կալանքը անհամատեղելի է հիւանդութիւններու հետ: Որոշման հրապարակումէն ետք պաշտպաններէն Լեւոն Պաղտասարեանը յայտարարեց՝ իրենց համար անակնկալ չէր դատարանի որոշումը:

«Ի՞նչ կարելի է սպասել դատական իշխանութիւնից, որը ամբողջովին ընկած է կեղտի եւ կաշառակերութեան մէջ», - նշած է Պաղտասարեանը:

Երեւանի առաջին ատենի դատարանին մէջ ալ յետաձգուեցաւ Մանուէլ Գրիգորեանի եւ անոր կնոջ՝ Նազիկ Ամիրեանի բուն գործով նիստը: Գրիգորեանը չէր եկած դատարան, պատճառաբանութեամբ՝ ի վիճակի չէ: Մեղադրող դատախազները միջնորդութիւն ներկայացուցին Մանուէլ Գրիգորեանը 2-րդ անգամ միջգերատեսչական յանձնաժողովային դատաբժշկական փորձաքննութեան ենթարկելու համար: Մեղադրող դատախազ Վահէ Դոլմազեանը ըսաւ՝ փորձաքննութիւնը կը բխի նաեւ Գրիգորեանի շահերէն:

Արման Պապաճանեան. Ռոպերթ Քոչարեանը Ապացուցեց, Որ Ի Զօրու է Ազդել Դատարաններու Վրայ

«Լուսաւոր Հայաստան» խմբակցութեան պատգամաւոր Արման Պապաճանեանը կը մեղադրէ իշխող կառավարութիւնը մէկ տարի շարունակ դատական համակարգը անգործութեան մատնելու մէջ:

«Բոլորիս պարտականութիւնն է աւելի քան 20 տարի առաջ մեր երկրում բոյն դրած քրէաօլիկարիք համակարգին սպասարկող դատական իշխանութիւն կոչուող որջը վերադարձնել ժողովրդին, եւ անել հնարաւոր ամէն ինչ, որպէսզի Հայաստանի դատական իշխանութիւնն անշրջելիօրէն իր բոլոր դատական աքթերն ու որոշումները բխեցնի միայն ժողովրդի իշխանութիւնից»,- Աժ ամպիոնէն ելոյթ ունենալով՝ ըսած է Արման Պապաճանեանը:

Պատգամաւորը, անդրադառնալով դատաւորներու նկատմամբ վեթիկի իրականացման, դատական համակարգի առողջացման, նշեց, որ իշխանութիւնը անոնց անհրաժեշտութիւնը տեսաւ միայն մէկ դատական գործէ ետք:

«Յեղափոխութիւնից 1 տարի անց մեր երկրի ինքնիշխանութիւնն ու պետականութիւնը նսեմացրած քրէաօլիկարիք համակարգի կնքահայրը ապացուցեց, որ ի զօրու է ազդել Հայաստանի դատարանների վրայ եւ ստանալ իր համար ցանկալի որոշումներ:

Պատգամաւոր Արման Պապաճանեան

Այդ մեղադրեալը շարունակուած է դա ապացուցել նաեւ այսօր՝ դատարանում ցուցաբերելով ցինիզմի հասնող ինքնավստահութիւն, բարոյական եւ հոգեբանական ճնշում գործադրելով դատարանի վրայ: Այս պայմաններում մենք ընտրում ենք Սահմանադրական Դատարանի դատաւոր, որն իր լիազօրութիւնների սահմաններում կոչուած է հակազդել դատական համակարգում Ռոպերթ Քոչարեանի կնքահայրութեամբ հաստատուած եւ Սերժ Սարգսեանի կողմից խորացուած անարխիալի տարածմանը», - յայտարարած է պատգամաւորը:

Ռոպերթ Քոչարեանը Հրաժարած է Նիկոլ Փաշինեանի Դէմ Դատական Հայցէն

Ռոպերթ Քոչարեանը ընդդէմ Նիկոլ Փաշինեանի գործով դատական նիստը տեղի ունեցած է Երեւան քաղաքի ընդհանուր իրաւաստութեան դատարանի՝ Քանաքեռ նստավայրին մէջ:

Ռոպերթ Քոչարեանի ներկայացուցիչ Հայկ Ալումեանի կողմէ հայցադիմում ներկայացուած է Երեւան քաղաքի ընդհանուր իրաւաստութեան դատարան՝ հրապարակայնօրէն արտալայտուած գրպարտութեան պատիւը եւ արժանապատուութիւնը պաշտպանելու պահանջի մասին:

Հայկ Ալումեանը հայցադիմումը ներկայացնելու ժամանակ ընդգծած է, որ դատարան դիմելու առիթներէն մէկը Նիկոլ Փաշինեանի արտալայտութիւնն է Ռոպերթ Քոչարեանին, անցած տարի, առաջին անգամ կալանքէն ազատելէն ետք:

«Կամ թէկուզ Ռոպերթ Քոչարեանին ազատ արձակելու մեկնաբանութիւնը: Ասում է՝ անձեռնմխելի է: Ի՞նչ է նշանակուած անձեռնմխելի: Այսինքն, կարելի է մարդկանց սպանութիւնը կազմակերպել ու ասել՝ «Ես անձեռնմխելի եմ»», - ըսած էր Նիկոլ Փաշինեանը Ֆրանսա այցի ժամանակ:

Այս արտալայտութեան համար անոնք Նիկոլ Փաշինեանէն կը պահանջեն ներողութիւն:

Դատաւորը հարց ուղղած է փաստաբանին՝ արդեօ՞ք այդ վիրաւորանք է, թէ՛ գրպարտանք: Ըստ Ալումեանի՝ կը համարեն եւ գրպարտանք, եւ վիրաւորանք:

Քանի որ Նիկոլ Փաշինեանի ներկայացուցիչ Գէորգ Կէօզալեանը յայտնած է, որ վարչապետը նկատի չէ ունեցած Ռոպերթ Քոչարեանը, այլ համակարգը, Հայկ Ալումեանը ըսած է, որ լիազօրուած է ետ վերցնել հայցը՝ եթէ Փաշինեանը յայտարարէ այդ: Գէորգ Կէօզալեանն ալ պնդած է, որ կը յայտնէ իր վստահօրդի խօսքը:

Դատական նիստը յետաձգուած է, որպէսզի ներկայացուցի գրաւոր դիմում՝ հայցէն հրաժարելու մասին:

Վահէ Գրիգորեանը Ընտրուած է Սահմանադրական Դատարանի Դատաւոր

Ձայներու 99 կողմ, 22 դէմ յարաբերակցութեամբ Վահէ Գրիգորեանը ընտրուած է Սահմանադրական դատարանի դատաւոր:

Այդ պաշտօնին Գրիգորեանի թեկնածութիւնը առաջադրած էր նախագահ Արմէն Սարգսեանը՝ Սահմանադրական դատարանի դատաւորի թափուր պաշտօնին վերջին թեկնածուի՝ Արթուր Վաղարշեանի չընտրուելէն մէկ օր անց:

Մարտ 1-ի զոհերու իրաւաջաջորդներու ներկայացուցիչ Վահէ Գրիգորեանի թեկնածութիւնը նախագահ Սարգսեանը երկրորդ անգամ առաջադրեց: Առաջինը անցեալ տարի էր՝ յեղափոխութենէն ետք, որ տապալեց Ազգային ժողովի մէջ մեծամասնութիւն կազմող Հանրապետական խմբակցութիւնը:

ԼՈՒՐԵՐ

Ֆրանսայի Բաղաքապետերը Կը Յայտնեն Արցախի Հետ Բարեկամութեան Հռչակագիրները Չենք Ստորագրած Ֆրանսայի Անունով

«Ափսոսանքով կը նշենք Կրեյտայի վարչական դատարանի կողմէ վախճան, Պուրկ լե վախճան, Պուրկ տը Պեաժ քաղաքներու եւ Տրոմի նահանգի ու Արցախի Հանրապետութեան տեղական եւ տարածքային մարմիններու միջեւ ստորագրուած Բարեկամութեան հռչակագրերու միաժամանակեայ չեղարկումը», - այս մասին ըստած է Պուրկ լե վախճանի քաղաքապետ Մարլէն Մուրիէի, վախճանի քաղաքապետ, Օվերնի-Ռոն Ալպ շրջանի փոխնախագահ Նիքոլա Տարակոնի յայտարարութեան մէջ:

Յայտարարութեան մէջ ըսուած է, որ հակառակ անոր, որ ֆրանսական սահմանադրութիւնը տեղական ինքնակառավարման մարմիններուն չարգելէր միջազգային գործունէութիւն իրականացնել, ստորագրուած հռչակագրերը ընդամենը բարեկամութեան մասին պարզ յայտարարութիւններ են, որոնք ժողովուրդներու միջեւ բարեկամութեան եւ սփորթի, մշակութի ու կրթութեան բնագաւառներուն մէջ յարաբերութիւններու հաստատման կոչ կ'ընեն:

«Այս հռչակագրերը չեն ունահարեր արտաքին քաղաքականութեան ոլորտին մէջ ֆրանսական կառավարութեան լիազօրութեան թիւնները: Երբեք մտադիր չենք եղած այս փաստաթուղթերը ստորագրել Ֆրանսայի անունով:

Յիշեցնենք, որ Ֆրանսան, որպէս Միջուկի խումբի անդամ, անկողմնակալութեան յանձնառութիւն ունի՝ իբրեւ միջնորդ Ատրպէյճանի եւ Արցախի Հանրապետութեան միջեւ եղած հակամարտութեան լուծման գործընթացին մէջ:

«Խորապէս կը ցաւինք, որ մեր փաստարկները չյուրեցան եւ մեր ձեռնարկած զգուշաւորութեան բոլոր միջոցները՝ հետամուտ ըլլալու հանրապետական կարգը յարգելուն, հաշուի չառնուեցան:

Այս իւրաքանչիւր կերպով ջանքերու ներդրումը կը խօսի իրաւական գործառնութեան համակարգուած ու խորհրդակցուած բնոյթի, ինչպէս նաեւ Արցախի հանդէպ յատուկ կոշտ վերաբերմունքի մասին:

Մենք կը վերհաստատենք մեր հաւատարմութիւնը Արցախի ու անոր բնակիչներու հետ բարեկամութեան՝ յուսալով, որ մեր անասան համերաշխութիւնը կը նպաստէ խաղաղութեան եւ Ֆրանսայի՝ այսօր խարխուլուած հեղինակութեան ամրապնդման կովկասի մէջ», - ըսուած է յայտարարութեան մէջ:

Աարարտ Միրզոյեան. «Մենք Կոշտ Դիրքորոշում Ունինք Մեր Երկրի Ներքին Գործերուն Միջամտելու Հետ Կապուած»

«Մենք կոշտ դիրքորոշում ունինք աշխարհի բոլոր երկիրներու կողմէ մեր երկրի ներքին գործերուն միջամտելու փորձի տեսական հնարաւորութիւն դիտարկելու հետ կապուած», Ազգային ժողովէն ներս լրագրողներու հետ զրոյցի ժամանակ նման յայտարարութիւն ըրած է Ազգային ժողովի նախագահ Արարատ Միրզոյեանը՝ անդրադառնալով Ռուսաստանի դեսպանը Արտաքին գործոց նախարարութիւն հրահրելու հանգամանքին: Միեւնոյն ժամանակ ան նշած է, որ ինք այդ հանդիպումէն այլ մանրամասներու չի տիրապետեր: Նշենք, որ ըստ մամուլի տեղեկութիւններու՝ Ռուսաստանի դեսպանը հանդիպում ունեցած էր ՀՀ երկրորդ նախագահ Ռուպերթ Քոչարեանի հետ:

«Նախկինում նման այլ զրոյցներ, կարծես, չեն եղել: Ինքս էլ Ռուսաստանի դեսպանի հետ բազմաթիւ հանդիպումներ եմ ունեցել, բազմաթիւ հարցեր քննարկել, խօսել այդ թուով՝ փոխադարձ ինքնիշխանութիւնը յարգելու մասին», - շարունակած է ան:

Դիտարկման, թէ անոնք կարծես արդիւնք չեն տուած, Արարատ Միրզոյեանը արձագանգած է՝ ըսելով, թէ համակարծիք չէ այս տեսակէտի հետ: Ան աւելցուցած է, որ անձամբ կ'ողջունէ այն, որ Արտաքին գործոց նախարարութիւն

ՀՀ Ազգային ժողովի նախագահ Արարատ Միրզոյեան

հրահրած են, բայց յորդորեց հեռու գացող հետեւութիւններ չընել:

«Խօսքը ոչ թէ նրա մասին է, որ որեւէ երկրի դեսպան չպէտք է հանդիպի ՀՀ քաղաքական ներկայացուցչի հետ, ո'չ, քաւ լիցի, ամենեւին, բոլոր բոլորին կարող են հանդիպել, խօսքն այն մասին է, որ հանդիպում է մի մարդու, որին շատ լուրջ մեղադրանք է առջադրուած: Կայ դատական գործընթաց, որի շրջանակներում որեւէ այսպիսի հանդիպում, ակնարկ կարող է դիտուել որպէս միջամտութիւն:

Թուրքիան ԱՄՆ-ը Մեղադրած է C-400 Համակարգերու Մասին Նամակի Բովանդակութիւնը Հրապարակելու Համար

Թուրքիան անընդունելի համարած է ԱՄՆ-ի կողմէ փնտրանքի ղեկավար Փաթրիք Շանահանի՝ Թուրքիոյ պաշտպանութեան նախարար Հուսուր Աքարին ուղղուած նամակի հրապարակումը՝ կապուած Անգարայի կողմէ ռուսական C-400 զենիթահրթիռային համակարգերու գնման հետ: Այս մասին յայտարարած է Թուրքիոյ նախագահ Էրտուր Էրդոանը եւ մամուլի քարտուղար Իպրահիմ Քալընը:

Անգարայի մէջ աւելի վաղ յայտարարած էին, որ պիտի չհրաժարին ռուսական համալիրները ձեռք բերելու մտադրութենէն, իսկ առաջին խմբաքանակը պէտք է մատակարարուի Յուլիսին: ԱՄՆ-ն, իր հերթին, յայտարարած է, որ C-400 համակարգերը համատեղելի չեն ՆԱՌՕ-ի չեփանիչներուն, եւ կը սպառնան չեփարկել Թուրքիոյ F-35 կործանիչներու վաճառքի գործընթացը:

Foreign Policy պարբերականը, վկայակոչելով 6 Յունիսի, Շանահան Աքարի նամակը տեղեկացուցած է, որ ԱՄՆ-ի մէջ F-35 կոր-

ծանիչներու կառավարման համար վերապատրաստում անցնող Թուրք օդաչուները պէտք է երկրէն հեռանան մինչեւ 31 Յուլիսը, եւ նոր օդաչուներ ուսուցման համար իրենք պիտի չընդունին:

«Այդ նամակը չի համապատասխաներ դաշնակցային յարաբերութիւններուն: Նամակը ուղարկելու հետ մէկտեղ անոր բովանդակութիւնը հրապարակած են մամուլի մէջ: Այդ անթույլատրելի է լուրջ պետական գործերու համար: Մենք պատասխան կը պատրաստենք, ես գրուցած եմ ԱՄՆ նախագահի ազգային անվտանգութեան հարցերով խորհրդական ձոն Պոլիթընի հետ այդ հարցով: Թող բոլորը վստահ ըլլան, որ մենք պատասխան կու տանք, սակայն մենք կը շարունակենք բանակցութիւնները: Մեր օդաչուներու վերապատրաստման հարցը Թուրքիան եւ ԱՄՆ-ն պիտի քննարկեն 29 Յունիսին ձափոնի մէջ G20-ի գալթնաժողովի շրջանակներէն ներս կայանալիք հանդիպման ժամանակ», - ըսած է Քալընը:

Չաւուշօղլու. «Եթէ Հայաստանը կը Կատախի իր Ուժերուն, Թող Ընդունի Մեր Առաջարկը»

«Եթէ Հայաստանը կը վստահի իր ուժերուն, թող ընդունի համատեղ աշխատանքային խումբ ստեղծելու մեր առաջարկը», - յայտարարած է Թուրքիոյ արտաքին գործոց նախարար Մեւլութ Չաւուշօղլուն ֆրանսացի պաշտօնակից Ժան-Իւ Լը Տրիանի հետ Անգարայի մէջ կայացած հանդիպումէն ետք համատեղ ասուլիսի ժամանակ:

Թուրք-ֆրանսական յարաբերութիւններուն առնչուող օրակարգային շարք մը հարցերու կարգին անդրադառնալով նաեւ Հայոց ցեղասպանութեան հարցին ֆրանսայի դիրքորոշման՝ Չաւուշօղլուն պնդած է, թէ «Ֆրանսայի որդեգրած ամբողջական եւ քաղաքական մօտեցումը ոչ մէկ կերպ կը նպաստէ երկկողմ յարաբերութիւններուն»:

Ապրիլ 24-ը Հայոց ցեղասպանութեան յիշատակի ազգային օր հռչակելու Ֆրանսայի նախագահ Էմանուէլ Մաքրոնի որոշման առիթով Չաւուշօղլուն կրկնած է պաշտօնական Անգարայի այն տեսակէտը, թէ այդ որոշումը կը հակասէ Ֆրանսայի Սահմանադրական դատարանի եւ Մարդու իրաւունքներու եւրոպական դատարանի վճիռներուն:

Թուրքիոյ Արտաքին գործոց

Թուրքիոյ արտաքին գործոց նախարար Մեւլութ Չաւուշօղլու

նախարարը հերթական անգամ յիշատակած է Հայոց ցեղասպանութեան հարցը ռուսամասիրելու համար պատմաբաններու համատեղ յանձնաժողով ստեղծելու Անգարայի առաջարկը: «Թող այդ յանձնաժողովին մէջ Ֆրանսան ըլլայ, Ռուսաստանը, ԱՄՆ-ը ըլլան: Հայաստանը ուզած երկիրը կրնայ ներգրաւել: Բանանք արխիւները», - յայտարարած է Չաւուշօղլուն՝ աւելցնելով, թէ Թուրքիան պատրաստ է ընդունելու աշխատանքային խումբի ռուսամասիրութեան արդիւնքը:

Հայաստան Տնտեսական Աճի Մակարդակով ԵԱՏՄ Անդամ Երկիրներու Շարքին Առաջինն է

Հայաստանը տնտեսական աճի մակարդակով Եւրասիական տնտեսական միութեան (ԵԱՏՄ) անդամ երկիրներու շարքին առաջինն է: Այս մասին կը տեղեկացնէ ՀՀ կառավարութեան ֆէյսբուքեան էջը՝ հրապարակելով աճի ցուցանիշները:

Ըստ այդմ՝ այս տարուան առաջին եռամսեակին ԵԱՏՄ երկիրներու շարքին ամենանուրազ տնտեսական աճը գրանցուած է Ռուսաստանի մէջ՝ կազմելով 0,5 տոկոս:

Պերուուսիոյ մէջ նոյն ժամանակահատուածին 1,1 տոկոս տնտե-

սական աճ գրանցուած է: Ղազախստանի մէջ աճը կազմած է 3,8 տոկոս, իսկ Ղրղզստանի մէջ՝ 5,3 տոկոս:

Հայաստանի մէջ այս տարուան առաջին եռամսեակին տնտեսական աճը կազմած է 7,1 տոկոս:

ՍԴՅԿ «ՏԻՐՈՒՆԻ» Ուսանողական-Երիտասարդական Միութեան Բողոքի Ցույց ԳԱՄ Շենքի Մօտ

Յունիս 12-ի առաւօտեան ՍԴՅԿ «ՏԻՐՈՒՆԻ» ուսանողական-երիտասարդական միութեան անդամները ժապավեններով փակած էին Գիտութիւններու ազգային ակադեմիայի (ԳԱԱ) պատմութեան հիմնարկի (ԳԱԱ) պատմութեան հիմնարկի գլխաւոր մուտքը, դուռերուն վրայ փակցուցած «Անաչառ դասագիրքեր», « Յուզումը տեղ չունի դասագիրքերուն մէջ», «Կեղծարարներ, դու՛րս ԳԱԱ-էն», «Դուք սպաներ էք ազգային պատմութիւնը» բովանդակութեամբ պաստառներ:

Ըստ «Սոցիալ Դեմոկրատ Քաղաքական դպրոց»-ի պատասխանատու Ռադիկ Կարապետեանի՝ պատմութեան դպրոցական դասագիրքերը ուսումնասիրելու ժամանակ չաչտնաբերած են քաղաքական նպատակներով կատարուած կեղծարարութիւններ:

Ուսումնասիրութիւններու արդիւնքները կէտ առ կէտ ուղարկած էին Կրթութեան եւ գիտութեան նախարարութեան, որ իր հերթին հարցում ուղարկած էր Գիտութիւններու ազգային ակադեմիայի (ԳԱԱ) պատմութեան հիմնարկին:

Այնուհետեւ, Ռադիկ Կարապետեանի խօսքով, հանդիպած էին հիմնարկի փորձեստրներու եւ պատմաբաններու հետ. հանդիպումը, սակայն, դրական աւարտ չէր ունեցած, նոյնիսկ եղած էր անձնական վիրաւորանքներ:

Գիտութիւններու ազգային ակադեմիայի (ԳԱԱ) պատմութեան

հիմնարկի տնօրինութիւնը հրատապ ասուլիս հրաւիրած էր՝ տեղի ունեցած ցույցէն ետք:

Գիտութիւններու ազգային ակադեմիայի (ԳԱԱ) պատմութեան հիմնարկի տնօրէն Աշոտ Մելքոնեանը պնդած է՝ ՍԴՅԿ երիտասարդ անդամները անհիմն կը մեղադրեն գիրքը կեղծարարութեան մէջ: Ըստ անոր՝ երիտասարդները կը ներկայացնեն նիւթեր, որոնց մէջ յղումներ եղած են արդէն չօգտագործուող դասագիրքեր:

Գիտութիւններու ազգային ակադեմիայի (ԳԱԱ) պատմութեան հիմնարկի աւագ գիտաշխատող Գեղամ Յովհաննիսեանը եւս մասնակցած է հանդիպման: Գեղամ Յովհաննիսեանը պատմած է, որ իրենց հարց ուղղած են, իսկ բողոքի ցույցի մասնակիցները նեղուած են եւ հարցուցած են՝ ի՞նչ է՝ քննութեան կը կանչէք մեզ:

Պատմութեան հիմնարկի տնօրէնը անդրադարձած է նաեւ դասագիրքերու որակին, ըսած է՝ ժամանակին իրենց համար դժուար եղած է գրելը, քանի որ «խորհրդային տարիներին խեղճութիւրուած պատմութիւնը գրողական վիճակից հասցրել են այնտեղ, որտեղ այսօր էլ»:

«Մենք կարողացանք այդ քանը գրել, մեզանից յետոյ եթէ երիտասարդ սերունդը կարող է աւելին գրել՝ թող գրի, բայց մենք հետամուտ ենք լինելու որ մեր գրածները չարտագրեն»:

Պատմական Թռիչք՝ Երեւանէն Վան

Երբեք դժուար էր պատկերացնել, որ Հայաստանի վերջին մայրաքաղաքէն դէպի առաջին մայրաքաղաք կարելի էր հասնիլ ընդամենը 35 վայրկեանէն եւ՝ ուղիղ թռիչքով: Երեւան-Վան ուղիղ թռիչքը պատմական իրադարձութիւն է, որ իրականութիւն դարձած է մեր օրերուն:

Առաջին անգամ Համահայկական խաղերու համաշխարհային կոմիտէի պատուիրակութիւնը՝ նախագահ Իշխան Զաքարեանի

գլխաւորութեամբ, ուղիղ թռիչքով մեկնած է 2845 տարեկան Վան քաղաք:

«Ինծի համար սա հրաշք էր, զամ եւ տեսնեմ մեր առաջին մայրաքաղաքը, այս երկիրը ուր ապրած են մեր նախնիները: Շատ կ'ուզեմ, որ բոլորը ունենան այս առիթը», - օդանաւէն իջնելու ժամանակ առաջին տպաւորութիւնները յայտնած է Համահայկական խաղերու համաշխարհային կոմիտէի փոխնա

Պաշտօնագրկել Թրամփին, Թ՞է Ոչ

Շարունակուած էր 1-էն ընթացքին Ամերիկայի մեծ հեղինակութիւն կորսնցուց միջազգային մակարդակի վրայ: Այս երկրի Սահմանադրութեան եւ դատական անկախ համակարգի շնորհիւ ներքին գետնի վրայ ցարդ կարելի եղաւ որոշ չափով զսպել Թրամփի սան-

ձարձակ ու անհաւասարակ զործունէութիւնը: Գոնկրէսը պարտաւոր է կատարել իր պարտականութիւնը, մինչեւ վերջ հետապնդելով քաղաքացիական իրաւունքները ցոյց տալով որ, ո՛չ մէկը օրէնքէ վեր է՝ ներառեալ երկրի նախագահը:

«ՄԱՍԻՍ»

«Հայաստան» Համահայկական Հիմնադրամ

Շարունակուած էր 1-էն

նորովի դիտարկենք եւ գնահատենք «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամի աշխատանքները եւ տեսնենք նաեւ մետալի հակառակ կողմը», - յայտարարած է վարչապետը, ընդգծելով, որ անհրաժեշտ է նոր փիլիսոփայութիւն՝ «պէտք է շօշափելի, շատ աւելի մեծ եւ շատ աւելի անմիջականօրէն ցոյց տալ, որ ամբողջ հայութիւնը կանգնած է Հայաստանի կողքին, ամբողջ հայութիւնը կանգնած է սփիւռքի կողքին»:

«Ամէն տարի մենք ուրախութեամբ արձանագրում ենք եւ դա իսկապէս ուրախանալու առիթ է, որ «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամի շրջանակում հանգանակուեց 15 միլիոն տոլար, 10 միլիոն տոլար: Դա, ի հարկէ, շատ կարեւոր եւ գնահատելի է», - նշած է վարչապետ Նիկոլ Փաշինեանը:

Այնչափ է, որ պէտք է հասկնալ, թէ ինչպէս այդ կ'երեւայ կողքէն, դուրսէն, ուրիշներու համար:

«Ուրիշների համար հարց է ծագում՝ սա՞ է հայկական ներուժը: Հայկական ներուժն այն է, որ ամբողջ աշխարհում հաւաքում է 15 միլիոն տոլար եւ դրա համար ուրախանում: Ուզում եմ ընդգծել, որ հայկական ներուժի դէմ ձեռք եւ մեզ յայտնի ուժերը տարեկան միլիարդավոր տոլարներ են ծախսում, որպէսզի հայկական ազդեցութիւնն ամբողջ աշխարհում նուազեցնեն: Գալիս են պահեր, որ հայկական ներուժին հարուածելու համար երբեմն ինքներս ակամայ շատ աւելի մեծ աշխատանք ենք անում, քան անում են մեր հակառակորդները»:

Ի հարկէ հասկանալի է, որ հայկական ներուժը միայն «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամի միջոցով չէ Հայաստանում ներդրումներ անում: Կան տասնեակ կազմակերպութիւններ ե՛ւ սփիւռքում, ե՛ւ Հայաստանում, որոնք անգնահատելի աջակցութիւն են ցուցաբերել, ցուցաբերում եւ դեռ համոզուած եմ՝ կը ցուցաբերեն Հայաստանին եւ Արցախին: Բայց կարծում եմ, շատ կարեւոր է ոչ միայն այն, ինչ տեղի է ունե-

նում, տեղի ունեցողի բովանդակային խորքը, այլեւ այն, թէ ինչպէս է դա երեւում եւ ինչպէս է դա պատկերում դրա հայեացքի համար, կողքի հայեացքի համար եւ, ի վերջոյ, մենք մեր խորքում, ինքներս մեզ հետ մենակ մնալիս, ոչ հրապարակային ինչպիսի հարցեր ենք դնում տեղի ունեցողի կապակցութեամբ», - ըսած է Փաշինեանը:

Այնուհետեւ «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամի գործադիր տնօրէն Հայկակ Արշամեանը ներկայացուցած է 2018թ. կատարուած աշխատանքներու վերաբերեալ «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամի գործադիր վարչութեան հաշուետուութիւնը:

Փաշինեան-Բակո Սահակեան Միասնաբար

Վարչապետ Նիկոլ Փաշինեանը եւ Արցախի նախագահ Բակո Սահակեանը վերջին հեռակալ բանավեճէն ետք առաջին անգամ ըլլալով համատեղ կը մասնակցէին Հիմնադրամի հոգաբարձուներու 28-րդ նիստին, ինչպէս նաեւ անոր յաջորդած ընդմիջման ընթացքին Հայաստանի եւ Արցախի ղեկավարները ոչ մէկ բառ փոխանակեցին: Բակո Սահակեանը յամառօրէն հրաժարեցաւ նաեւ պատասխանել լրագրողներու հարցերուն:

Փաշինեան-Սահակեան հեռակալ բանավեճին նախորդած էր Արցախի նախագահի միջնորդութիւնը երկրորդ նախագահ Ռոպերթ Բոչարեանին ազատ արձակելու մասով, ինչպէս նաեւ երրորդ նախագահ Սերժ Սարգսեանին Արցախի մէջ ցուցաբերուած յատուկ ընդունելութիւնը մայիսեան եռատօնի միջոցառումներու ժամանակ:

Այդ կապակցութեամբ Փաշինեանը մի քանի հրապարակային յայտարարութիւն ըրած էր որոշ ուժերու մասին, որոնք կը փորձեն թշնամանք հրահրել Արցախի եւ Հայաստանի միջեւ, ըսած էր, որ միայն իր իշխանութեան գալնէ ետք Արցախին փոխանցուած է բանակցային փաստաթուղթերը, հակառակ որ ժամանակին Հայաստանի իշխանութեան ղեկին եղած են Արցախի ղեկավարութեան պարի ընկերները:

Թուրքիա Զայրացած է

Շարունակուած էր 1-էն

ինչպէս նաեւ «Anadolu» պետական լրատուական գործակալութիւնը՝ անդրադառնալով արտաքին գործոց նախարարութեան յայտարարութեան՝ որեւէ կերպ չեն յիշատակած ե՛ւ Հոլանտայի խորհրդարանի ընդունած որոշման բովանդակութիւնը ե՛ւ այդ որոշման՝ Հայոց Յեղասպանութեան զոհերու յիշատակին հետ կապուած ըլլալու հանգամանքը:

Յիշեցնենք, որ նախօրէին Հոլանտայի ներկայացուցիչներու պալատը՝ ձայներու ճնշող մեծամասնութեամբ՝ հաւանութիւն տուած էր բանաձեւի մը, որով կը դատապարտուէր Թուրքիոյ նախագահ Ռեճէպ Թայէպ Էրտողանի Ապրիլ քանչորսեան ուղերձին մէջ Հայոց Յեղասպանութեան զոհերու պի-

տակաւորումը: Միաժամանակ Հոլանտական կառավարութիւնը պարտաւորեցուած էր այդ դիրքորոշման մասին տեղեկացնելու Թուրքիոյ իշխանութիւններուն:

Ինչպէս յայտնի է, 2019 Ապրիլ 24-ին, Պոլսոյ հայոց պատրիարքական ընդհանուր փոխանորդ Արամ Աթէշեանին յղած ցաւակցական նամակին մէջ հրտողանը Օսմանեան կայսրութեան կողմէ ծրագրուած եւ իրականացուած Հայոց Յեղասպանութեան զոհ գացած 1,5 միլիոն հայերը համարած էր «1-ին համաշխարհային պատերազմի զոհեր»:

SYRIAN ARMENIAN RELIEF FUND Save Support Sustain P. O. Box 1948 Glendale, CA 91209-1948 www.syrianarmenianreliefund.org

Վարչապետը Ընդունած է Ամերիկայի Հայ Աւետարանչական Ընկերակցութեան (AMAA) Գործադիր Տնօրէն Զաւէն Խանճեանը

Հայաստանի Հանրապետութեան վարչապետ Նիկոլ Փաշինեանը ընդունած է Ամերիկայի Հայ Աւետարանչական Ընկերակցութեան գործադիր տնօրէն Զաւէն Խանճեանը: Ինչպէս յայտնած են ՀՀ վարչապետի աշխատակազմի տեղեկատուութեան եւ հասարակայնութեան հետ կապերու վարչութեան, հանդիպման մասնակցած է նաեւ Սփիւռքի գործերու գլխաւոր նորանշանակ յանձնակատար Զարէն Սինանեանը:

Վարչապետը բարձր գնահատած է ընկերակցութեան գործունէութիւնը ԱՄՆ հայութեան շրջանին եւ Հայաստանի մէջ: Նիկոլ Փաշինեանը յոյս յայտնած է, որ Հայաստանի մէջ Հայ Աւետարանչական Ընկերակցութեան ծրագիրները պիտի շարունակեն ընդլայնուել ու զարգանալ:

Զաւէն Խանճեանը նշած է, որ

ընկերակցութիւնը կ'աշխատի նոր թափ հաղորդել հայրենիքի մէջ տնտեսական, ընկերային, կրթական ծրագիրներուն եւ աւելցուցած, որ ոգեւորուած Հայաստանի մէջ տեղի ունեցող գործընթացներով՝ պատրաստ են բազմապատկել ուժերը՝ ի նպաստ հայապահպանութեան եւ Հայաստանի զարգացման: Պարոն Խանճեանը ողջունած է Զարէն Սինանեանը Սփիւռքի գլխաւոր յանձնակատար նշանակելու վարչապետի որոշումը եւ վստահութիւն յայտնած, որ ան իր գործունէութեամբ էապէս պիտի նպաստէ Հայաստան-Սփիւռք կապերու ամրապնդման:

Հանդիպման ընթացքին Զաւէն Խանճեանը վարչապետին ներկայացուցած է ընկերակցութեան գործունէութիւնն ու յառաջիկայ ծրագիրները:

Արփինէ եւ Ամուսինը Կը Վերադառնան Հայաստան

Ատելութեան դրդումով գործուած յարձակումի մը զոհը դարձող հայաստանցի զոյգը որոշած է վերադառնալ Հայաստան: 31 Մայիս ուրբաթ օր առաւօտուան ժամերուն հայաստանցի Արփինէ Թ. ամուսնոյն աշխատանքի համար տունէն ելլելէն ետք դրան զանգի ձայնը լսելով բացած է տան դուռը եւ այդ պահուն ալ ենթարկուած է դիմակաւոր անձանօթներու յարձակումին: Յարձակողները վիրաւորած են Արփինէ Թ.-ն եւ փախուստի պահուն ալ կոչած են ըսելով թէ «Այս յարձակումը տակաւին սկիզբ մըն է»: Օգնութեան փութացած են հարեւանները եւ վիրաւորեալ կինը փոխադրած են հիւանդանոց: Ան հիւանդանոցին մէջ բուժօգնութիւն ստանալէ ետք զրկուած է տուն, բայց Արփինէ եւ ամուսինը տան մէջ իրենք զիրենք ապահով չզգալով փոխադրուած են բարեկամի մը բնակարանը:

Աւելի ետք պարզուեցաւ թէ հայաստանցի ամուսիններու բնակած տունը դէպքէն երկու ամիս առաջ նշանակուած էր:

Պատահարէն ետք Թուրքիոյ Հայոց Պատրիարքարանը դիմում կատարեց Իսթանպուլի Ապահովութեան Տնօրէնութեան, պահանջելով դէպքին լուսաբանուելը:

Արամ Արք. Աթէշեան իրենց բնակարանին մէջ այցելեց տուժած ընտանիքը եւ արթնաց իրենց համար: Արփինէ Թ. «Այօս»ին յայտնեց

Հայաստան վերադառնալու որոշումին մասին, բայց յիշեցուց որ պիտի սպասեն հարցաքննութեան որոշ յառաջընթացը:

Երեսփոխան Կարօ Փայլան դէպքէն ետք ամուսինները այցելող առաջին անուններէն էր եւ խնդիրը փոխանցեց Ներքին Գործոց Նախարարութեան, հարցում ուղղելով կատարուածին գետին պատրաստող ատելութեան մթնոլորտին մասին: Նոյն բնոյթով դիմում մըն ալ ներկայացուց Ժողովուրդներու Ժողովրդավարութեան կուսակցութեան պատգամաւորներէն Հիւտա Քայր, որ եւս խիստ լեզուով քննադատեց կատարուածը եւ պատասխանատուութիւն բեռնաց իրենց ատելութեան պատգամներով նման յարձակումներու գետին պատրաստող քաղաքական գործիչներուն: Միւս կողմէ Մարդու իրաւունքներու միութեան Իսթանպուլի մասնաճիւղէն իրաւապաշտպան Էրեն Քեսքին եւս այցելեց յարձակման ենթարկուած ամուսինները եւ ստանձնեց անոնց պաշտպանութիւնը: Էրեն Քեսքին այս մասին ըրաւ ուշագրաւ յայտարարութիւններ ան այս դէպքը նմանեցուց անցեալին նման յարձակումի մը զոհը դարձած Մարիցա Քիւչիքի խնդրին հետ: Նմանութիւններ բերաւ երկու դէպքերու միջեւ եւ ըսաւ թէ բծախնդրութեամբ պիտի հետեւի դէպքի զարգացումներուն: «ԱՎՍՍ»

Պոլսոյ Հայոց Պատրիարքի Տեղապահը Պիտի Ընտրուի Յունիս 27-ին

Պոլսոյ Հայոց պատրիարքի տեղապահի ընտրութիւնը տեղի պիտի ունենայ Յունիս 26-ին:

«Ժամանակ» օրաթերթի փոխանցմամբ, վաղը պատրիարքարանին մէջ Կրօնական Ժողովի նիստ պիտի գումարուի պատրիարքական ընդհանուր փոխանորդ Արամ արքեպիսկոպոս Աթէշեանի նախագահու-

թեամբ եւ Սահակ եպիսկոպոս Մաշալեանի ատենապետութեամբ: Ժողովի ընթացքին պիտի քննարկ-

ուին ու յստակեցուին յառաջիկայ ընտրութեան հետ կապուած շարք մը հարցեր: Եկեղեցական աւանդոյթներու ու կանոնադրութեան համաձայն, տեղապահը կ'ընտրուի Պոլսոյ Աթոռի հոգեւորականներու Եկեղեցական համագումարին կողմէ:

«Վաղուան ժողովը պիտի ապահովէ, որպէսզի Յունիս 26-ի տեղապահի ընտրութեան օրակարգի շուրջ գումարուելիք Եկեղեցական համագումարը ունենայ իրաւական ամուր հիմք», -կը գրէ «Ժամանակ»-ը:

Երկարատեւ ու ծանր հիւանդութենէն ետք այս տարուան Մարտ 8-ին Պոլսոյ Հայոց 84-րդ պատրիարք Մեսրոպ արքեպիսկոպոս Սութաֆեանի վախճանը համայնքի օրակարգ բերաւ նոր պատրիարքի ընտրութեան հարցը:

Մայիս 13-ին Թուրքիոյ ներ-

քին գործոց նախարար Սուլէյման Սոյլուրի եւ Պոլսոյ նահանգապետ Ալի Ենրլիքայաչի պատրիարքարան այցէն ետք որոշում կայացուած էր ընտրել պատրիարքական տեղապահ, որն ալ պիտի համակարգէ Պոլսոյ Հայոց 85-րդ պատրիարքի ընտրութեան գործընթացը: Աւելի վաղ, Արամ արքեպիսկոպոս Աթէշեանի եւ կրօնական ժողովի ընդհանուր ստորագրութեամբ դիմում ներկայացուած էր Պոլսոյ նահանգապետարան՝ նոր պատրիարքի ընտրութեան ժամանակացոյցը պետական մարմիններու հետ համաձայնեցնելու համար:

Թուրք պաշտօնեաներու պատրիարքարան այցէն ետք յայտարարուեցաւ, որ տեղապահական ընտրութիւնները տեղի պիտի ունենան Յունիս 23-ին կայանալիք Պոլսոյ ՏԻՄ ընտրութիւններուն յաջորդող օրերուն:

www.massisweekly.com

MARONIAN
INSURANCE SERVICES

Since 1975, we have proudly served your health and life insurance needs.

We will continue to stand by your side and secure your **family** and **business** with our full range of insurance policies.

CALL US FOR A PERSONALIZED QUOTE

(818) 500 9585

805 E. Broadway, Glendale, CA 91205
sbmaronian@gmail.com
CA INSURANCE LICENSE # 0C99815

MaronianInsurance.com

HEALTH

LIFE

COMMERCIAL

Հ.Բ.Ը.Մ.- Սաթանեան Թատերախումբ Բարձրամակարդակ Ներկայացում Մը «Փարատիսո Պանդոկը»

Գ. ՄՈՒՈՅԵԱՆ

Առանց վարանումի եւ առանց նախապաշարումի լաւատես եւ ինքնավստահ քայլերով ներկայացանք Փաստինայի Հ.Բ.Ը.Մ.ի վաչէ եւ Թամար Մանուկեան Արուեստի նոր Կեդրոնը, ուր Յունիսի 15ին, 2019 տեղի ունեցաւ Ժորժ Ֆէտոյի եւ Մորիս Տըվալիէի հեղինակած «Փարատիսո Պանդոկը» կատակերգութեան ներկայացումը:

Հ.Բ.Ը.Մ.ի «Սաթամեան» թատերախումբին կողմէ նախաձեռնուած սոյն բիւսի բեմադրութիւնը ստանձնած էր վաստակաշատ բեմադրիչ Գրիգոր Սաթամեան: Արդարեւ «Սաթամեան թատերախումբը» (նախապէս «Արտաւազը» - անցեալ 40 տարիներու ընթացքին հանրութեան ներկայացած է աւելի քան 50 թատերախաղերով, որով այս տարուանը՝ պատմական եւ անկրկնադարձային բնոյթ կը կրէր,

կին վրայ, ուր Նանոր Տէր Պետրոսեան, դաշնամուրի վրայ քաղցրահնչիւն նուագակցութեամբ մը, գուարթ նախատրամադրութիւն մը կը ստեղծէր: Նոյնը կրկնուեցաւ նաեւ ընդմիջման պահուն:

Գալով բուն թատերախաղին՝ նիւթն առնուած էր քսաներորդ դարու սկզբնաւորութեան, փարիզի քաղքենի հասարակութեան որոշ խաւերու բնորոշ ընկերային խոտոր սովորութիւններէն, ամուսնական անհաւատարմութիւններով եւ իրար խաչաձեւող զուգադիպութիւններով: Անոնք տարօրինակ եւ անհամ իրիվիճակներէն գոյացած ըլլալով՝ ստեղծած էին քրքշալիք նոր կացութիւն մը, արժանանալով հանդիսականներու խնդուքին եւ յարատեւ ծիծաղին:

Պոնիֆայի կերպարով Արամ Մուրատեան եւ Անժելիքի դերով Արփի Սամուէլեան կրցան հարազատօրէն դրսեւորել իրենց խա-

քանի որ իր ետին ունէր բեղուն վաստակ մը:

Հաւակնութիւնը չունինք գեղարուեստաբնադատի պրիսմակէն դիտելով եզրակացութիւններու յանգելու: Այսուհանդերձ «Փարատիսո Պանդոկը» բառին իսկական առումով բարձրամակարդակ կատակերգութիւն մըն էր երեք արարով, որուն հեղինակը Ժորժ Ֆէտո, Ֆրանսայի մեծագոյն երգիծաբաններէն մին կը համարուի Մոլիէրէն ետք: Նշենք նաեւ որ Ֆէտոյի թատերգութիւններէն ոմանք շարժապատկերի ալ վերածուած են: Անոնց մէջ է նաեւ «Փարատիսո Պանդոկը», խաղարկութեամբ ձինա Լօյսպրիճիտայի եւ Ալեք Կոնիսի:

Նախ եւ առաջ կ'ուզենք նշել որ որպէս նորութիւն նախքան վարագոյրին բացուիլը՝ դաշնամուրի կենդանի նուագակցութիւն մը սկսաւ, բեմին առջեւ նուագախումբերու յատկացուած հարթա-

դարկութիւնները: Իսկ Մարսէլի դերով Նարինէ Աւագեանն ու Քոթայի կերպարով Ռուբէն Հարմանտայեանը անգամ մը եւս բացայայտեցին իրենց արհեստավարժ դերասանի արժանիքները: Նոյն բնորոշումը կրնանք տալ նաեւ Փիթըր Նշանի (Մաքսիմի դերով): Հապա ինչ ըսել Ալեքս Խոլըրչիտեանին որ Մարթէնի դերին մէջ, ինքնուրոյն արուեստով կրցաւ դրսեւորել կակազող մարդու կերպարը, ստեղծելով ծիծաղի երկար պահեր:

Յիշատակութեան արժանի էին նաեւ տասնեակ մը այլ դերակատարները, որոնք իրենց բանիմաց խաղարկութեամբ, մեծապէս նպաստեցին բիւսի յաջողութեան:

Այս բոլորէն վեր մեր գնահատանքի առիւծի բաժինը կ'երթայ վաստակաշատ բեմադրիչ Գրիգոր Սաթամեանին, որուն անուրանալի տաղանդին արգասիքն էր սոյն թատերախաղի յաջողութիւնը:

ՀԲԸՄՈՒԹԵԱՆ Սաթանեան Թատերախումբի «Փարատիսո Պանդոկը» Կատակերգութիւնը

ԽԱԶԻԿ ՃԱՆՈՅԵԱՆ

Շաբաթ եւ Կիրակի, Յունիս 15 եւ 16-ին ՀԲԸՄութեան վաչէ եւ Թամար Մանուկեան շատ գեղեցիկ սրահին մէջ, տեղի ունեցաւ վերոնշեալ կատակերգութեան ներկայացումը:

Յառաջիկայ Շաբաթ, 22 Յունիս, երեկոյեան ժամը 8:00-ին եւ Կիրակի 23 Յունիս երեկոյեան ժամը 6:00-ին անգամ մը եւս պիտի ներկայացուի այդ թատերախաղը:

Ինչպէս աշխարհի բոլոր հայաշատ գաղութներու մէջ քառասուն տարիներ առաջ ՀԲԸՄութեան ղեկավարները Լոս Անճելըսի մէջ հիմն դրին նախ Արտաւազը, ապա՝ Սաթամեան անունը կրող թատերախումբին:

Սկզբնական տարիներուն, խումբը ղեկավարած էր Լուիֆի Թապագեան, Հայկազ Ստեփանեան, Ժիրայր Փափագեան եւ ուրիշներ: Իսկ 30-35 տարիներէ իվեր խումբը կը ղեկավարէ այժմու ղեկավար, տաղանդաւոր դերասան, թատրոնի իսկական ղեկավար նոյնինքն Գրիգոր Սաթամեան, իր շուրջ ունենալով ՀԲԸՄութեան շրջանիս ղեկավարները, բարերարները եւ վարչականներու մեծ խումբ մը:

Քառասուն տարիներու այս խումբը ներկայացուցած է յիսունէ աւելի մեծանուն հայ կամ օտար գրողներու թատերգութիւններն ու օփերէթները:

Այս գործերուն մեծ մասը ներկայացուած են վարպետին Գրիգոր Սաթամեանի ղեկավարութեամբ: Այս գործերուն մեծ մասը օտար լեզուով գրուած են, որ հայերէնի թարգմանած եւ հայացուցած է խումբի ղեկավարը:

Քառասուն տարիներու ընթացքին մենք միշտ ներկայ եղած ենք բոլոր գործերուն եւ հիացած ենք այս խումբի ներկայացումներուն վրայ: Արհեստավարժութիւն, մակարդակ, յուզում, ծիծաղ, մարդկային նկարագրի բացայայտում, այնքան գեղեցկօրէն տրուած են այս խումբն եւ ղեկավարին կողմէ, որոնք միշտ ալ արժանացած են ներկայ հանդիսականներու ամենաբարձր գնահատանքին:

***

Ահա այսպիսի վայելք մը ունեցանք Կիրակի Յունիս 16-ին, երբ ներկայ եղանք Ժորժ Ֆէտոյի «Փարատիսո Պանդոկը» երեք արարով կատակերգութեան:

Ակներեւ էր նաեւ բեմադրութեան գիտա-թէքնիքական արդիական յորինումներու կիրառումը: Պէտք չէ անտեսել նաեւ պանդոկի

Մոլիէրէն ետք, Ֆրանսայի մեծագոյն երգիծականներէն է Ժորժ Ֆէտո (1862-1921): Ան գրած է վաթսունէ աւելի թատերգութիւններ, որոնցմէ շատերը ֆիլմի վերածուած են: Նիւթը, Ժորժ Ֆէտոյի օրերու փարիզեան կեանքը առնուած նիւթ մըն է, ուր հասարակութիւնը նիւթապէս բարօր վիճակ մը ունէր եւ քաղքենիութիւնը իր բոլոր ազատամտութեամբ կ'ապրէր Փարիզի մէջ:

«Փարատիսո Պանդոկը» անբարոյական արարքներու եւ ժամադրութիւններու վայր մըն էր: Իսկ քանի մը զոյգերու ընտանեկան վէճերու որպէս արդիւնք, ազատամտութեան պայմաններէ քաջալերուած, այս պանդոկը կը մեկնին, իրենց բնագոյններուն յագուող տալու: Հոս է որ գրեթէ ամբողջ թատերգութիւնը կ'ընթանայ: Կ'արժէ տեսնել եւ վայելել այս թատերգութիւնը, որ լիաթոք ծիծաղ պարզեւելու կողքին, հոն կը տեսնենք արուեստի շատ գեղեցիկ գործ մը:

Գրիգոր Սաթամեանի մեծագոյն յաջողութիւնը այն է, որ կրցած է այս բոլոր տարիներու թատերախումբը թարմացնել նոր երիտասարդ ուժերով, որոնք բիւսի ժամանակակից արդի թատրոնի մեթոտները:

Թատրոնը որպէս դպրոց, հասարակութեան ծիծաղով բացայայտած է ընկերային չուրի բարքերը: Այդ բեմին վրայ 20-22 հոգի ներկայացան, բոլորն ալ երիտասարդ, շնորհալի դերասանութեամբ ներկայացուցին իրենց դերերը:

Իսկ բեմի զարդարումը եւ վարագոյրի ետին շատ գեղեցիկ բեմադրարարութեամբ պատրաստուած էր բեմը:

Զերմօրէն կը շնորհաւորենք Գրիգոր Սաթամեան թատերախումբը այս նոր յաղթանակին համար եւ անոր քառասնամեայ վաստակին առիթով, ամէն բանէ առաջ կը շնորհաւորենք հայրենիքի եւ սփիւռքի մեծանուն դերասանապետ Գրիգոր Սաթամեանին, մաղթելով թատերախումբին կանաչ եւ նորանոր յաղթանակներով ճանապարհ մը:

«Փարատիսո Պանդոկը» թատերախաղին ներկայ եղէք, մեծ հաճոյք եւ վայելք պիտի պարգեւէ ներկայ եղողներուն, նկատի առէք Շաբաթ եւ Կիրակի, Յունիս 22 եւ 23 թուականները:

Եւ բնակարանի սենեակներու տեքորի յղացումն ու ճաշակաւոր

Աննախադէպ Թելեթոն Լոս Անճելոսում

Այս տարի Յունիսի 2-ին կրկնակցվում տեղի ունեցավ Զաւախքի հայութեանը աջակցելու թելեթոն դրամահավաք:

Աննախադէպ էր այն առումով, որ թելեթոնի կազմակերպման վարչական ծախսերը նուազագույնի հասցնելու համար, կազմակերպիչները հրաժարուել էին հայկական հեռուստակայանների բեմահարթակից դրամահավաքի ընթացքը թանկ հեռարձակելուց, բացառութիւն «Նոյեան Տապանը» շուրջ 10 Ժամ, AABC -ն 3 Ժամ եւ AMGA-ն 3 Ժամ, նիւթական կարողութիւնը, Ժամանակը եւ եռանդը ներդրուել է, համացանցային (ինտերնետային) հնարաւորութիւնները օգտագործելու վրայ: «Զաւախքի բարեկամներ» անուան տակ թելեթոն կազմակերպել էին «Գէոպոլիտիկ ակումբ», «Հայկական վերածնունդ» եւ նոր ձեւաւորուած «Սփիւռքի միասնութեան հարթակ» հասարակական կազմակերպութիւնները, մի ողջ կամաւորների հետ միասին: Մեծ ոգեւորութիւն եւ խանդավառութիւն էր առաջացել, ինչպէս Լոս Անճելոսում առաւել եւս Զաւախքի հայ բնակչութեան շրջաններում: Երազրի հեռարձակման ընթացքում, ելույթ ունեցան շրջանի մի շարք քաղաքական եւ դիւանագիտական գործիչները, որոնք սրտաբուխ բարեմաղթանքները ուղղել էին դրամահավաքի կազմակերպիչներին:

Հայ վրացական սահմանի զգալի երկայնքով տարածուած Զաւախքի շրջաններում, վրացի ազգաբնակչութիւնից առաւել Ազերի բնակչութիւնն է բնակւում: Ակնյայտ է դառնում, որ հայ համայնքի ներկայութիւնը եւ նշանակութիւնը Հայ վրացական սահմանային խնդիրների հարցում, որքան կարեւոր է:

Այստեղ հայ ազգաբնակչութիւնը չնայած գերակշռող ներկայութիւն ունի, որքան կառուցում են հողին, սակայն երիտասարդութիւնը, նախ բարոյահոգեբանական ձանձրոյթի բարդութիւնը յաղթահարելու եւ տնտեսա ֆինանսական որոշակի յաջողութիւնների հասնելու համար արտագաղթում են:

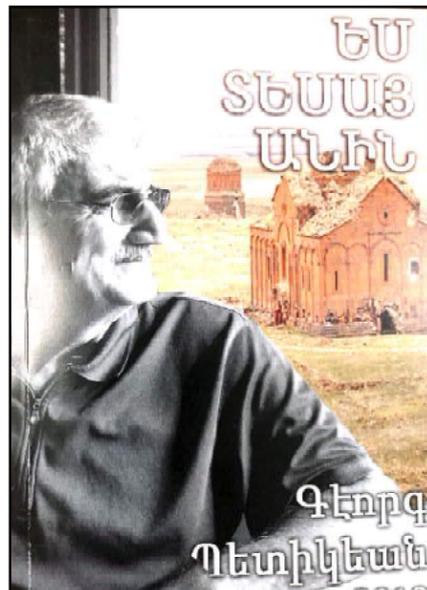
Զաւախքի բարեկամներ թելեթոն-դրամահավաքը, որը շարունակուող բնույթ ունի, ս/թ Յունիսի 2ին հաւաքագրեց \$14360: Չնայած մարզամշակութային կեդրոն կազմակերպելու համար, այս փուլի մեր սպասածներից ցածր ստացուեց: Սակայն հաշուի առնելով այն, որ կազմակերպչական ծախսերը զգալիորէն ցածր էին, եւ այդ կարգի թելեթոն առաջին փորձն էր, սակայն յուսահատութեան նշոյլ անգամ չկար Սփիւռքի միասնութեան հարթակի անդամների եւ կամ բազմաթիւ կամաւորներ շարքերում:

ՍՈՒՐԷՆ ԽՈՒԴԱՆԵԱՆ

Նոր Գիրքեր «Ես Տեսայ Անին» Գեորգ Պետիկեան

Հանրածանօթ գրող, մտաւորական, ազգային եւ հասարակական գործիչ Գեորգ Պետիկեանի 5րդ հատորն է «Ես Տեսայ Անին» խորագիրը կրող հատորը: Ան լոյս տեսած է 2019 թուին 165 էջերով, որուն մէկ հատորը յարգելի հեղինակը մակագրած ու նուիրած է «Մասիս»ին: Գեորգ Պետիկեանի անձին եւ գրական վաստակին մասին վկայութիւններ ունին ճանչուած մտաւորականներ փրոֆ. Սուրէն Դանիէլեան Երեւանէն, եւ Տօքթ. Արմենակ Եղիայեան (Պէյրուսէն) Գիրքին յառաջաբանը գրած է ռատիօ Այգիի պատասխանատու Շաքէ Մանկասարեան (Երեւան):

Գիրքը կը կարդացուի հաճոյքով, քանի կեանքի ու առօրեայ երեւոյթները ներկայացուած են անաղարտ պատկերներով եւ խիստ հեղտաքրքրական ոճով:

Յաջողութիւններ հայ մշակոյթի վաստակաւոր մշակին:

Մայր Աթոռ Սբ. Էջմիածնի Մայր Տաճարին Վերանորոգումը

«Ամբողջ Դայ Ազգը կապուած է (Սբ. Գրիգոր Լուսաւորիչի) Աջին եւ Էջմիածնին»

Առաքել Վրդ. Դաւրիժեցի

Միացեալ Նահանգներու Արեւմտեան Թեմէն ներս, Թեմի Առաջնորդ՝ Գերշն. Յովնան Արք. Տէրտէրեանի յատուկ յանձնարարութեամբ, Կիրակի Յունիս 23, 2019ին, Թեմի բոլոր Եկեղեցիներէն ներս պիտի նշուի «Կաթողիկէ Սբ. Էջմիածնի Տօն»ը:

Նկատի ունենալով Սբ. Էջմիածնի Պատմական Կեդրոնին եկեղեցական եւ ազգային նշանակութիւնը եւ համազգային կարեւորութիւնը, Արեւմտեան Թեմի բոլոր Եկեղեցիներէն ներս յատուկ Հանգանակութիւն պիտի կատարուի՝ Սբ. Էջմիածնի Մայր Տաճարի հիմնական վերանորոգութեան ծախսերուն համար: Նախատեսուած է շուրջ 10 (տասը) միլիոն տոլար:

Այս հանգանակութիւնը պիտի կատարուի համազգային տարողութեամբ: Մայր Տաճարի վերանորոգութեան աշխատանքներու աւարտին, պիտի հրատարակուի յատուկ Գրքոյկ կամ Յուշամատեն, ուր առանց բացառութեան պիտի արձանագրուին բոլոր նուիրատուներուն եւ բարերաններուն անունները, ինչպէս նաեւ վերանորոգութեան համար կատարուած ծախսերու ամբողջական հաշուեկշիռը:

Դարերու պատմական եւ քաղաքական պայծամներու մէջէն Մայր Աթոռ Սբ. Էջմիածինը ձեւ, իւրայատուկ հոգի ու կերպարանք առած, աճած, զարգացած, առաքելական հաւատաւոր աշխատանք

տարած է, նաեւ նահատակուած, պարզապէս անաղարտ պահելու համար Հայ Ժողովուրդին հոգեւոր դէմքը եւ Սուրբ Աւետարանէն ստացած ժառանգութիւնը: Հայութիւնը, ինչպէս միշտ, հոգեկան իր ոյժը եւ միխթարութիւնը կը գտնէ իր Եկեղեցիով, որ Հաւատքի, Յոյսի եւ Իղձերու հոգեւոր ներշնչումի աղբիւրն է: «Ամբողջ Հայ Ազգը կապուած է (Սբ. Գրիգոր Լուսաւորիչի) Աջին եւ Էջմիածնին («Քանզի ի վերայ Աջոյն եւ Էջմիածնի ամենայն Ազգն Հայոց կապեալ կան», Առաքել Վրդ. Դաւրիժեցի):

Ասիկա է դարաւոր եւ խորարմատ համոզումը Հայ Ժողովուրդին:

Պատմական այս իրականութեան դիմաց, մեր Ժողովուրդը կրօնական եւ բարոյական պարտականութիւն կը զգայ մասնակցելու Էջմիածնի Մայր Տաճարի վերանորոգութեան մեծածախս աշխատանքներուն:

Այս առիթով, Կիրակի, Յունիս 23, 2019ին, ինչպէս Հայ Եկեղեցու բոլոր Թեմերէն ներս, այդպէս ալ Արեւմտեան Թեմի բոլոր եկեղեցիներէն ներս, պիտի ընթերցուին Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետին Կոնդակը եւ Առաջնորդ Սրբազանին «Օրուան Պատգամը», պիտի կատարուի Հայոց Հայրապետութեան համար «Հայրապետական Մաղթանք» (աղօթքը) եւ

Շար.ը էջ 18

**Իր 40-րդ Տարեդարձին առիթով
ՀԲԸՄ ՍԱԹԱՍԵԱՆ ԹԱՏԵՐԱՆՈՒՄԸ**
(ՆԱԽԱՊԵՍ ԱՐՏԱԲԱԶԴ)
Կը ներկայացնէ՝

ՓԱՐԱՏԻՍՕ ՊԱՆԴՈՎԸ

Կատակերգութիւն երեք արարով
Դեղինայ՝
ԺՈՐժ ՖԵՅԾՏՕ եւ ՄՈՐԻՍ ՏԵՎԱԼԻԵՐ
Բեմադրիչ՝
ԳՐԻԳՈՐ ՍԱԹԱՍԵԱՆ

In Celebration of the 40th Anniversary of Its Founding
AGBU SATAMIAN THEATRE GROUP
(FORMERLY ARDAVAZT)
presents

HOTEL PARADISO

A comedy in 3 acts by
GEORGES FEYDEAU and MAURICE DESVALIERE
Directed by
KRIKOR SATAMIAN

ՅՈՒՆԻՍ 15-16 / 22-23, 2019

ՀԲԸՄ Վաչէ եւ Թամար Մանուկեան
Կատարողական Արուեստից Կեդրոնին Մէջ
2495 E. Mountain Street, Pasadena, CA 91104
Շաբաթ օրերը ժամը 8:00-ին, Կիրակի 6:00-ին

JUNE 15-16 / 22-23, 2019

AGBU Vatche & Tamar Manoukian
Performing Arts Center
2495 E. Mountain Street, Pasadena, CA 91104
Saturday performances at 8:00 pm, Sundays at 6:00 pm

Տոմսերը կարելի է ապահովել / Tickets available at:
WWW.AGBUPAC.ORG/CALENDAR
Առուսքի Նուէր / Donation \$30

Massis Weekly

Volume 39, No. 24

Saturday, June 22, 2019

President Armen Sarkissian: Hayastan All-Armenian Fund Should Become More Powerful Structure Beyond Suspicion

YEREVAN -- The Hayastan All-Armenian Fund needs to be reformed; however, it still is the most important donor for the development of Nagorno-Karabakh, Armenian President Armen Sarkissian, who is also the chairman of the Fund's Board of Trustees said Tuesday when speaking at the Fund's annual meeting today.

He said although the charity had funded last year the implementation of 100 projects, it should become a more dynamic, mobile, flexible and more powerful structure.

"We should not be afraid of changes, especially when the world is changing at a high speed. The Fund should not be associated in our mind only

with the institution that is building roads or irrigation networks. It should be perceived as an institution of national trust that lives in the future. We should move in this direction," said Sarkissian.

According to him, all the changes should have a single message - it should be a structure beyond suspicion, assumptions or abuses. This, he said, requires new approaches, concepts, vision and program of activities.

He said that despite the dramatic events that occurred in the fund last year, the number of people supporting the organization's activities increased by 20 percent after the latest fund raising telethon.

Continued on page 2

Russian Ambassador Warned After Meeting with Kocharian

YEREVAN (RFE/RL)—Russia's ambassador to Armenia was summoned to the Foreign Ministry in Yerevan last week after meeting with the indicted former President Robert Kocharian, a senior Armenian lawmaker revealed on Monday.

Ambassador Sergey Kopyrkin and Kocharian met on Thursday nearly one month after the latter was controversially released from prison pending the outcome of his trial. The ex-president was charged with overthrowing the constitutional order in 2008 shortly after last year's Armenian "velvet revolution." He denies the accusations as politically motivated.

The Russian Embassy in Yerevan said Kopyrkin spoke to Kocharian "within the framework of his regular meetings with representatives of social-political and business circles" of Armenia.

Parliament speaker Ararat Mirzoyan dismissed this explanation on Sunday when he spoke at a congress of the ruling Civil Contract party. Mirzoyan said he does "not welcome" the meeting because Kocharian is facing coup charges and cannot be considered a politician in these circumstances.

The pro-government chairman of the Armenian parliament committee on foreign relations, Ruben Rubinyan, similarly described Kopyrkin's conversation with Kocharian as "bewildering." Rubinyan's deputy, Hovannes Igityan, went farther, denouncing it as "ludicrous."

"Look, newspapers write that Kocharian is backed by Russia's [ruling] elite," Igityan told RFE/RL's Armenian service. "Kocharian's entourage is spreading such claims. In this context,

Continued on page 2

SDHP Statement on the Appointment of Zareh Sinanyan as the Chief Commissioner for the Diaspora Affairs

There has been an established and respected principle that no person with an emphasized partisan leaning be appointed to an Armenian governmental position which deals directly with the Diaspora. This principle has existed so as to respect the peculiarities and sensitivities within the Diaspora's various communities and to prevent any hindrance towards the strengthening of ties with the Homeland.

This fundamental principle has unfortunately failed to be taken into account

by the appointment of Zareh Sinanyan as the Chief Commissioner for the Diaspora Affairs. Sinanyan has been politically active, within the Armenian community of Los Angeles, exclusively through structures affiliated with Dashnaksutyun and throughout the years, has made public statements which were highly irresponsible, slanderous and hypocritical, to say the least.

Participating in the local electoral processes, he has shown a very aggressive attitude towards his political opponents, especially to our organization, making false accusations, for the mere reason that we did not support his preferred candidate.

During his tenure at the Glendale City Hall, Mr. Sinanyan was incapable of showing broad-mindedness and tolerance, and used his office as a tool to discriminate and create divisions in the Diasporan community.

Zareh Sinanyan is free to have his own political views, but his divisive actions in the past cannot be neglected nor forgotten, and this certainly will have a negative impact on his current position.

Zareh Sinanyan does not meet the necessary requirement of being at equal distance with all the Diaspora structures. Therefore, we have strong reservations on his appointment.

Social Democrat Hunchakian Party
Western United States, Executive Committee

Pan-Armenian Games Flame lit near Musa Dagh

VAKIF, MUSADAGH-- The flame of the 7th Pan-Armenian Games was lit from candles of the Holy Mother of God Armenian Church in Vakif village at the foothills of Musa Dagh, a territory which was once the Armenian Kingdom of Cilicia.

The torch was lit by Pan-Armenian Games co-founder, Armenian-American philanthropist Albert Boyajyan.

Pan-Armenian Games World Committee Vice President Roland Sharoyan said the ceremony symbolizes the unity of the Armenian nation, wherever they

might be.

Armenia's ruling My Step Alliance faction lawmaker Taguhi Tovmasyan was also in attendance of the ceremony.

The flame was then taken to the summit of Musa Dagh, and will find its way all the way to Artsakh, where the opening ceremony of the 7-th Pan-Armenian Games will take place in Stepanakert on August 6.

The delegation arrived in Turkey via the recently launched Yerevan-Van direct flight.

Armenia-CoE Partnership Action Plan for 2019-2022 Officially Launched

YEREVAN (Panorama.am)—The Council of Europe (CoE) 2019-2022 Action Plan for Armenia was officially launched on Monday at the ministry of foreign affairs in Yerevan. The event was attended by Foreign Minister of Armenia Zohrab Mnatsakanyan and Deputy Secretary General of the Council of Europe Gabriella Battaini-Dragnoni. Ambassadors accredited to Armenia, the Human Rights Defender, parliamentarians, ministers and deputy ministers were in attendance.

Minister Mnatsakanyan delivered remarks at the meeting, stressing the launch of the Action Plan is a great source of satisfaction as it will serve an important tool in assisting the reforms underway in the country ranging from the implementation of criminal justice reform to combatting corruption.

The foreign minister pointed to the ambitious budget of the Plan totaling \$18.9 million half of the amount already raised through donor contributions. The program focuses on the reform agenda prioritized by the cabinet, said the minister adding: “This is a tool of reforms Armenia needs. We want to build a country based on European standards in the areas of human rights, the rule of law and democracy which is also supported by our public. The events of April-May 2018 came to prove this wish. That also reflects the will and commitment of the Armenian government. I am confident we have the best prerequisites to use this Action Plan to the needs of the country as

a tool of reforms and will be able to reflect on achievements and results in 2021.”

Speaking of the 70th anniversary of the Council of Europe, Minister Mnatsakanyan stated the CoE is invaluable structure bringing nations that stand together and are united around common values. “This is the structure we have been member since 2001 and enjoyed the benefits of our membership both on good and bad days.”

To note, the Action Plan for Armenia 2019-2022 is a strategic programming instrument that aims to bring Armenia’s legislation, institutions and practice further into line with European standards and is intended to support the country’s efforts to honor its obligations as a Council of Europe member State.

Under the Action Plan the Council of Europe and Armenia have agreed to carry forward jointly, through cooperation programs, reforms aiming to enhance the independence, transparency and efficiency of the judiciary, to harmonize the implementation of European human rights standards, to enhance protection of human rights in the armed forces and prisoners’ rights to health care, to support police reform and the implementation of criminal justice reform.

Emphasis is also placed on countering discrimination on all grounds, protecting the rights of minorities, protecting personal data, and improving media freedom, the safety of journalists and internet governance.

Russian Ambassador Warned

Continued from page 1

the ambassador’s meeting was ludicrous to say the least.”

Deputy Foreign Minister Grigor Hovannisyanyan told the National assembly that the Russian envoy did not break the diplomatic protocol.

“The ambassador did not do anything wrong within the bounds of the diplomatic protocol and norms,” said Hovannisyanyan. “That [meeting] cannot be deemed condemnable or be the subject of a special examination by our ministry.”

Rubinyan announced later in the day that he has discussed the matter with Foreign Minister Zohrab Mnatsakanyan. “The minister informed me that in fact the Russian ambassador was invited on Friday to the Foreign Ministry where a conversation took place with the ambassador in the context of not interfering in Armenia’s internal affairs,” he wrote on

Facebook.

“Deputy Minister Hovannisyanyan did not speak about this at the committee meeting because at that point he did not have a permission to publicize the information,” added the lawmaker.

Russian Foreign Minister Sergey Lavrov denounced the prosecution of Kocharian as well as other former Armenian officials shortly after the ex-president was first arrested in July 2018.

The ex-president was again arrested in December. Three weeks later, he received New Year greetings from Putin.

Kocharian, his former chief of staff Armen Gevorgyan and two retired generals went on trial last month. The judge presiding over the trial, Davit Grigoryan, ordered Kocharian released from jail five days later. The decision was strongly condemned by Pashinyan’s political allies and supporters.

Armenian Ministry of Justice to Unveil Draft Law on Confiscation of Ill-Earned Assets

YEREVAN (Arka) — Armenian Ministry of Justice will soon unveil a draft law on confiscation of ill-earned assets, Deputy Justice Minister Anna Vardapetyan told reporters on Thursday.

Earlier, Armenian Prime Minister Nikol Pashinyan said that in the context of the fight against money laundering and terrorism financing, the commitment to introduce the institution of non-conviction based asset forfeiture is established by the 4th recommendation of the Financial Action Task Force on Money Laundering (FATF).

He also recalled that in 2015, the MONEYVAL Committee of the Council of Europe approved the evaluation report for the 5th stage of implementation of the FATF recommendations, which states that the Republic of Armenia should consider introducing the institution of non-conviction based asset forfeiture in order to improve the practice of confiscating ill-earned assets.

He then said that in 2018, the Organization for Economic Cooperation and Development approved the fourth stage of the report on the compliance of the Republic of Armenia with the UN Convention against Corruption, which states that the institution of non-conviction based asset forfeiture has not been as of yet introduced in Armenia. The report calls on the Republic of Armenia to introduce the new tools provided for by

the Convention, including the aforementioned institution in a bid to improve the effectiveness of criminal investigations.

Vardapetyan said the draft law has already been sent for consideration by international experts, who will return it for revision with their suggestions and comments. She said the bill does not provide for criminal liability and will be presented as a statement of claim against ill-earned assets.

According to Pashinyan, this mechanism is an element of transitional justice. In his words, there are cases when a citizen must explain the source of acquisition of assets, and in this case, it is not the presumption of innocence that acts, but the presumption of guilt. If a person cannot prove that he/she acquired assets legally, then the acquisition of this asset is considered illegal.

Key Amendments for Armenia and Artsakh Pass the House of Representatives

WASHINGTON, D.C. — The U.S. House of Representatives adopted, on Tuesday, amendments by Representatives Jackie Speier (D-CA) and TJ Cox (D-CA) to H.R. 2740—the Labor, Health and Human Services, Education, Legislative Branch, Defense, State, Foreign Operations, and Energy and Water Development Appropriations Act of 2020—to include \$40 million to Armenia for democracy assistance and \$1.5 million to Artsakh (Nagorno Karabakh) for mine clearance efforts, as well as support for regional rehabilitation services. Rep. Speier’s amendment passed 268 to 152 and Rep. Cox’s amendment passed as part of an en bloc amendment by a vote of 231 to 187.

Rep. TJ Cox’s (D-CA) amendment to ensure “funding for de-mining projects in Nagorno-Karabakh, and support for regional rehabilitation services for infants, children, and adults with

physical and cognitive disabilities” was included as part of an en bloc amendment offered by Chairwoman Lowey.

During consideration of H.R. 2740, Rep. Frank Pallone, Jr. (D-NJ) discussed the need for the U.S. to take a more engaged role to help resolve the Nagorno Karabakh conflict, strengthen the ceasefire, and remove barriers to dialogue. Rep. Pallone also thanked Chairwoman Lowey for being a “champion of the region,” and for supporting Armenia and protecting Artsakh. Earlier this year, Rep. Pallone introduced H.Res.190, a resolution supporting United States-Artsakh relations, which calls for free and open communication, as well as travel between the two nations at all levels of civil society and government.

With passage in the House, the next step in the legislative process is consideration by the Senate before both chambers can reconcile the bill.

President Armen Sarkissian

Continued from page 1

In 2018 July Armenia’s National Security Service (NSS) detained the executive director of Hayastan All Armenian Fund Ara Vardanyan on suspicion of embezzlement and misuse of funds. According to an NSS statement, under the pressure of facts, Vardanyan confessed to misappropriating the charity’s funds, including using Armenia Fund money for online gambling.

According to the statement, Vardanyan used a Hayastan Fund credit card with a limit of 25 million drams (approximately \$50,500) for online gam-

bling. He then used donated funds to replenish the credit card account.

According to his own testimony, Vardanyan then placed his own money into the charity’s accounts to compensate for the wasted money.

From 2016 to 2018 Vardanyan reportedly misappropriated approximately 130 million drams (around \$270,000) for personal use.

The Hayastan pan-Armenian Fund is a tax-exempt, non-governmental, non-political corporation, established in 1994 in Los Angeles, California to carry out national projects in Armenia and Nagorno-Karabakh.

Sahak II Khabayan Catholicos of the Great House of Cilicia (1849-1939)

His Holiness Sahak II Khabayan of Cilicia in Sis, lived a long and turbulent life. Through his unyielding will and deep faith he was not despaired, on the contrary the Catholicos determined to save his Catholicosate in Antelias, Lebanon by his own hands, and not by the help of foreign states.

By Father Zaven Arzoumanian, PhD

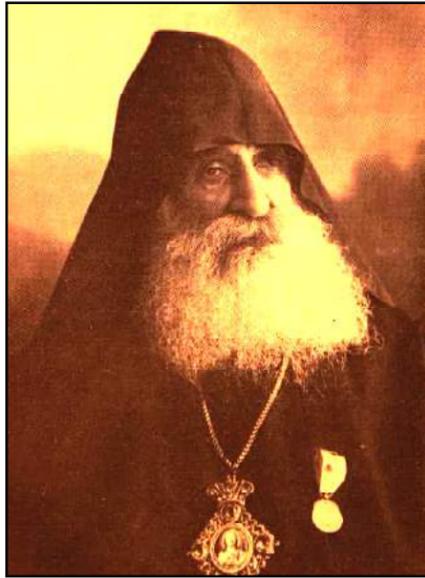
Last Farewell December 1921

In 1920 His Holiness Catholicos Sahak II Khabayan of Cilicia had returned to Adana, Cilicia, from his temporary exile to Jerusalem hoping to restore his seat in Sis, capital of Cilicia, its original site, now occupied by the Ottoman authorities and the members of the clergy exiled. The Catholicos remained in Adana one year, from November 1920 to December 1921, as he bid farewell to Cilicia forever, caring for his flock and leading them at his advanced age of 72. Catholicos Sahak went to Aleppo, one of his main dioceses, where Armenians from Cilicia had arrived as refugees. Sis was evacuated, and gradually Adana, Aintab, Marash, and Zeytoun evacuated after heroic self-defense, and survivors reached Aleppo, and dispersed homeless elsewhere in Palestine, Syria, Lebanon, and Greece, left to their destiny trying to settle under hospitable skies.

The Precedence

The reason of the evacuation of Cilicia was the treacherous political conspiracy by France and England. During the First World War, both countries met secretly on May 16, 1916 and signed a treaty in London for the partition of certain territories of the Ottoman Empire. The treaty was sanctioned by the Emperor of Russia which accordingly turned Cilicia over to France because of its strategic position. The Armenian Legion, an army of volunteers trained in Cyprus, now encouraged by the protectorate of France, volunteered to join the French expedition against the Turks in Arara, Palestine in 1918, expecting Cilicia to be returned to the Armenians. The Turks were defeated, as the Armenian Legion gave 23 victims on the field.

The first signs seemed promising but very short lived. France permitted the Armenians an army with 6000 strong to enter Cilicia by Iskenderoun

and Mersin, where in 1919 some 120,000 Armenians were living. A year later, the number reached 160,000. On the other hand, the French protectorate did not take serious responsibility to defend the Armenians permanently. France allowed certain key posts to the Turks, while at the same time Moustafa Kemal, the founder of the Republic of Turkey, was advancing to Smyrna and the Greek islands determined to invade them. Obviously the Turks would start from Cilicia with the tacit approval of France.

Self Defense in Cilicia

Armenians wasted no time but went ahead for self-defense to only suffer greatly by the Turks. In 1920 Marash resisted for 20 days and gave 11,000 lives, and the rest some 8,000 fled to Syria. Hajin was surrounded for seven months showing heroic resistance, but surrendered on October 15 and only 380 soldiers escaped. The question is: where was France? What happened to the promises between France and the Armenian Legion? The Armenians were victims of treacherous politics, of foul and dishonorable shame.

On April 1, 1920 Moustafa Kemal entered Aintab and met with heroic

resistance. 18,000 Armenians were saved who fled to Aleppo. In 1919 a large number of Zeitountsis returned to their town to suffer brutal death. This way the Armenians in Cilicia became the victims of the international politics deceived by France and England who needed the Turks more than the native Armenians. Not only France denied the so called promises shamefully, but also on October 20, 1921 with the treaty of Ankara, offered Cilicia to Turkey for good. The Armenians uprooted from their land departed mainly to Aleppo where they survived and revived under prosperous circumstances for a long time.

Last Efforts of Catholicos Sahak II

During the same years the Catholicos remained in Adana with his flock and ran the diocesan affairs as much as possible with the assistance of Bishops Yeghishe Garoian and Bedros Sarajian, hoping to establish his pontifical headquarters in Adana. However, treasons from the European countries, one after another, left little hope, and the aged Catholicos Sahak II had to leave Cilicia for Europe to negotiate, arriving Paris on March 13, 1920 to meet with the President and the Prime Minister of France. With no tangible results, he went to Beirut, Lebanon to consult with the French High Commissioner, and finally returning to Adana on November 1st empty handed after a long absence of eight months. With his two bishops he stayed in Adana for one whole year. Tears in his eyes, seeing the evacuation of Cilicia, His Holiness migrated to Aleppo in December 1921 with his flock and followers, marking the final departure of Catholicos Sahak II from Cilicia.

Sahak II Alert and Determined

Despite despair and disappointments, treason and injustice, the Catholicos of the Great House of Cilicia, the last incumbent of the historic See in Sis, carried his cross and went ahead undertaking his arduous task. He lived long and the Catholicosate did not see sunset despite heavy clouds; on the contrary, a new dawn ushered, thanks to his healthy and blessed life of 90 years. Even though far away from his original seat, the Catholicos witnessed its revival in Antelias, Lebanon

in 1930. He achieved the revival with his own hands and not with distrustful foreign help. He invited a prominent high-ranking Archbishop Papken Gulesserian from Jerusalem, one of the first 1895 graduates of the Seminary of Armash, to be his Catholicos coadjutor and successor.

Archbishop Papken Gulesserian was elected Catholicos coadjutor in Aleppo by the Assembly of Delegates and consecrated by Catholicos Sahak II, assisted by the five bishops he had previously ordained in Sis and in Aleppo. He soon organized the newly established See of Cilicia in Antelias, Lebanon. Catholicos Papken's immediate aim was the organization of the newly acquired dioceses, and the establishment of the Seminary to educate clergy. He invited the Vey Reverend Shahe Kasparian, a graduate of Armash, consecrated him a bishop, and assigned him as the first Dean of the Seminary in Antelias. Catholicos Papken passed away prematurely at age 68, a year after Archbishop Shahe Kasparian had died suddenly at age 53 while visiting Armenia to meet with the Catholicos of All Armenians, after completing his five-year term as the Dean of the Seminary.

Heartbroken but not Desperate

Heartbroken upon the double passing of his younger assistants, Catholicos Sahak II Khabayan laid the foundations of the Cathedral of the Catholicosate without seeing its completion. He passed away in 1939 at age 90, leading the See of Cilicia for 39 years from Sis to Antelias through most stormy and fatal decades. He had appointed Archbishop Bedros Sarajian as his Vicar, formerly the Primate of Hajin, who successfully followed up with the construction of the Cathedral and consecrated after the name of St. Gregory the Illuminator. The Archbishop was elected Catholicos of the Great House of Cilicia in 1940, assuming the name Catholicos Bedros I Sarajian.

As a grateful 1954 graduate of the Seminary of the Catholicosate, I conclude my writing recalling my priestly ordination at St. Gregory the Illuminator Cathedral 65 years ago by the Dean of the Seminary Bishop Terenig Poladian, one of the first graduates in 1935.

Armenian American Museum Announces Exhibition Design and Master Planning Firm

GLENDALE — The Armenian American Museum has announced the selection of world-renowned Gallagher & Associates as the project's exhibition design and master planning firm. G&A is an internationally recognized interdisciplinary design studio with offices in Washington, D.C., New York, Portland, and Singapore.

"We are honored to have been selected as the exhibition design and master planning firm for the Armenian American Museum," stated Patrick Gallagher, President & Owner of Gallagher & Associates. "As storytellers, our goal is to create a truly unique, immersive, and impactful experience for every visitor to the Armenian American Museum."

Gallagher & Associates brings over

20 years of experience in museum planning and design to the developing cultural and educational center. G&A has established its reputation in the museum industry for bringing transformative experiences to life. The firm integrates interactive design and media with the physical environment to produce immersive experiences that engage, entertain, and create measurable impact.

Gallagher & Associates designed the online experience for the Armenian Genocide Museum website (<http://www.ArmenianGenocideMuseum.org>), an online museum that puts the atrocities of the Armenian Genocide into the context of world history and connects visitors to current crimes against humanity to inspire people to speak out and take action. G&A's notable projects include

the National Center for Civil Rights and Human Rights, International Spy Museum, National Archives Museum, National Museum of American Jewish History, Ronald Reagan Presidential Library and Museum, Grammy Museum, and more. The firm is currently collaborating on the Los Angeles-based Academy Museum of Motion Pictures.

"We are excited to be working with a firm that has the caliber and reputation of Gallagher & Associates in the museum industry," stated Executive Chairman Berdj Karapetian. "The firm will be an invaluable partner in helping us achieve our ultimate vision for the Armenian American Museum."

Gallagher & Associates will be leading the exhibition design of the museum's permanent Armenian exhibition. The permanent exhibition will share the Armenian American experience including the history of Armenia, Armenian Genocide, and Armenians living in America through

interactive, immersive, and impactful storytelling. The firm will be engaging a panel of leading scholars, artists, and experts throughout the exhibition design process. The museum will also feature traveling exhibitions on diverse cultures and subject matters that will engage broad audiences and serve as a bridge that connects our multicultural community.

In addition, Gallagher & Associates will be developing the museum's master plan that outlines the primary visitor experiences within the overall parameters for the architecture. The master plan connects the experiences to the organization's mission, collections, and educational goals with a focus on the visitor. G&A will serve as a member of the museum's project design team, working closely with the architects, engineers, and consultants as they prepare detailed construction plans for submission to the City of Glendale.

Armenian Bar Association Turns 30, Marks Anniversary with Flair and Education

LOS ANGELES — Gracing the 30th anniversary of its establishment, the Armenian Bar Association will convene a fascinating annual conference and celebrate its red-letter day in dramatic fashion on June 28-29, 2019, in downtown Los Angeles. The conference program and the ensuing evening ball are expected to draw record numbers from the legal community and from the public at large. All functions are open to the public, with free admission for non-lawyers to the continuing legal education program and tickets-for-purchase for the gala banquet.

Appearing at the top of the marquis will be Judge Dickran Tevrizian, Jr. (retired) whom the Armenian Bar will honor with its Lifetime Achievement Award at the gala banquet to be held at the stately and super-impressive California Club. In the words of Armenian Bar Chairman Gerard Kassabian, “Rare are the lives of men who have done so much for so many in the legal profession. What Judge T. has shown us over the years is just how right it is to be proud and expressive of our Armenian heritage on a broad, multi-cultural platform here in Los Angeles and throughout the country. Please join us as we raise our glasses and fill our hearts in humble tribute to the historic career of one of our iconic founding members.”

Judge Tevrizian was the first Armenian-American to be appointed to the federal bench, a position he held with an abundance of dignity and decorum for more than 30 years. A worthy recipient of numerous awards and recognized as a “shining star, great judge, kind human being, and 13 or 14 on a scale of 10,” Judge Tevrizian is widely respected for faithfully following the law and steering feuding parties towards informal resolution as opposed to contentious litigation. Since his retirement from the bench, Judge Tevrizian has become one of the prized neutrals at JAMS and was recently selected to the 2019 Southern California Super Lawyers list in the alternative dispute resolution category.

The annual conference program at the Sheraton Grand Los Angeles will open with a Saturday morning wake-up call about the plunder of historic Armenia’s native culture and civilization and then will touch upon the legal challenges and opportunities in restoring dimensions of it. Moderated by

Armenian Genocide Reparations Committee Chairman Armen K. Hovannisian, two renowned experts in the field will weigh in with their practical, hands-on experiences on the ground itself of the Armenian homeland and in U.S. and international tribunals.

The first discussant will be trailblazing and thought-provoking Matthew Karanian, Esq. who will display a mesmerizing, virtual journey entitled, *The Armenian Highland, From Riches to Ruins to Rehabilitation*. The second panelist, Thaddeus Stauber of Nixon Peabody LLP, comes to the Armenian Bar as that type of rare treasure who will talk candidly about the hitches and hurdles in efforts to reclaim vestiges of cultural heritage through the court and arbitral systems. His presentation is entitled, *The Road to Recovery is A Winding Path*. Mr. Stauber advises the world’s leading cultural institutions, foreign sovereigns, international art collectors, dealers, artists, universities, foundations, estates and individuals.

The afternoon panel discussion will be—in itself—a prodigious and historic event. In an unprecedented presentation in the Diaspora, the Human Rights Ombudsmen of the Republic of Armenia (Honorable Arman Tatoyan) and the Republic of Artsakh (Honorable Artak Beglaryan) will take the stage side-by-side to share their views, respond to questions about the protection and restoration of human rights, and chart new lines of cooperation with the Diaspora.

Bringing this truly unique arrangement into perspective, Garo B. Ghazarian, Co-Chairman of the Armenian Rights Watch Committee and the panel’s moderator, commented that “the rights of women and men, of friend and foe, of Armenians and non-Armenians settled long ago at the base of our organization’s code and credo. We carry an extensive legacy of reciprocal reinforcements with the homeland and as the guardians of the personal and collective rights of our communities in the diaspora. And now we are thrilled to have the personifications themselves of the primacy of human rights, the right honorable Ombudsmen of the Republics of Armenia and Artsakh.”

To RSVP for the conference (required) and for tickets to the gala banquet, please contact info@armenianbar.org.

Concert Series in Brussels to Benefit Rising Talents in Armenia

BRUSSELS — Over the weekend of May 24, three concerts were performed in the city of Brussels, Belgium featuring Armenian musicians of various musical backgrounds. The concert series, organized by the AGBU Performing Arts Department (PAD) of France/Europe, took place at the Boghossian Foundation, with its magnificent Art Deco venue the Villa Empain, and the Armenian Cultural Center of the Armenian community of Belgium.

Duduk legend Lévon Minassian, who introduced the authentic Armenian instrument to the world through his collaboration with international artists such as Peter Gabriel and contributed to the soundtracks of major feature films, performed on Friday evening at the Villa Empain. He was accompanied by his longtime keyboarder Serge Arribas, along with Brussels-based guitar player Tigran Ter Stepanian, French cellist Pierre Nentwig, and Belgian pianist Philippe Navarre. The non-Armenian audience was won over by Minassian’s unique sound and mastery of the genre.

The following evening, the Boghossian Foundation welcomed Diana Adamyan, the 19-year old rising-star violinist who won the 1st Prize of the Yehudi Menuhin International Competition in 2018, in Geneva. Accompanied by pianist Mamikon Nakhapetov, Adamyan performed works by Bach, Beethoven, Saint-Saëns, Kreisler and Komitas.

The musical weekend concluded on Sunday at the Armenian Cultural Center with a special presentation of the works of Hayrik Mouradian, followed by a concert of the Lisbon-based Dellalian Trio. The musicians emphasized the accomplishments of Mouradian over the course of the 20th century in collecting, transmitting and promoting the musical heritage of Western and Eastern Armenian culture. Dellalian sisters Nariné and Marina, along with cellist Levon

Mouradian were accompanied by guest violist Artur Mouradian from Rotterdam. They performed for a world premiere Vache Sharafyan’s *Goodlights*, a work mixing Hayrik Mouradian’s voice recordings and a piano quartet, as well as Belgian premiere works by Harutiun Dellalian, Tigran Mansurian and Komitas arrangements by Arakelian.

True to the AGBU mission to expand educational and cultural horizons for Armenians worldwide, the concert series helped support the PAD Musical Instruments Fund in collaboration with Musicians for Musicians, an association led by well-known cello player and friend of AGBU Sevak Avanesyan. The Fund lends high quality musical instruments to young musicians in Armenia. As PAD France-Europe’s manager Christian Erbslöh explained, “While Armenia is known for its musical excellence, unfortunately too many young musicians with the ambition and talent to reach the top of their field are deprived of the proper instruments to achieve their dream.”

The Fund lends the instruments to deserving students to help improve their musical practice, participate in international competitions, and perform on prestigious stages. Thanks to the support of concert patrons, the Fund is now in a position to acquire its first instruments: French and German instruments from the last Century, including bows made by Charles-Nicolas Bazin.

Inspired by the success of the musical weekend, AGBU Central Board Member and President of AGBU Europe and France Nadia Gortzounian is looking forward to further developing the Fund, saying, “Armenia has many gifted artists who are the pride of our global nation. The Musical Instruments Fund makes it possible for these great artists of tomorrow to showcase their talents to the world, just as they have during this special weekend in Brussels.”

Legacy Realty
Nick Karasarkisian
 Broker - CalBRE # 01022153
 2275 Huntington Dr., #117
 San Marino, CA 91108
 Phone: 213.706.9990
 e-mail: nickkarasarkisian@gmail.com
www.legacyrealtyca.com

Անուրջներու Երկրի Կենարար Ձուրը. Արեւմտեան Հայաստանն Այդպէս Ալ Չէ Դարձած Թրքական

Օսմանեան կայսրութեան իրականացուցած Հայոց Յեղասպանութեան 104-րդ տարելիցին կապակցութեամբ, «Sputnik Արմենիա»-ի սիւնակագիր Տիմիթրի Փիսարենքոս ներկայացուցած է իր առաջին ուղեւորութիւնը դէպի Արեւմտեան Հայաստան եւ պատմած, թէ ինչ ապրումներ ունեցած է այդ ճամբորդութեան ընթացքին:

... Վանի օդակայանը (պատմական Արեւմտեան Հայաստան, այժմ՝ Թուրքիոյ տարածք) կը գտնուի ծովափին: Մինչ օդանաւը վայրէջք կատարելէ ետք կանգ կ'առնէր, այն սկսան շրջապատել գրահամեքենաները՝ պտրտող աշտարակներով եւ խոշոր տրամաչափի թնդանօթներով: Օդակայանի տանիքին յայտնուեցան հրացաններով մարդիկ: Հասկնալի դարձաւ, որ Արեւելեան Անատոլիային (Արեւելեան Անատոլիան Արեւմտահայաստանը բնութագրողներէ կազմող թրքաոճ ասոյթ է - իմք.) եկող լուրերը՝ քիւրտ գրոհայիններու դէմ յատուկ գործողութիւններու մասին, կը վերաբերին ոչ միայն հեռավոր լեռնային շրջաններուն:

Ուղեբեռին սպասելու ժամանակ նկատեցի, որ մոտ քին մօտ կը հերթապահէ ծայտուած ռազմական պարեկ մը: Սափրուած ալեհեր սպան բարեացակամօրէն ստուգեց մեր հետ ժամանած երիտասարդներու փաստաթուղթերը եւ գանձեց բաժնեց խումբերու: Ատրճանակի էլեգանտ պատեանը կախուած էր դիմացը, ինչպէս գերմանացիներուն մօտ՝ անոնց ֆիլմերուն մէջ: Տղաներէն քանի մը հատը, որոնք կը սպասէին դուրս գալու իրենց հերթին, սկսան պայտասակներուն մէջ փորփրել իրերը, եւ ես նկատեցի, որ պայտասակներուն մէջ նոյնանման համազգեստ է, ինչ՝ պարեկներուն մօտ: Օդակայանը դուրսէն շրջապատուած էր:

Տղաները սկսան նստեցնել շէնքին մօտ կանգնած հանրակառքերը: - Ուսանողները ռազմական հաւաքի՞ եկած են, - հարցուցի մեզ դիմաւորած զբօսաշրջային ընկերութեան ներկայացուցիչին, երբ անոնք անցան մեր քովէն:

- Ոչ, անոնք գինուորներ են: Յետոյ ան քամահրանքով արտաբերեց ինծի անծանօթ անգլերէն արտայայտութիւններ, որոնցմէ հասկցայ միայն, որ ան համաձայն չէ կառավարութեան հետ: Ձինուորականները շրջափակուած հանեցին միայն այն ժամանակ, երբ նորակոչիկներով հանրակառքերը շարժեցան...

Առաջին հերթին մեզ տարին տեսնելու վանի վրայ վեր խոյացած ուրարտական ամրոցը: Վերելքը բաւական բարդ էր, իսկ տեսարժան վայրերը՝ ոչ այդքան տեսարժան: Բայց երբ ես հասայ ամրոցի պատին եւ ներքեւ նայեցայ, սիրտս ձմրուեցաւ: Բացուած էր ցաւալիօրէն ծանօթ տեսարան՝ հայկական Այգեստան թաղամասի աւերակները: Այնքան յաճախ լուսանկարներու մէջ տեսած էի Այգեստանը ճիշդ այդ անկիւնէն: Եւ յանկարծ միտք մը ծագեցաւ գլխուս մէջ. մենք ի գուր բարձրացած էինք ամրոց:

Պէտք էր շրջանցել բլուրը եւ երթալ բարձրակարգ թաղամաս, ուր 1915-ին Հայոց Յեղասպանութեան ժամանակ հայերը հերոսական դիմադրութիւն ըրած էին: Լուսանկարչական սարքիս ոսպնեակին շնորհիւ ես նկատեցի, թէ ինչպէս աւերակներուն մէջ կը

զբօսնեն իրար ձեռք բռնած արտասահմանցի գոյգ մը: Երկու տղայ հեծանիւ կը քշէին, իսկ հեռուն, ստուերի տակ նստած, կը զրուցէին տարեց տղամարդիկ: Հեռուն երեւցաւ եւս մէկ տղամարդ: Հաւանաբար տեղացիները մինչեւ հիմա կու գան այստեղ՝ հայերու թաքցուցած գանձերը որոնելու:

Մենք ժամանած էինք Ռամատանի նախօրէին: Ներքեւ՝ ճանապարհի երկարութեամբ, կանգնած էին վերջերս կառուցուած երկու մզկիթներ: Մինարեթին մէջ տեղադրուած բարձրախօսէն երաժշտութիւն կը հնչէր՝ միահիւսուելով մոլլայի քարոզչերուն հետ: Թանգարանային համալիրի տարածքէն դուրս գալու ժամանակ ուշադրութիւնս գրաւեց ճնապատ Այգեստանի տեսարանով բացիկ մը: Գեղեցիկ, բայց շատ տխուր տեսարան...

Յետոյ ճանապարհ բռնեցինք դէպի Տոկուպայագէտ (մինչեւ 1934-ը՝ Պայագէտ - իմք.): Մենք հրաժարեցանք այցելել կատուներու ապաստան, որպէսզի կարճատեւ դադար ընենք լիճի ափին: Վանայ լիճի ջուրը իւրայատուկ է: Այն աղի է: Ջուրը մտնելու ժամանակ կը թուի, որ կը լողաս ստալին լուծոցի մէջ, իսկ երբ կը չորնաս արեւուն տակ, մաշկդ կը սկսի մըմուռլ, իսկ յետոյ զգացողութիւն կ'ունենան, որ մաշկդ պատուած է բուրակէտ իւղի բարակ շերտով: Այստեղ ես յիշեցի, որ երեւանցի ընկերներէս մէկը խնդրած էր նախնիներու հայրենիքէն բուռ մը հող տանիլ: Ես կուսցայ եւ բուռ մը վերցուցի: Երկար կը գննէի այն ափիս մէջ, բայց այն գիս չոգեշնչեց: Այդ հողը ոչինչով կը տարբերէր անկէ, որուն վրայ մեծցած էինք ես ու ընկերս եւ որուն յանձնած էին այստեղէն զացած անոր նախնիները...

Մուսլ միտքերս ցրուեցան լիճին նայելով: Որոշեցի ընկերոջս ոչ թէ հող տանիլ, այլ՝ ջուր: Վանայ լիճի ջուր...

Ուղեկիցներէս մէկը՝ մոսկուացի հայ Սամուէլը, անշարժ կը նայէր սպիտակ գառնակներու նման փրփրուն ալիքներուն, որոնք յայտնուած էին լճի հայե լիի վրայ գորացած քամիրին հետեւանքով:

- Քեզի ի՞նչ եղաւ, - հարցուցի ես:

- Յիշեցի, որ ինչպէս պապս մանուկ հասակիս կը շոյէր մագերս եւ կ'ըսէր, որ գանգուրներս նման են Վանայ լիճի ալիքներուն, - Սամուէլը ձեռքը տարաւ դէպի սափրած գլուխը...

Պատուհանէն այն կողմ կը սլանային Արեւմտեան Հայաստանի գեղեցկութիւնները: Ես ուշադիր կը նայէի բլուրներուն եւ նկատեցի սրածայր քրիստոնէական եկեղեցիի ուրուպատկերը՝ կորսուած ծալքերու մէջ: Դժուար անցանելի տեղանքը, հաւանաբար, փրկած էր եկեղեցին կործանումէ:

- Իրմենի քիլիսէ՞, - արթնցուցի ննջած զբօսավարը:

- Իրմենի քիլիսէ, - պատասխանեց ան եւ քնաթիւթախ գլուխով շարժում մը ըրաւ:

Արեւմտեան Հայաստանը, թէ՛

եւ մնացած է Թուրքիոյ, բայց այդպէս ալ չէ դարձած թրքական հող: Այստեղ հայեր չկան, բայց եւ չկայ զգացողութիւն, որ դուն Թուրքիոյ մէջ ես: Հիմա անհնազանդ քիւրտերը զինուած կը բարձրանան սարերը: Անոնցմէ ամենափառահեղը կը պահպանէ սրբազան պատմութեան ամենատեղծուածային գաղտնիքներէն մէկը: Ըստ հաւատարիքի՝ Նոյեան տապանը կերեւայ մարդկութեան, երբ Աստուած կամենայ: Հաւանաբար, այդ կրնայ տեղի ունենալ միայն այն ժամանակ, երբ այստեղ վերադառնան Արարատի իսկական ժառանգորդները...

Առաջին անգամ յայտնուելով այստեղ, մտածեցի որ պէտք է փորձեմ թէկուզ ինչ-որ տարբերութիւն զգալ երկու Հայաստաններուն միջեւ. այն Հայաստանին, ուր ամէն ինչ մօտ է, եւ ծանօթ ու հեռավոր եւ ողբերգական այն երկրին, որուն մասին այդքան կարողացած ու լսած եմ: Ես կը նայէի բնութեան, տարբերութիւններ կ'որոնէի, բայց այդպէս ալ չգտայի գանձ: Ո՛չ Վանի, ո՛չ Կարսի, ո՛չ Անիի եւ նոյնիսկ ո՛չ Արարատի գագաթին:

Եւ հասկցայ ինչու: Որովհետեւ իրականութեան մէջ չկայ Արեւմտեան ու Արեւելեան Հայաստան: Կայ մէկ ամբողջութիւն՝ հայրենիք:

Արարատը անսպասելիօրէն բացուեցաւ մեր առջեւ: Մենք նոյնիսկ չհասկցանք, որ այդ լեռ է՝ այդ նոյնը, հարազատը: Յայտնի է, որ թրքական կողմէն այն գեղատեսիլ չէ, բայց ես չէի պատկերացներ, որ այդ աստիճանի: Այն պարզապէս լեռ էր, շատ այլ լեռներու նման: Վերջապէս մենք հասանք Տոկուպայագէտ: Տեղաւորութեանք հիւրանոցին մէջ եւ զացինք ընթրելու քաղաքին միւս ծայրը՝ ընդունող ընկերութեան՝ MURAT CAMP-ի գրասենեակին մէջ: Այն կը գտնուէր գլխաւոր տեսարժան վայրէ՛ն՝ Իսհաք փաշայի պալատէն, քիչ մը ներքեւ:

Անոր շրջակայքը աւերակներ էին: Նախկին մասնաւոր հատուածի կմախքներ: Ինչ-որ բան կը յուշէր, որ մենք կը գտնուէինք հին Պայագէտի մէջ: Այն Պայագէտի, որուն 1877-1878 թուականներու ռուս-թրքական պատերազմի տարիներու իրադարձութիւնները նկարագրած է Վալենթին Փիլբուրը իր համանուն վէպին մէջ: Քիւրտ զբօսավարը հաստատած է, որ այստեղ քրիստոնէական թաղամաս եղած է, եւ այդ փլատակները ժամանակ մը հայերու տուններ եղած են: Ի տարբերութիւն Վանի թաղամասին, անոնք աւելի լաւ պահպանուած են:

- Իսկ այստեղ հայկական այգիներ են: Մենք մինչեւ հիմա

այդպէս կ'անուանենք այդ վայրը, - զբօսավարը ցոյց տուաւ հեռուն երեւցող ծառերը:

- Իսկ ո՞ւր է յայտնի ամրոցը: - Յաւօք, այն քանդուած է... - Իսկ ասոնք ի՞նչ աշտարակ ու պատեր են:

- Այդ նոյնպէս հին ուրարտական ամրոց է: Իսկ ուրարտացիները, ինչպէս յայտնի է, հայերու նախնիներն են: Այդ տարածքին մէջ ժամանակ մը գոյութիւն ունեցած է հին հայկական թագաւորութիւն, - ըսաւ զբօսավարը՝ զգալով, որ բոլոր կողմերէն ուղեկիցներս՝ Մոսկուայի, Մերձմոսկուայի եւ այլ շրջաններու հայերը, իր վրայ ուղղած են իրենց տեսախցիկները:

- Ան այդ յատուկ ըսաւ, - մեկնաբանեց Արսէնը: - Հասկցաւ, որ հայ ենք, ատոր համար ալ մեզի հաճելի բաներ կ'ըսէ: Հին ասիական հնարք է: Անոնք այդպիսին են: Կրնան ժպտիլ, խոնարհիլ, ձեռքերը համբուրել, միայն թէ փող չխնայես: Իսկ մէջքիդ ետեւէն կը թքեն քու ամանիդ մէջ:

Մենք վերադարձանք գրասենեակ: Խումբի ղեկավարները ինչ-որ բան պէտք է քննարկէին ընկերութեան ղեկավարին հետ: Զբօսաշրջիկներուն համար Տոկուպայագէտին առանձնացուած էր միայն մէկ երթուղի, որովհետեւ իշխանութիւններուն համար այդպէս աւելի հեշտ էր վերահսկել իրադրութիւնը: Բացի անկէ, որ այստեղ ՆԱԹՕ-ի ռազմական կայ եւ այդտեղէն պաղ պատերազմի պատերուն հետեւած են խորհրդային տարածքին, Արարատը եւ անոր շրջակայքը կը շարունակեն մնալ զինուած դիմադրութեան օճախ: Ընկերութեան ղեկավարը՝ Սաիմը, խոստովանեցաւ, որ MURAT CAMP անուանուած ընտրած է ի պատիւ աւագ եղբոր, որ ութ տարի բանտարկուած մնացած է թրքական բանտը «անօրինական զինուած խմբաւորումներուն» յարելու հետեւանքով:

- Դուք անոր հետ անպայման կը հանդիպիք լեռան վրայ: Ան հիմա այնտեղ է, կ'ուղեկցի խումբերուն, - նշեց ան:

Սայիմը եւ անոր շրջապատը չեն թաքցներ իրենց համոզումները, նոյնիսկ հաշուի չառնելով այն հանգամանքը, որ իշխանութիւնները կրնան խանգարել իրենց գործերը, որոնք ակնյայտօրէն լաւ կ'ընթանան: Սայիմին կը պատկանի Արարատ լեռ բարձրանալու մենաշնորհը: Արտասահմանէն յայտնուած մեծ մասը ինք կը ստանայ: Հասկնալի է, որ առանց տեղի իշխանութիւններու, զինուորական-

Հենրիկին Կեցուածքը...

ԴՈՎՏ. ԳՐԱՅԻ ԸԵՊԵՏԱՆ

Փոքր տարիքէս միշտ ալ հետեւած եմ մարզանքի ու մարզական կեանքին: Երկար տարիներ տրամադրած եւ խաղացած եմ պատմութեամբ խաղացող մէջ, բայց միշտ ալ ֆուտբոլը դարձած է հետաքրքրութիւնս եւ ուշադրութիւնս գրաւող աշխարհ, մանաւանդ՝ հայրենի ու հայաստանեան ֆուտբոլային աշխարհը, որ մարզական հետաքրքրութեան անցաւ աւելի անդին: Մեր պատանեկան տարիներուն եւ մեծնալու այդ շրջանին հայաստանեան ֆուտբոլը եթէ մարզական խաղ էր, բայց նաեւ՝ հայկական: Եւ այդ հայկականը ունէր իրեն շատ յատուկ դրոշմաձև եւ քաղաքականութիւն, որ կ'անցնէր մարզական աշխարհի այդ բոլոր հաճոյք-հետաքրքրութեան պարունակէն՝ հասնելու համար ազգային ինքնութեան եւ հպարտութեան գիտակցութեան: Այո՛, մարզանքն ու մարզաշխարհը եւ անոնց իւրաքանչիւր մարզիկ-հերոսը իրենց դերը ունեցան ու տակաւին ունին մեր կեանքերուն, ազգային ինքնութեան եւ մշակութի զարգացման մէջ:

Այս բոլորին մէջ իւրապատուկ տեղ ունէին Հայաստանի «Արարատ» ֆուտբոլի խումբը եւ անոր իւրաքանչիւր մարզիկը: «Արարատ 1973», որ նոյն այդ տարին եղաւ ձեռնով մը խումբին պիտակը, երբ նուաճեց այդ տարուան ու տարեշրջանի Խորհրդային Միութեան ողիմպիական եւ արտօնանութեան մրցաշարքերու զոյգ բաժակները:

Մեր օրերուն չկային տեղեկատուութեան աշխարհի ստեղծած շատ արագ եւ դիւրին լուրերու պիտումը: Պէտք էր սպասէինք նուազագոյնը չաջորդող օրերուն, որ պէտքի իմանալինք մրցումներուն արդիւնքները: «Արարատ»-ի տղաքը մեր պատանեկան կեանքերուն համար եղած էին հերոսներ: Խումբին նկարը ննջասենեակիս պատին վրայ էր, իսկ տղոց բոլոր անունները գոց սորված էի՝ Յովհաննէս Զանազանեան, Լեւոն Իշտոյեան, Արկաղի Անդրէասեան, Նիքոլա Ղազարեան, Էդուարդ Մարգարով, Ալիոշա Աբրահամեան, Խորիկ Յովհաննէսեան, Նորիկ Մեսրոպեան ու տակաւին... Սերգէյ Բոնդարենկո, գայն կը կոչէինք «պոնտ», որովհետեւ զնոյն կիսախաղի հարուածները ուժգին էին: Ինչպէս մոռնալ կովալենկոն, որ շատ լաւ հայերէն կը խօսէր ու կ'ըսէր. «Ես ուուս ժողովուրդին հայ գաւակն եմ»:

Այս տղաքը, մեր պատանեկան տարիներէն սկսած եւ մինչեւ երիտասարդութեան սեմին, մեզ տարին ֆուտբոլային աշխարհէն մինչեւ ազգային արժէքի ու հպարտութեան գիտակցութեան: Կարծէք՝ իւրաքանչիւր գնդակի խփումին հետ մէջ-մէջ ազգային գիտակցութեան հունտեր կը դնէին մեր սրտերուն եւ հոգիներուն մէջ...

Բայց որքան տարբեր էր այդ տարիներուն, երբ Երեւանի «Հրազդան» մարզադաշտի վրայ դիտեցի մեր տղաքը, որոնք պիտի ճակատէին «Տինամօ Քիւե»-ի եւ անոր հուժկու աստղ Օլեկ Պլոխինի դէմ: Միջազգային համբաւ շահած ֆուտբոլիստ էր Պլոխինը: «Արմենիա» պանդոկին մէջ եւ մրցումին նոյն օրը տեսայ Պլոխինը եւ իր խաղընկերները, որոնք մեր քովի սեղանը նստած՝ կը ճաշէին: Մօտեցայ իրեն եւ, այսպէս ըսած, երիտասարդական համայնու ղէմքովս խնդրեցի իրմէ, որ իր ստորագրութիւնը դնէր այդ օրուան «Արարատ»-ի դէմ իրենց մրցումի յայտագիր-բացիկին վրայ: Արհամարհական ձեռով մը ստորագրեց եւ թուղթը նետեց իմ կողմս...

Նեղուած էի... Այո՛: Վիրաւորուած... Անպայման: Բայց երեկոյեան Հրազդան մարզադաշտի վրայ «Արարատ»-ի տղաքը իրենք զիրենք գերազանցեցին: Եւ արդիւնքը՝ երկու «Արարատ»-ին եւ գերօ «Տինամօ»-ին, ի նպաստ մեր տղոց: Պլոխինը այդ մրցումին գրեթէ անյայտացած էր մեր տղոց շատ զօրաւոր գրոհներուն դիմաց, իսկ ես, կարծէք, ուրիշ տրամադրութիւններու մէջ էի... Նեղութիւնս եւ վիրաւորանքս վերացած էին, ու անոնց տեղը լեցուած էր հպարտութիւն: Հպարտութեան արժէքը շատ աւելի կրնաս գիտնալ, եթէ անոր հասնելու համար անցնիս նեղութեան եւ վիրաւորանքի փորձառութեան... Բայց մեր հայ ժողովուրդի պատմութիւնն ալ այդպէս է, չէ՞: Ցեղասպանութեան անաւորութիւնը մեզի սորվեցուց վերապրել, ապրել մեր հպարտութեամբ:

Բայց «Հրազդան» դաշտին մէջ մթնոլորտը ուրիշ էր: Մեր հայրենի հողին վրայ ու ժողովուրդին հետ դաշտը կը թնդար: «Արի, «Արարատ», հո՛ւպ տուր»: Իւրաքանչիւր «հուպին» հետ մեր սփիւռքեան կեանքերուն մէջ ցանուած այդ հունտերը, կարծէք, կ'աճէին եւ կը բուսնէին՝ տալով «ծաղիկ», հայուն ազգային ինքնութեան ու այդ ինքնութեան եւ անոր համար ապրելու հպարտութեան:

Պիտի վերադառնալինք սփիւռքեան մեր իրականութեան՝ շարունակելով հետեւիլ «Արարատ»-ի խաղերուն: Եթէ մէկ կողմէ լուրերէն, բայց նաեւ մէկ-մէկ նկարներով ու քիչ մը յայտագրած խաղերուն կարծ հաղորդումներով: Այդ լուրերուն մէջէն Լեւոն Իշտոյեանի «առճակատումը» ազդեցական խումբի մը խաղացողին հետ՝ խորհրդային մրցաշարքի օրերու մէկ մրցումի մը ընթացքին: Երեւի ազդեցականի խաղացողը գայրացած էր Լեւոնին եւ գայն իր ազգերի լեզուով կոչած էր «այի»՝ հայերէնով արջ: Բայց ազգերի խաղացողը պէտք էր իմանար, որ Լեւոնը Ազրպէյճանի գաւակ էր եւ լաւ տիրապետած՝ իրենց լեզուն: Ահա չ'ուշանար Լեւոնի պատասխանը՝ «Այի պապան տըր» (արջը հայրդ է): Առճակատումը պիտի մեծնար եւ վրայ պիտի հասնէր իրաւարարին միջնորդութիւնը: Թերթերուն մէջ այդ օրերուն բաւական տեղ գրաւեց Լեւոնի եւ ազրպէյճանցի խաղացողին «առճակատումը» դաշտին վրայ:

Բայց ո՞վ կրնար կուսակցի այդ օրերուն, որ Լեւոնի եւ ազրպէյճանցի խաղացողին այդ «առճակատումը» տարբեր բովանդակութեամբ եւ տարողութեամբ պիտի շարունակուէր տարիներ ետք եւ ընդարձակուէր մինչեւ այսօր... Ո՞վ կրնար տեսնել, թէ Հայաստանի եւ Ազրպէյճանի պատմութեան եւ քա-

մէջ... Եթէ հպանցիկ ակնարկ մը նետենք տեղեկատուութեան եւ լրատուական միջոցառումներու հակադաս արձանագրութիւններու եւ արձագանգներու՝ Հենրիկի այս կեցուածքին առնչութեամբ, այդ մէկը արդէն բաւական տուեալներ էին դարձեալ խօսելու հայուն ազգային ինքնութեան եւ արժանապատուութեան գիտակցութեան եւ անոր արժանահաւատութեան մասին: Պատմութեան արժանահաւատութիւնը, որ արժէ հպարտօրէն կերտել եւ պահել գայն: Մինչ Հենրիկ կը բացակայէր, իր խաղընկերները կը պարէին քոչարին: Ու տակաւին, իրենց մարզական շարունակներուն վրայ անոնք գրեցին՝ Մխիթարեան: Հենրիկի որոշումը տեղեկատուութեան աշխարհին համար տուաւ բաւական ենթահող, որպէսզի ֆուտբոլային վերլուծումներէ շատ աւելի՝ անոնք վերլուծեն Հենրիկի կեցուածքին տուն տուող պատճառները: Յովհաննէս Թումանեանի նկարագրականով, Հենրիկի կեցուածքը եղաւ «Կաթիլ մը մե՞ղր»... Որ մեծցաւ, տարածուեցաւ ու ընդհանրացաւ... Ֆուտբոլային այդ մէկ մրցումի սահմաններէն շատ անդին՝ սաննու համար պատմական արժաններուն եւ իրականութիւններուն:

Եթէ Հենրիկ իր կեցուածքով հպարտութիւն ներշնչեց իր անմիջական համակիրներուն, բայց նոյն շարունակուող հպարտութիւնն է,

ղաքականութեան հոլովոյթները պիտի զարգանային ու ընդարձակուէին՝ առճակատումը վերածուելով... պատերազմի: Պատերազմ մը՝ հայուն համար, ոչ թէ սպաննելու, այլ՝ ապրելու... Որովհետեւ հայը կ'ուզէ ապրիլ իր ազգային ինքնութեան եւ անոր հպարտութեան մէջ, իր հարազատ հողին վրայ:

Լեւոնը «արջ» է: Ոչ ալ ընդունեց, որ «արջ» է: Ան ամուր կեցաւ իր դիրքին ու արժանապատուութեան գիտակցութեան վրայ:

Հենրիկ Մխիթարեանը կը շարունակէ իր նախորդներուն աւանդը: Ան այսօր դարձած է համաշխարհային մակարդակի խաղացող. նոյն եռանդով ան կը սրսկէ իր հայ ժողովուրդին ազգային հպարտութեան ինքնագիտակցութիւնը: Անոր մէկ լաւ ու խօսուն օրինակը «Արսենալ»-ի խումբի (այն ակումբը, որուն մաս կը կազմէ) եւ «Չելսի»-ի միջեւ ճակատագրական մրցումին՝ իր բացակայութիւնը, որովհետեւ մրցումը կայացաւ... Պաքուի մէջ: Հենրիկ ի՞նք որոշեց չերթալ, թէ՞ խորհուրդ տուին իրեն չմեկնել՝ մեկնելով ապահովական անորոշութիւններէ եւ կամ Հայաստան-Ազրպէյճան ու դարբաղեան հիմնահարցի քաղաքական լարուածութիւնը խոչընդոտեց, որ ան մնայ իր որոշումին եւ կեցուածքին

որ ան կը փոխանցէ իր «երկրպագուներուն»... Անպայմանօրէն՝ հայուն:

Մեր հայկական ինքնութիւնը եւ անոր նկատմամբ հպարտութիւնը կը ներշնչուի հայ կեանքին մէջ ապրած ու ապրող ազգային հերոսներով, որոնք կրնան տարբեր բնագաւառներու մէջ ըլլալ:

«Արարատ-1973»-ի տղոցմէ արդէն քանիները մեկնեցան այս աշխարհէն: Անոնք մեր պատանեկան-երիտասարդական օրերուն մեզի համար մարզիկ-«հերոսներ» էին, որոնք ոչ միայն շատ լաւ ֆուտբոլ կը խաղային, այլ նաեւ մեր սրտերուն եւ հոգիներուն մէջ կը դնէին հայուն հպարտութեան հունտերը: Անոնք այսօր մեծցան ու շինեցին կեանքեր, լեցուն՝ հայու հպարտութեամբ, որ կը շարունակուի: Հենրիկը այսօր կը շարունակէ նոյն այս աւանդը եւ ինքն ալ հայուն ներկայ օրերուն մարզիկ-«հերոսներէն» է, որուն «կեցուածքը» հայուն արժանապատուութիւն եւ հպարտութիւն կը ներշնչէ:

Հենրիկին կեցուածքը հայուն ազգային ինքնութեան եւ արժանապատուութեան հպարտութիւնն է, որ պէտք է շարունակուի:

Որովհետեւ հայը որոշած է ապրիլ իր ինքնութեամբ եւ հպարտութեամբ:

Եղիա Տէմիրճիպաշեանի Փիլիսոփայական Գործունէութեան Արժեւորումը Օսմանեան Փիլիսոփայութեան Պատմութեան Մէջ

22-23 Մայիս թուականներուն Երեւանի Մաշտոցի անուան մատենադարանի մէջ կայացաւ Սիմ Արեւշատեանի նուիրուած միջազգային գիտաժողով մը: Սոյն ժողովին իսթանպուլէն կը մասնակցէր ակադեմիական եւ «Նոր Զարթօնք» շարժումի գործիչներէն ձան էրզուրում լուողլու: Կայսթասարայ համալսարանը ներկայացնող էրզուրում լուողլու, Կիւլպենկեան հիմնադրամի աջակցութեամբ մասնակցած գիտաժողովին Եղիա Տէմիրճիպաշեանի փիլիսոփայական ներդրումը ցոլացնող իր ելոյթով ուշադրութեան արժանացաւ Հայաստանի մտաւորական շրջանակներումէջ: Ստորեւ կը ներկայացնենք ձան էրզուրում լուողլուի ելոյթին ամփոփ հատուածը:

ՃԱՆ ԷՐԶՈՒՐՈՒՄԼՈՒՅՈՒՆՈՒ

Օսմանեան կայսրութեան ժամանակաշրջանին Արեւմտեան փիլիսոփայութեան հոսանքներու թափանցումը եւ տարածումը կը գուզադիպի յետ-բարեփոխ թանգի-մաթեան շրջանին երբ Օսմանեան թուրք մտաւորականութիւնը ծանօթացաւ արեւմտեան գաղափարներուն, յատկապէս երբ սկսան ուսանիլ արեւմտեան լեզուները, ինչ որ պատճառ դարձաւ նաեւ փիլիսոփայական աշխատասիրութիւններու հանդէպ հետաքրքրութեան:

Այս հետաքրքրութեան տուն տունը պատճառը աչն համոզումն էր, որ կայսրութեան հասարակական եւ գինուորական ինդիւրներու լուծումը կարելի էր որոնել Եւրոպայի փիլիսոփայական մտածելակերպի ընդմէջէն: Այս պատճառով, առաջին ուսումնասիրութիւնները կեդրոնացած էին քաղաքական, իրաւաբանական փիլիսոփայութեան եւ ֆրանսացի գարթօնքի շրջանի ջահակիրներու վրայ:

Օսմանեան կայսրութեան ներքեւ վերացական փիլիսոփայութեան առաջին քայլերը կը տեսնենք 1885ական թուականներուն: Քանթ, Լայպնից, Հեկելի նման փիլիսոփաներու աշխատասիրութիւնները հազիւ սահմանադրութեան վերականգնումէն ետք, այսինքն 1908-էն վերջը միայն Օսմանեան թուրք մտաւորականութեան ուշադրութիւնը պիտի գրաւէին:

Այս շրջանի փիլիսոփայական ուսումնասիրութիւններու մէջ կ'ընդգծուի գիտական մտքի կարեւորութիւնը եւ Եւրոպական ոճի գիտական հաստատութիւններ հանդէս կու գան: Հայ դրասպաշտ փիլիսոփայ Եղիա Տէմիրճիպաշեան այդ շրջանին գրի առած է իր փիլիսոփայական աշխատութիւնները:

Սոյն ուսումնասիրութեան մէջ, օգտուեցանք իր գանազան օրաթերթերու մէջ հրատարակուած յօդուածներուն կողքին, 1879 եւ 1880-ին գրած փիլիսոփայական բառարաններէն, որ վոլթերը օրինակ առած է եւ 1883-1888

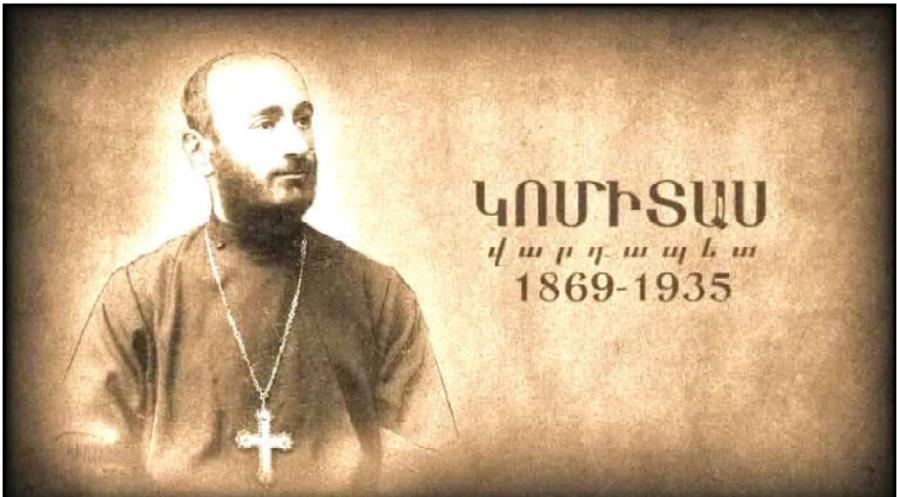
թուականներու միջեւ, դրական փիլիսոփայութիւնը հայերու մէջ տարածելու ձգտումով առանձին հրատարակած է «Գրական եւ իմաստասիրական Շարժում» եւ գիտական բնոյթ ունեցող «Երկրագունդ» թերթը, որուն 1884-1888-ի միջեւ իմբագիրը եղած էր:

Օսմանեան կայսրութեան ժամանակաշրջանին թրքերէնով առաջին փիլիսոփայական հանդէսը լոյս տեսած է 1912 թուականին, իսկ երկրորդական վարժարաններէն ներս առաջին փիլիսոփայական դասաւանդութիւնը սկսած է 1914-ին սեփական վարժարանի մը մէջ: Ի տարբերութիւն Տէմիրճիպաշեանը որ արդէն 80-ական թուականներէն սկսեալ կը դասախօսէր հայկական վարժարաններէն ներս փիլիսոփայութեան նիւթը:

Տէմիրճիպաշեանը, որ կը մտածէր թէ փիլիսոփայութիւնը պէտք է հիմք ունենայ գիտութիւնը, իր փիլիսոփայական յօդուածներուն մէջ պաշտպանեց նիւթապաշտ եւ բարեշրջական աշխարհայեացքը ու այլ հայ մտաւորականներու հետ կարեւոր դեր խաղաց արեւմտեան մտքի տարածման՝ Օսմանեան շրջանակներուն մէջ:

Այս ուսումնասիրութեան նպատակն է, ոչ միայն իր պատմական նշանակութիւն ունեցող փիլիսոփայական գործունէութիւնը արժեւորել, այլ նաեւ որպէս դրասպաշտ հայ փիլիսոփայ իր դերը հաստատել եւ բնորոշել Օսմանեան փիլիսոփայութեան պատմագրութեան մէջ:

Կոմիտասով Նաեւ Կրնանք Յարթել (Ծննդեան 150-ամեակին առիթով)

ԿՈՄԻՏԱՍ
Վ Ա Ր Դ Ա Ա Ե Ա Ս
1869-1935

ՎԱՐՈՒԺ ԹԷՆՊԷԼԵԱՆ

Դիւրին չէ խօսիլ մեծ հայուն, մեծ արուեստագետին եւ մեծ մարդուն մասին:

Դիւրին չէ խօսիլ Կոմիտասի մասին:

Ամբողջ հայ ժողովուրդի տառապանքը անձնականացուցած, երգի ու երաժշտութեան ճամբով անոր ազգային լինելութեան ձգտումը իր հոգիին հետ միաձուլած մարդուն՝ անանձնական գլխազիր մարդուն մասին՝ մարդկային բառերը բաւարար պիտի չըլլան տալու ամբողջական իմաստ մը:

Առաքեալ մը չէ՞ արդեօք Կոմիտաս:

Մեր ազգային գոյապայքարին անքակտելի օղակներէն մէկը՝ անկասկած:

Կոմիտասը ունեցաւ տեսիլքը եւ խոր իմացութիւնը երաժշտական գիտութեան, համարձակօրէն ընդգծելու, որ միջազգային երաժշտութիւն չկայ, երաժշտութիւնը ազգային լեզու է եւ ամէն ազգ ունի իր երաժշտութիւնը: Կոմիտաս իր այս համոզումը փաստեց գիտութեամբ եւ այդ գիտութիւնը անցնելով իր բիւրեղ ու առհասակ հոգիին, ան կենսաւորեց հայ երգը եւ երաժշտութիւնը ու հիմը դրաւ հայ ազգային գիտական երաժշտութեան:

Կոմիտասը դարձաւ հայ երաժշտութեան Մաշտոցը: Մաշտոցը ստեղծեց միջոցը հայ միտքի յաւերժացման, Կոմիտասը հայ հոգիին տուաւ դէպի յաւերժութիւն սլանալու ոգեղէն տառերը:

Կոմիտասն ալ Մաշտոցի նման հայացուց ազգը՝ տալով անոր արժանապատուութիւն, ինքնավստահութիւն եւ ուրոյն դիմագիծ: Եթէ Մաշտոցը հայ ժողովուրդին տուաւ հայ մտքի լեզուն ու հայ հոգիի բանալին, Կոմիտասը մտաւ հայ հոգիին ներս եւ հայութեան տուաւ հայ հոգիի լեզուն, եւ այդ՝ այնպիսի ժամանակի մը մէջ, երբ ստրկատիրութեան բարդոյթներէն տառապող մեր ժողովուրդը շատ բան կորսնցուցած էր իր ազգային արժանապատուութենէն ու աղաւաղ-

ուած էր անոր հոգին: Սուրբ մը չէ՞ արդեօք Կոմիտաս վարդապետը:

***
Ամեալներուն կապուած անուն մը չէ Կոմիտասը: Ան միաձուլուած է հայօրէն ապրող բոլոր մարդոց հանապազօրեայ անունդին հետ: Եթէ ամեալներու առիթով գինք յիշելու պարտադրանքը յաճախ կը զգացուի, առաջին հերթին անիկա է առիթը վերահաստատելու մեր երախտագիտութիւնը հանդէպ մեծ հայուն, իսկ երկրորդ հերթին՝ կոմիտասեան նարօտը գետեղելու հայ նորահաս սերունդներու գլխուն, իբրեւ սրբատառ սաղաւարտ՝ այլասերող հողմերուն դէմ:

Կոմիտասի ծննդեան 150ամեակին նուիրուած յարգանքի մեծագոյն արտայատուութիւնը պիտի ըլլայ հանապազօրեայ ունկնդրել գինք եւ ունկնդրելով անպայման որ բան մը պիտի փոխուի մեր հոգիներուն մէջ: 150ամեակի մեր երկրորդ տուրքը պիտի ըլլայ կարգալ անոր մասին եւ կարգալով ծանօթանալ անոր գաղտնիքին, մարդկային մեծութեան ու այդ ճամբով՝ անոր անկրկնելի արժէքին:

Կարգալով Կոմիտասի մասին եւ ունկնդրելով գինք՝ կրնանք մտնել հայ երաժշտութեան տաճարէն ներս, ուր «Անտունի»ներու եւ «Հոռովել»ներու ղօղանջով հողը եւ հայը կը վերածուին աղօթքի ու աղօթքը՝ պայքարի:

Ունկնդրել Կոմիտասը եւ ճանչնալ անոր ստեղծագործութիւնները կը նշանակէ հայ երգն ու երաժշտութիւնը նաեւ գործածել իբրեւ վահան հայ ժողովուրդին սպառնացող վտանգներուն դէմ:

Մերօրեայ հայ սերունդները մանաւանդ պարտաւոր են ճանչնալու Կոմիտասը եւ հաղորդուելու անոր երաժշտութեամբ: Կոմիտասի երգն ու երաժշտութիւնը հայ հոգիին աւելը կը ներարկեն մանաւանդ օտար երկիրքի տակ ապրող հայութեան:

Կոմիտասով մենք կրնանք գորանալ:

Կոմիտասով նաեւ կրնանք յաղթել:

NATIONAL NOTARY ASSOCIATION
NOTARY PUBLIC

Garine Depoyan

626-755-4773
554 N. Chester Ave Pasadena, Ca. 91106
ghdepyan@gmail.com

ՎԱՐՁՈՒ ՄՐԱՇ

ՓԱՍՍՏԻՆԱՅԻ ՄԷՋ (200 ՇՈՂԻ ՎԱՍԱՐ)

ԱՄԵՆ ՏԵՍԱԿ ԱՌԻԹՆԵՐՈՒ ՎԱՍԱՐ

1060 N. ALLEN AVE. PASADENA CA 91104
(626) 797-7680

Լոս Անճելըսի Հայ Քոյրերու Վարժարանի Ամապերջի Հանդեսներ

ԼԻՆՏԱ ՊԱՆՏԻԼԵԱՆ

Հայ Քոյրերու Վարժարանը իր երեք բաժիններով՝ Մանկապարտեզ, Նախակրթարան եւ Միջնակարգ, 2018-2019 տարեշրջանի ուսումնական, ընկերային եւ մշակութային ծրագրերը յաջողութեամբ աւարտեց, իւրաքանչիւր աւարտական դասարանի յատուկ արարողութեամբ եւ հանդիսութեամբ յանձնեց համապատասխան վկայականները, մողթելով յաջող եւ հեզասահ յառաջիկայի դէպի նոր ուսումնական հանգրուան:

Յունիս 6, 2019 ի յետմիջօրէին, տեղի ունեցաւ վարժարանի նախամանկապարտեզի հանդէսը, ուր երեխաները մեծ խնդավառութեամբ գեղազոյն եւ փայլուն տարազներով հայկական խանդավառող երգերու եւ երաժշտութեան ընկերակցութեամբ պարեցին, ցատկեցին, արտայայտելով մանկական աշխարհի ամենագեղեցիկ եւ անմեղ շարժու-

նալը, իրենց ստացան ստացան իրենց վկայականները եւ փոխանցուեցան նախակրթարան:

Աւարտին Տնօրէնուհի՝ Քոյր Լուսիա շնորհալորեց ծնողները, շնորհակալութիւն յայտնեց ուսուցիչներուն, իրենց նուիրեալ աշխատանքին համար եւ աջակցող մանկապարտեզի 2019ի հունձքը վկայուելով անցաւ նախակրթարան:

Նախակրթարանի աւարտականները՝ հինգերորդ դասարանի աշակերտները, Չորեքշաբթի, Յունիս 19 2019 ի կէսօրին պիտի ստանան նախակրթարանը յաջողութեամբ աւարտած ըլլալու իրենց վկայագրերը եւ փոխանցուին նոյն վարժարանի միջնակարգ բաժինը:

Ութերորդ դասարանի աշակերտներու պարագային, անոնք ամբողջ 10-11 տարիներ անցուցած էին այս յարկէն ներս, այժմ պիտի վկայուին եւ պիտի մեկնին տարբեր վարժարաններ, ուր պիտի շարունակեն իրենց երկրորդական ու-

ձեւերը, ծնողներու հոգիները լեցնելով երջանկութեամբ եւ անոնց պարգեւելով հաճոյքի պահեր:

Յունիս 7 2019 ի յետմիջօրէին, գունագարդուած էր Հայ Քոյրերու Վարժարանի շրջափակը իր մանկապարտեզի շրջանաւարտներու գոյնգորչն տարազներով, որոնք մեծ խանդավառութեամբ եկած էին իրենց վերջին հրաժեշտը տալու մանկական աշխարհին, խաղին ու պարին եւ փոխանցուելու նախակրթարան:

Մանկապարտեզի տնօրէնուհի Սօնա Գազանճեանի բացման խօսքով ընթացք առաւ հանդէսը, բեմահարթակի վրայ ներկայացուեցան, Հայկական շուրջպարեր, հեզաճկուն ու առնական ըրթմիկ պարեր, ազգագրական երաժշտութիւն, հաճելի եւ անմոռանալի վայելք պատճառելով ծնողներուն եւ ներկաներուն: Այսպիսով աշակերտները հրաժեշտ տուին իրենց

սումը, միշտ հիմք ունենալով Հայ քոյրերու Վարժարանին ջանքած գիտելիքները հայեցի եւ քրիստոնէական դաստիարակութիւնը:

Հայ Քոյրերու Վարժարանէն ներս գեղեցիկ աւանդույթ դարձած է Ութերորդ դասարանի աւարտական հրաժեշտը սկսիլ հանդէսէն շաբթ մը առաջ՝ եկեղեցական արարողութեամբ, ուր աշակերտները իրենց մասնակցութիւնը կը բերեն Ս.Պատարագին, կը ներկայացնեն իրենց սրտի խօսքերը եւ երախտագիտական խօսքեր կ'ուղղեն Աստուծոյ, Եկեղեցոյ, դպրոցի անձնակազմին, ուսուցիչներուն եւ տնօրէնութեան, ուխտելով ըլլալ լաւ քաղաքացիներ եւ պատուաբեր Հայ Քրիստոնէաներ:

Այսպիսով Յունիս 2 2019ին, Կլենտէյլի Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ Հայ Կաթողիկէ Աթոռանիստ եկեղեցին աննախընթաց փայլք մը ունէր. 17 շրջանաւարտներ յաղ-

Մաշտոց Գոլէճի Մանկավարժութեան Բաժանմունքի Նոր Հունձքը

Ուրբաթ, Յունիս 14-ի երեկոյեան, խանդավառ մթնոլորտի մէջ տեղի ունեցաւ Մաշտոց Գոլէճի 27-րդ կրթաշրջանի մանկավարժութեան բաժանմունքի աւարտական հանդէսը Կլենտէյլի Իրանահայ Միութեան կեդրոնին մէջ:

Հուսկ բանքով ելոյթ ունեցաւ Գոլէճի նախագահ Դոկտ. Կարպիս Տէր Եղիայեան շեշտելով, որ ազգային կառուցներու ամբարանումն ու անոնց զարգացման մէջ շրջանաւարտներու կատարելիքները ուժը անհրաժեշտութիւն մըն է, որը պիտի գայ նպաստելու ազգակերտումի ջանքերուն այս ափերու վրայ: Դոկտ. Եղիայեան հրահրեց շրջանաւարտները, որ իրենց կոչումը վերածեն ազգային ծառայութեան դաստիարակելով մատ-

ղաշ մեր սերունդը, որպէս հայ քրիստոնէաներ:

Ջեռամբ Գոլէճի նախագահին եւ հոգաբարձութեան ատենապետ Տոքթ. Վարուժան Կապուչեանի 52 հայուհիներ ստացան իրենց վկայականները, բոլորն ծափահարութիւններու տակ:

Շրջանաւարտներու անունով ելոյթ ունեցան Աննա Մարիա Մանուկեան եւ Անահիտ Աղաճանեան, որոնք իրենց անխառն զգացումները յայտնեցին Գոլէճին կողմէ տրուած կրթական բարձր ուսման եւ գիտելիքներուն համար:

Հանդիսութիւնը վերջ գտաւ Տոքթ. Վարուժան Կապուչեանի փակման խօսքով եւ ընթացիկ տարուայ շրջանաւարտներէն երիցուհի Նազիկ Եսոյեանի «Հայր Մեր» աղօթքով:

Թական մուտք գործեցին եկեղեցի, առաջնորդութեամբ՝ Արհիպատիւ Գերապայժառ Տէր Միքայէլ Եպիսկոպոս Մուրատեանի, Մայրապետներուն, եկեղեցւոյ դպրոց դասին, Սարկաւազներուն եւ դաստիարակներուն, անոնք գրաւեցին իրենց տեղերը եկեղեցւոյ սպասները խորան ներկայացնելէ ետք: Բոլորն ալ մասնակցեցան արարողութեան. ընթերցուածները կարդացին՝ Սէրակէքմէքեան եւ Մարի Պասմաճեան իսկ սրտի խօսքերը ներկայացուցին՝ Եւա Չաքքո եւ Լեոն Մարկոսեան: Օրուան պատարագիչ՝ Գերապայժառ Տէր Միքայէլ, յատուկ պատգամով մը շնորհալորեց բոլոր մասնակիցները մատնանշելով, որ այդ կիրակին կը գուգաղիպի Երկրորդ Մաղկազարդին եւ իւրաքանչիւր աշակերտ, որպէս յատուկ ծաղիկ պիտի երթայ եւ զարդարէ տարբեր դպրոցներ, շնորհիւ իրենց ստացած հայկական եւ քրիստոնէական դաստիարակութեան: Եկեղեցական յուզումնալից արարողութեան աւարտին՝ ծնողք, աշակերտ, դաստիարակ հոգեկան մեծ բաւարարութեամբ վերադարձան տուն՝ կրկին հանդիպելու յաջորդ կիրակի, աւարտական պաշտօնական հանդիսութեան:

Թողիկէ Համայնքի, Վարժարանիս Առաքինագարդ Քոյրերը, Տնօրէնութիւն, անձնակազմ, ուսուցչական կազմ, ծնողներ հիւրեր եւ բարեկամներ:

Հանդիսութեան յայտագիրը կը պարունակէր խմբային ոտանաւոր, Հայերէն եւ անգլերէն խմբային երգեր, խմբավարութեամբ վարժարանիս երաժշտութեան ուսուցչուհի Վարդուհի Պաղտասարեանի, առաւել տեղի ունեցան պաշտօնական երկրպագութեամբ, Տնօրէնուհի՝ Քոյր Լուսիայի, դաստիարակներ՝ Լիւստա Գանտիլեանի եւ Էսմոն Համբարձումեանի կողմէ: Աշակերտական ուղերձները ներկայացուցին՝ Սթելլա Շպարթ եւ Կրէկ Քիւրքեան, նախագահական մրցանակակիրներու խօսքը տուաւ՝ Անտրու Պէրպէրեան, աշակերտական խորհուրդի ատենապետուհի՝ Սոֆիա Ջաբարեան ամփոփեց տարուան ընթացքին տարուած աշխատանքը եւ իր խօսքի աւարտին աշխատանքային թղթածրարը յանձնեց նորընտիր ատենապետ՝ Սասուն Քէոնէլեանի:

Օրուան հիւր պատգամաբերն էր վարժարանիս 2006 տարեշրջանի շրջանաւարտներէն՝ Լարա Գուճճեան, որ իր մասնագիտութենէն եւ փորձառութենէն մեկնած աշակերտներուն յորդորեց որ միշտ երախտապարտ ըլլան եւ զոհանան իրենց ունեցածով եւ հաւատարիմ մնան Հայ Քոյրերու Վարժարանին:

Հանդիսութիւնը շարունակուե-

Աշխարհը Մեր Օրէնքներով Չի Շարժիր. Մանրուքներ, Որոնք Կ'ազդեն Մեր Երջանկութեան Կրայ

Հոգեբանները կը ներկայացնեն մանրուքներ, որոնք բացասական հետեւանքներ կը ձգեն մեր կեանքին վրայ, ազդելով մեր երջանկութեան:

1) Մենք մշտապէս կ'անհանգստանանք: Անհանգստութիւնը բնորոշ է մեզմէ իւրաքանչիւրին: Մենք երբեմն չենք կրնար կառավարել մեր զգացմունքները եւ անտեղի կը մտահոգուինք: Պէտք է հանգստանալ, կեդրոնանալ եւ ճիշդ որոշում ընդունիլ:

2) Կ'ուզենք ամէն ինչ վերահսկել: Երբեմն մարդիկ կը կարծեն, թէ կրնան գերհերոս ըլլալ ու ղեկավարել ամէն ինչ: Անոնք կը մտածեն, որ իրենց իւրաքանչիւր ծրագիրը պիտի իրագործուի, պիտի յաջողի: Սակայն իրականութեան մէջ ոչինչ, բացի սեփական անձէն, չեն կրնար վերահսկել: Սորվեցէք, որ կան նպատակներ, որոնք անհասանելի են:

3) Կը վիրաւորուինք: Վիրաւորուիլ կը նշանակէ թոյն խմել եւ սպասել, որ ուրիշ մը մահանայ: Վիրաւորուելու պարագային մենք մեզ կը լիցքաւորենք բացասական ուժով: Յիշենք, որ դիմացինը կը շարունակէ վայելել կեանքը եւ մեր մասին չի մտածեր անգամ, իսկ մենք կը տանջենք մենք ձեզ:

4) Կը կարծենք, թէ բոլորը պէտք է հետեւին մեր կանոններուն:

Յիշենք, որ աշխարհը մեր օրէնքներով չի շարժիր:

Որքան շուտ գիտակցինք անոր, այնքան աւելի դիւրին պիտի ըլլայ ապրիլ ու երջանիկ ըլլալ: Յիշենք, որ ոչ մէկը կարողացած է մեր օրէնքներու եւ կանոններու յուշագիրը: Մարդիկ յաճախ կը բարկանան անոր համար, որ միւսներուն մտածելակերպը չի համապատասխաներ իրենց բնաւորութեան: Պէտք է խուսափիլ բոլորին մեր օրէնքները ստիպելէն: Մարդոց ընդունինք այնպէս, ինչպէս կան:

5) Մենք մեզ կը համեմատենք ուրիշի հետ: Մարդը միշտ կը խաղայ նոյն խաղը. ինքզինք կը համեմատէ ուրիշի հետ:

Ասիկա, բնականաբար, բացասաբար կ'ազդէ տուեալ մարդու հոգեբանութեան եւ մտածելակերպին վրայ: Ամէն մէկը յատուկ է, եւ չ'արժեք համեմատուիլ ուրիշներու հետ:

6) Մենք կը կարծենք, թէ երազանքներու իրականացումը երջանկութիւն կը պարգեւէ: Բնականաբար, նպատակներ ունենալը շատ կարեւոր է, բայց թէ մեր երջանկութիւնը կապենք միայն այդ երազանքներու իրականացման հետ, որոնք, ի դէպ, կրնան անկատար մնալ, մենք պիտի մոռնանք վայելելու մեր ներկան:

Կեանքի Մէջ Ամենաարժեքաւոր Բանը Այն Չէ Թէ Ինչ Ունինք, Այլ՝ Թէ Ով Ունինք

Կեանքի մէջ կու գայ պահ մը, երբ մենք կը հասկնանք, որ նիւթական իրերը այնքան ալ կարեւոր չեն: Ամենակարեւորը մեզ շրջապատող մարդիկն են:

Մեզի համար իսկապէս կարեւոր մարդիկ մեր ունեցած իսկական գանձերն են, քանի որ մեր կեանքին մէջ ամենաարժեքաւոր բանը ո՛չ թէ նիւթական բարեկեցութիւնն է, այլ՝ մեր յուզումնային ձեռքբերումները:

Երբեմն կը մոռնանք այդ մասին, երբեմն ալ անոր մեծ նշանակութիւնն չենք տար: Սակայն, վերջին հաշուով, ամէն բան աւելի դիւրին ու պարզ կը դառնայ, երբ կայ ուս, որուն վրայ կարելի է յենիլ:

Կարեւոր չէ, թէ խօսքը ա՞յլ մարդոց մասին է, թէ՞ ուղղակի մեր, բայց ամենախիտ ու կարեւոր բանը սիրով ու ընկերասիրութեամբ լի սիրտն է: Ժամանակի հետ կը սկսիս աւելի շատ գնահատել սէրը: Աւելի շատ կը հասկնաս, թէ որքան կարեւոր է կողքիդ աչքախիտ սրտամարդ ունենալ, որուն կրծքին կրնաս լալ, եւ որուն փառաքանքը կը ջերմացնէ քեզ:

Սիրել ու գնահատել այն, ինչ մեզ կը շրջապատէ, մեր անձնային աճի հիմքն է: Մեր յուզումնային հարստութիւնը կը գոյնայ առողջ ու փոխադարձ ընկերական ու սիրային յարաբերութիւններէն: Խօսքը, մասնաւորապէս, մեր ապրած կեանքին ընթացքին ստեղծած յարաբերութիւններուն մասին է:

Ընկերներն ու ընտանիքը մեզի համար տարբեր նշանակութիւն ունին, մեր կեանքի ճանապարհի տարբեր փուլերուն: Խօսքը մեր զարգացման մասին է, որուն ընթացքին տեղի կ'ունենայ մեր անձնային աճը:

Եւ իբրեւ արդիւնք մենք կը հասկնանք, որ այդ յոյզերէն կարեւոր բան չկայ: Ժամանակի ընթացքին մենք կը գիտակցինք, որ դրամը, աշխատանքը, անթերի կազմուածքը կեանքի մէջ ամենաարժեքաւոր բաները չեն:

Մեր առաջնահերթութիւնները անփոփոխ չեն մնար: Զանոնք կ'որոշէ մեր վերաբերմունքը տարբեր բաներու նկատմամբ: Տարիներու հետ այդ վերաբերմունքը, բնականաբար, փոփոխութիւն կը կրէ: Ու ետ նայելով՝ մենք կը հասկնանք, որ փոխուած ենք:

Մենք բոլորս մարդիկ ենք, իսկ մարդոց բնորոշ է սորվիլը: Այդպիսի ուսուցում տեղի կ'ունենայ կեանքի բոլոր ոլորտներուն մէջ:

Աստիճանաբար մենք կը գիտակցինք, որ կեանքի մէջ շատ բան անցողիկ է: Իբրեւ հետեւանք՝ մենք կը սկսինք աւելի շատ գնահատել մեր յուզումնային կապերը այլ մարդոց հետ: Մենք կը հասկնանք, թէ որքան կարեւոր է կողքիդ ունենալ մարդիկ, որոնց հետ կրնաս ծիծաղիլ, լալ, կիսուիլ մտահոգութիւններով ու չմտածել, որ անոնք ինչ կը մտածեն քու մասին: Մեզի անհրաժեշտ է մարդոց հետ այդպիսի կապեր ունենալ, քանի որ վաղ թէ ուշ մենք կը հասկնանք, որ կայ բան մը, որ չես գնիր որեւէ գումարով: Իսկապէս հարուստ են միայն անոնք, որոնք այլ մարդոց հետ կապուած են անտեսանելի թելերով:

Գոյութիւն ունին կախարդական մարդիկ: Անոնք կը պատահին մոլորակի բոլոր վայրերուն մէջ: Արտաքինով անոնք այլ մարդոցմէ չեն տարբերիր եւ իրենց մօտաւորութիւնները:

Երբ Դուք Հրաժարիք Որեւէ Բանէ, Դէպի Ձեզ Կը Վերադառնայ Լաւագոյնը Շրի Շանգարի Եօթը Խորհուրդները

Հնդիկ հասարակական գործիչ Շրի Շանգարը «Կեանքի Արուեստը» «միջազգային կազմակերպութեան հիմնադիրն է: 2004 եւ 2006 թուականներուն ներկայացուած է Խաղաղութեան Նոպէլեան մրցանակի, իսկ «Forbes India» հանդէսի վարկածով 2009-ին մտած է Հնդկաստանի ամենաազդեցիկ մարդոց հնգեակին մէջ: Անոր խորհուրդները լաւատեսութիւն կը հաղորդեն:

1) Պէտք է որեւէ տեղ շտապել՝ Պէտք է ըլլալ այնտեղ, ուր քեզի համար լաւ է: Եթէ կը գգաս, որ դուն այնտեղ չես, ուր պէտք է ըլլալ, ե՛լ ու գնա՛՛ այնտեղ, ուր քեզի կը կանչէ ներքին ձայնդ: Յիշէ՛, որ գտնելու համար պարտադիր չէ որեւէ տեղ երթալը: Ասիկա շատ նուրբ սահման է, բանալին անընդհատ ներկայութեան մէջ է:

2) Մի ձգտիր վերահսկելու մարդիկն ու իրադարձութիւնները: Մի ծրագրաւոր եր, մի սպասեր, մի ցանկար, դանդաղեցուր ընթացքը:

Կրցիր դադար առնել, որուն ընթացքին ոչինչ տեղի կ'ունենայ: Մարդոց արտօնէ գալ քովդ, իսկ իրադարձութիւններուն՝ տեղի ունենալ: Անոնք քեզի հետ ուղղակի այնպէս տեղի չեն ունենար:

3) Քեզի՞ դուն քեզի պէս ըլլալու ազատութիւն տուր, իսկ ուրիշներուն՝ ուրիշը ըլլալու ազատութիւն՝ Յիշէ, որ իւրաքանչիւրը

ունի իր ճանապարհն ու իր դասերը: Եթէ ձեր ճանապարհները կը հատուին, հիանալի է, բայց եթէ անոնք կը բաժնուին, նոյնպէս լաւ է, որովհետեւ այն ինչ տեղի կ'ունենայ, լաւ բանի համար տեղի կ'ունենայ:

4) Մի ձգտիր ամէն ինչ ունենալու եւ մէկ անգամէն՝ Նոյնիսկ, երբ կը թուի, թէ ոչինչ կայ, միշտ կայ բան մը, իսկ այն, ինչ չի բաւականացներ, պիտի լրացնէ ընկերոջ, եղբօր, քրոջ, ոչ-պատահական անցորդի տուող ձեռքը: Չափաւոր եղիր ամէն ինչի մէջ:

5) Դիմաւորէ ժպիտով ու սիրով բոլորը եւ ամէն ինչ՝ Բայց երբեք հրաժեշտ մի տար, որովհետեւ ոչինչ երբեք կ'աւարտի:

Ըսէ՛՝ «Շնորհակալութիւն ու մինչ նոր հանդիպում»:

6) Բաց եղիր մարդոց, տիեզերքի, Աստուծոյ առջեւ. անուանեցէք, ինչպէս կ'ուզէք՝ Հաւատա՛, ամէն ինչ կեանքիդ մէջ կը դասաւորուի քեզի համար լաւագոյն կերպով: Անգամ այն ժամանակ, երբ կը թուի, թէ աւելի վատ չի կրնար ըլլալ, հաւատա՛, կրնայ... Երբեք չես գիտեր, թէ ուր պիտի գտնես եւ ուր պիտի կորսնցնես:

7) Մաքուր վերնաշապիկ հագնելու համար պէտք է մէկ կողմ նետել հինը՝ Անհնար է ճանչնալ նորը կամ փոխուիլ՝ ըլլալով հին համոզմունքներու մէջ սեղմուած: Ձեր բանականութիւնը ճկուն դարձուցէք:

Տուրմով Պատրաստուած Ամենահամեղ Թխուածքը

Պատրաստելու համար անհրաժեշտ են. 2 գաւաթ շաքար, 100 կրամ տուրմ, 1 տուփ սերուցքային կարագ, 2 գաւաթ ալիւր, 1 գաւաթ ջուր, 1 թէյի դգալ BP, 1 գաւաթ կաթ, 1 թէյ դգալ խնձորի քացախ, պտղունց մը աղ, 1 թէյի դգալ վանիլ, 2 հաւկիթ, 1.5 գաւաթ տուրմի կտորներ (chocolate chips), 1.5 գաւաթ սերուցք սենեակային ջերմաստիճանով:

Պատրաստման եղանակը. Տաքցնել փուռը 200 աստիճան: Կաթսայի մը մէջ խառնել շաքարը, տուրմը, կարագը եւ ջուրը: Դնել միջին կրակի վրայ եւ խառնել, մինչեւ քաղաղրիչները հալին եւ դառնան համասեռ զանգուած: Այդ ժամանակ խառնել ալիւրը, փրփրեցուցիչը եւ աղը: Փոքր կաթսայի մը մէջ խառնել կաթը եւ քացախը, ապա՝ նաեւ հաւկիթը: Թխուածքին կաղապարը քսել կարագով, այնուհետեւ վրան ալիւր

ցանել: Երբ տուրմէ խառնուրդը գաղջ դառնայ, աւելցնել կաթի, քացախի եւ հաւկիթի խառնուրդը: Աւելցնել քիչ-քիչ, լաւ խառնել, աւելցնել ալիւրի, BP-ի եւ աղի խառնուրդը: Խառնել մինչեւ միանման զանգուած ստանալը, աւելցնել վանիլը, կրկին խառնել:

Պատրաստ խմորը լեցնել կաղապարի մէջ եւ եփել 30-35 վայրկեան, միջին աստիճան տաքութեամբ:

Եփելէն ետք թխուածքը ձգել որ պաղի, այնուհետեւ տեղափոխել այլ տեղ՝ վերջնական պաղելու համար:

Հալեցնել տուրմի կտորները, սառեցնել սենեակային ջերմաստիճանով: Աւելցնել սերուցքը քիչ-քիչ, ամէն անգամ լաւ խառնելով: Երբ թխուածքը ամբողջութեամբ սառի, վրան քսել քրեմը եւ հիւրասիրել:

Պատրաստեց՝ ՆԱՐԻՆԷ Ն.

Օլիգարխիան ու Ռոբերտ Քոչարեանը

Շարունակուած էջ 2-էն

պոլմ երկրորդ նախագահ Ռոբերտ Քոչարեանի հետ, եւ տեղեկութիւնը, որ Մարտի 1-ի գործի առնչութեամբ առկայ է օտարալեզու փաստաթուղթ, որում նշուած է, թէ Հայաստանի իշխանութիւնն ինչ պէտք է անի հանրութեանն ու ընդդիմութեանը ճնշելու համար: Ըստ այդ տեղեկութեան, օտարալեզու ինստրուկտորներ են եղել Երեւանում այդ օրերին, որոնք գաղտնի գտնուել են կառավարութեան նիստերի դահլիճում: Այդ տեղեկութիւնը տարածեց «Հայկական ժամանակ» թերթի կայքը: Թէեւ նշուած չէր, թէ յատկապէս ո՞ր օտար լեզուով եւ ի՞նչ երկրից են եղել ինստրուկտորները, այդպէս ղուհանդերձ, տեղեկութիւնը չի շեղեցրեց դեռեւս 2008-ի Մարտի 1-ից կարճ ժամանակ անց «Հայկական ժամանակ» թերթում տարածուած լուսանկարը՝ ռուսական յատուկ շնկատային սպաներից մէկի, որը Մարտի 1-ին գտնուել է Երեւանում: Կա՞յ որեւէ պատճառահետեւանքային կապ հայաստանեան լրահոսը գրադեցրած այդ երեք ուշագրաւ տեղեկութիւնների միջեւ:

Սա, իհարկէ, կարող ենք միայն եզրակացնել, թէ ընդհանուր առմամբ, իհարկէ, անկախ ուղղակի, թէ անուղղակի կապից, յատկանշական է, որ Հայաստանը թեւեւ չի հայ-ռուսական յարաբերութեան վերագնահատման եւ վերափոխման նոր փուլ, որն ինքնին որպէս գործընթաց բաւականին առողջ է, սակայն որը խորքային առումով, իհարկէ, կարող է պարունակել նաեւ ռիսկեր: Ռիսկեր, առաջին հերթին այն տեսանկիւնից, որ հայ-ռուսական յարաբերութեան վերափոխումը, խոշոր հաշուով, խորքային սպառնալիք է ոչ միայն, իսկ գուցէ ոչ այնքան հայաստանեան նախկին համակարգային խմբերի համար, որքան նրանց ռուսաստանեան տարիները գործընկերների, որոնք, անկասկած, միլիոնների եւ գուցէ միլիարդների գործընկերներ են: Եթէ, իհարկէ, այդ գործընկերութիւնը չի սահմանափակուել միայն հայ-ռուսական տիրոջութով եւ տարաբնոյթ օֆշորներում չի վերածուել օրինակ նաեւ աւելի լայն տնտեսա-քաղաքական կոնսորցիումային կապիտալի, երբ, ասենք, միեւնոյն օֆշորում կարող էին հանգրուանել Միհրան Պողոսեանն ու Իլհամ Ալիեւը: Եւ այն, որ դա ամենեւին պատահական հանգրուանում չէր, վկայեց հենց Միհրան Պողոսեանի պահուածքը, որը սկանդալային բացայայտումից յետոյ շտապեց յայտարարել, թէ կապ չունի Ալիեւի հետ, թէեւ գոնէ այդ

բանի համար նրան ոչ ոք չէր էլ մեղադրել:

Ի դէպ, յատկանշական է, որ Պողոսեանն այժմ Ռուսաստանում է, եւ ակնառու է, որ կայ նրան չարտայանձնելու բաւականին ազդեցիկ լոբբինգ: Բանն այն է, որ հայաստանեան թելերի, այսպէս ասած, ապամոնտաժումը խորքային առումով անդրադառնալու է նաեւ ռուսական այդ շրջանակների ռուսական դիրքերի վրայ:

Հայաստանը ռուսական, այսպէս ասած, տնտեսա-քաղաքական իսթեբլիշմենթում ամենեւին լոկալիզացիոն կամ կցորդ պետութիւն չէ, որ դիտարկուել է, այլ եւս ինդիկատոր իրենց հենց ռուսաստանեան դիրքերի համար: Եւ, եթէ Հայաստանում թուլանում է իրենց դիրքերը, նրանք անհանգստանում են ոչ թէ լոկալ «ֆորպոստ» կորցնելու համար՝ որովհետեւ Հայաստանի նոր իշխանութիւնը բացարձակապէս չի դրել Ռուսաստանի հետ յարաբերութիւնը խզելու խնդիր եւ հակառակը՝ հաւաստել է այն աւելի խորացնելու անկեղծ պատրաստակամութիւնը, այլ «մայր հողը», այսինքն՝ Ռուսաստանում իրենց դիրքերը կորցնելու համար:

Նրանք մտավախութիւն ունեն, որ Հայաստանում իրենց թելը կտրելու դէպքում, իրենք կ'ընկնեն Ռուսաստանում: Հայաստանում նրանք փորձում են փրկել շատ աւելի թանկ բան՝ իրենց դիրքերը Ռուսաստանում, որտեղ ակնառու են ներդրւած համակարգում ճգնաժամի եւ ներքին պայքարի խորացման միտումները:

Դա նշանակում է, որ նրանք կարող են անել հնարաւոր Հայաստանի դէմ քաղաքական ակտերի եւ տարբեր ճնշման այլ գործընթացներ սադրելու, կազմակերպելու կամ հրահրելու համար: Այդ իմաստով, Հայաստանը պէտք է պատրաստուի դիմադրութեան, սակայն ոչ առճակատման: Մարտի 1-ի վերաբերեալ տեղեկութիւնը, նաեւ Ապրիլեան քառօրեայի քննիչ յանձնաժողովի ստեղծումը Հայաստանի դիմադրութեան ռեսուրսներն են՝ առճակատման ռեսուրսի եւ նպատակայարմարութեան բացակայութեան պայմաններում: Իսկ օլիգարխներն ու Ռոբերտ Քոչարեանը թերեւս պէտք է որոշեն՝ արդեօք նոր իշխանութեան հետ ունեցած շահերի բախումը վերածելու են Հայաստանի դէմ պայքարի, թէ՞ այդուհանդերձ կը միանան Հայաստանի դիմադրութեանն ու այդպիսով կը ստանան նաեւ պատմական «ինդուլգենցիան» Հայաստանի դէմ մօտ երեք տասնամեակ գործածի համար:

Հ.Բ.Ը.Մ.- Սաքամեան Թատերախումբ

Շարունակուած էջ 7-էն

կերպով կահաւորումն իրագործող Մանուկ Սաթմեանի օգտաշատ ներդրումը:

Եզրակացութիւն՝ ներկաները գուարթ երեկոյի մը վայելքն ըմբռնելու ըլլալու գոհունակութեամբ մեկնեցան արահէն շնորհաւորելով բեմադրիչն ու բոլոր դերակատարները:

Այս առթիւ փակագիծ մը բանալով կ'ոզենք ըսել թէ տոմասակներու գիները ոչ միայն տար-

ուէ տարի յաւելում կը կրեն այլեւ՝ հայ գաղութիս եւ հայկական կազմակերպութիւններու համար տարօրինակ կը թուին նաեւ սրահի տնօրէնութեան կողմէ, իւրաքանչիւր տոմսի վրայ դրուած դրամական տուրքը՝ որ պարտադիր եղած է ձեւով մը...: Հ.Բ.Ը.Մ.ի վերին պատասխանատուներուն կը մնայ վերատեսուութեան ենթարկել վարձակալութեան համաձայնագիրը եւ զայն հանրամատչելի դարձնել շահագրգիռ կողմերուն:

Անուրջներու Երկրի Կենարար Ջուրը

Շարունակուած էջ 13-էն

ներու եւ ոստիկանութեան հետ «փոխհասակ» յարաբերութիւններ կառուցելու, այստեղ ոչինչ կը յաջողի: Ամէն պարագայի, արեւելքը կը մնայ արեւելք, եւ «դուն ինձ, ես քեզ» բանաձեւը այստեղ հիանալի կը գործէ: Հակառակ պաշտօնապէս գործող մէկ երթուղիին, փողով կարելի է ամէն ինչի մասին պայմանաւորուիլ:

Արեւելեան Անատոլիայի մէջ թուրքերը փոքրամասնութիւն կը կազմեն: Այդ շրջաններուն մէջ ապրողներուն մեծ մասը զինուորականներ, ոստիկաններ, ոսուցիչներ եւ ծառայողներ են:

Հակառակ որ ռազմական թաղամասերը եւ առատ պահակա-կէտերը իրարմէ հեռու չեն տեղակայուած, անոնք բոլորը խիստ կերպով կը հսկուին: Հսկողութեան տակ են նաեւ պետական հաստատութիւնները, պաշտօնեաները եւ սպայական ընտանիքներու տուները: Այդ շէնքերը շրջապատուած են փշալարերով, իսկ երկայնքով մէկ աւազով լեցուն թաքստոցներ են, թընդանօթներու համար: Բաց Տոկուպայագէտի մէջ այդ միջոցները աւելի շատ ձեռնարկուած են, հաշուի առնելով ընդհանուր պահանջները քան անհրաժեշտութիւնը: Ամրան այստեղ գրօսաշրջային «կրօնավայր» է: Անցեալ ամառ քաղաքէն անցած են 10 հազար լեռնագնացներ: Քիւրտերու համար ձեռնառ չէ այստեղ այնպիսի գործողութիւններ կազմակերպելը, որոնք կրնան խանգարել Արարատ բարձրանալ ցանկացող առատաձեռն օտարներու ընթացքը: Բացի այդ, ակնյայտ է, որ սար բարձրանալէն օգուտ ունին ոչ միայն կազմակերպիչները եւ անոնց հովանաւորները, այլ նաեւ սարերուն մէջ գտնուող ռազմիկները:

Երբ մեզ առաջնորդողները կը քննարկէին լեռ բարձրանալու մանրամասնութիւններ, զիս զարմացուց այն, որ ամէն անգամ վրանները պէտք է հաւաքել, բարձել ձիերու վրայ եւ կրկին վրաններ լարել երթուղիի ընթացքին: Ինչո՞ւ: Չէ՞ որ մեզմէ առաջ եւ ետք ուրիշ խումբեր կ'երթան: Սայիմը մէջքով յենուեցաւ աթոռին, հայեացք նետեց առաստաղին ու անվերջն պատասխանեց:

- Գիտէք, այստեղ ամէն ինչ այդքան հեշտ չէ: Սա արդէն ձեռնաւորուած փորձ է: Այդպէս աւելի

յուսալի է: Կը պատահի, որ որոշ գրօսաշրջիկներ արդէն իջած են, իսկ միւսները դեռ կը բարձրանան: Ծամբարը դատարկ կը մնայ, եւ այդ նկատելով՝ ռազմիկները կրնան իւրացնել վրանները...

Մենք բարձր կը խօսէինք: Բաց քրտերէնը աւելի բարձր կը հնչէր Արարատի վրայ: Լեռան վրայ քոչուորական իջեւան տեղերու վրաններ են, անասուններու փարախներ, արածող ոչ խարներու եւ կովերու հօտեր: Ստեղծագործ խաշնարածները իրենց վրաններուն վրայ փակցուցած են HOTEL, CAFE, SUPER MARKET եւ այլ գրութիւններ: Այդ կը նշանակէ, որ այստեղ կարելի է շուքին հանգստանալ, պաղ ջուր, թան կամ տաք թէյ խմել: Յետոյ անոնք աներեսաբար կը ստիպեն գնել տարատեսակ մանրուքներ՝ հլուներ, գուռաւոր գուլպաներ, ձեռագործ տիկնիկներ եւ հինցած քաղցրաւենիք:

Արարատի ամենաբարձր գագաթը յայտնուեցաւ մեր առջեւ արեւի առաջին շողերու հետ: Գագաթը կը փայլէր եւ կը կայծկլտար:

Հագիւ առաջին քայլերս դրի սառույցին վրայ, հասկցայ, որ կը հասնիմ եւ հեկեկացի: Սառույցը փխրուն էր: Ես առաջին անգամ կը հեկեկայի հիացմունքէն: Եւ այդ իսկապէս անկեղծ էր:

Մերիններէն առաջինը հասայ բարձունքին: Առաջին հայեացքով չհասկցայ եղածը: Աչքիս առջեւ շքեղ տեսարան մըն էր: Կողքը գագաթ մըն ալ կար, աւելի հեռու՝ Փոքր Արարատն էր:

Ֆրանսացիներուն ուղեկցող պեխաւոր մարդուն հարցուցի՝ ցոյց տալով դէպի մօտակայ գագաթը երկարող հետքերը.

- Ե՞րբ կ'երթանք այնտեղ:
- Ինչո՞ւ: Այնտեղ պէտք չէ: Մենք ձեզի չենք արտօներ: Այնտեղ Հայաստանն է, այնտեղ՝ Իրանը, այնտեղ՝ Նախիջեւանը, իսկ այստեղ՝ մենք: Սա ամենաբարձր կէտն է: Քրք-տըս-տան, Քրք-տըս-տան, գոռաց ան՝ ձեռքերը վեր բարձրացնելով:

Երեւանի վրայ բացուող տեսարանը փակած էր երկար սառույց «հովարը»: Ես չտեսայ քաղաքը եւ զգացողութիւն մը մնաց, որ լեռը, զոր ամէն օր կը տեսնեմ մեր երեւանեան բնակարանէն, դեռ նուաճուած չէ...

Արեւմտահայերէնի վերածեց եւ հրապարակութեան պատրաստեց՝ Ս. Ա.

Մայր Աթոռ Սբ. Էջմիածնի Մայր Տաճար

Շարունակուած էջ 8-էն

օրուան Պատգամները պիտի կեդրոնանան Հայ Եկեղեցւոյ Հայրապետութեան Պատմական Կեդրոնին՝ Սբ. Էջմիածնի եկեղեցական, կրօնական եւ ազգային նշանակութեան եւ կարեւորութեան վրայ:

Նոյն Կիրակին, Արեւմտեան Թեմի Սրբազան Առաջնորդը՝ Գեղըն Յովնան Արք. Տէրտէրեան, պիտի պատարագէ եւ քարոզէ՝ Պրպեկեքի Սրբոց Ղեւոնդեանց Առաջնորդանիստ Մայր Տաճարին մէջ:

Այս առթիւ, Թեմիս Սրբազան Առաջնորդը, իր խոհերուն մէջ կը գրէ. «Սբ. Էջմիածինը Հայ Քրիստոնեան բնորոշող խորհուրդն է, որ դարերով լուսաւորած է մեր նախնիներու հոգեւոր կեանքը եւ կը շարունակէ լուսաւորել այսօր ալ, ինչպէս գալիք սերունդները: ... Սբ. Էջմիածինը Քրիստոնեայ Հայութեան ինքնութիւնը բացատրող խորհուրդն է, որուն դիմաց հարկ է խոնարհինք՝ այդ խորհուրդին մէջ տեսնելով Աստուծոյ Որդիին՝ Քրիստոսի էջքը երկինքէն...»:

Ձեր Ծանուցումները Կստահեցէք «Մասիս» Շաբաթերօրին
T: (626) 797-7680 massis2@earthlink.net

Գրիգոր Շէնեանի Յիշատակին

ՅԱՐՈՒԹ ՏԵՐ ԴԱԻԻԹԵԱՍ

Գրիգոր Շէնեանն ալ հրաժեշտ տուաւ մեր այս աշխարհիկ կեանքին: Իր ապրած 85 տարիներու ժամանակաշրջանն ու 60 տարիներու լրագրական գործունէութիւնը կարելի է բաժնել երկու մասի եւ գուգահեռներ գտնել այդ երկուքին միջեւ:

Առաջինը՝ Լիբանանի մէջ, 1930-ականներէն մինչեւ 1970-ականները: Իսկ երկրորդը՝ ԱՄՆ-ի մէջ, 1980-ականներէն մինչեւ 2010-ականները:

Առաջինը կը յատկանշուէր Եղեռնէն վերապրած սերունդին Միջին Արեւելքի մէջ հաստատուելու եւ նոր կեանք մը սկսելու մաքառումներով: Իսկ երկրորդը՝ Միջին Արեւելքէն գաղթող սերունդին ԱՄՆ-ի մէջ հաստատուելու եւ նոր կեանք մը սկսելու մաքառումներով:

Առաջինի պարագային՝ մամլոյ եւ լրագրական ասպարէզի մէջ յայտնի անուններու (ինչպիսին էին Սիմոն Սիմոնեան, Անդրանիկ Ծառուկեան եւ Տիգրան Թոսպաթ) հովանիին տակ իր առաջին քայլերը կ'առնէր Գրիգոր Շէնեան: Իսկ երկրորդի պարագային՝ յայտնի անուն դարձած Գրիգոր Շէնեանը, իր «Նոր կեանք»-ի էջերուն մէջ կը հիւրընկալէր Միջին Արեւելքի եւ այլ համայնքներու յայտնի անուններ:

Երկու պարագաներուն ալ, համայնքին մէջ տիրապետող դիրքեր նուաճելու մաքառումները պատճառ կը հանդիսանային համայնքային կեանքի խլրտումներու, ընդհուպ մինչեւ եղբայրասպան կոիւներու: Եթէ առաջինի պարագային, Գրիգոր Շէնեան ականատեսի դերին մէջ կը գտնուէր, ապա երկրորդի պարագային ինք կը դառնար թիրախ մահափորձի, Մայիս 30, 1997-ին:

Մէջբերում մը կատարենք այդ առթիւ մեր գրած «Խաւարում» ակնարկէն: «Առաջին անգամ չէ, որ անարգ միջոցներով կը փորձուի լուծթեան մատնել մամուլի ծառայող մը: Առաջին անգամ չէ, որ անարգ միջոցներով մարդիկ կ'ուզեն արգելք ըլլալ մտքերու ազատ արտայայտութեան: Ու առաջին անգամ չէ, որ մարդիկ կ'առնեն վտանգաւոր քայլեր, որոնց վախճանը շատ յստակ է: Ուղեղ հոգնեցնելու կարիք չկայ, տեսնելու համար, որ տարուէ տարի սաստկացող այս երեւոյթները կրնան յանգիլ եղբայրասպան արարքներու: Մեր մօտիկ անցեալի պատմութիւնը վկայ: Պիտի կրկնէ՞ք անցեալի սխալները, թէ պիտի զգաստանանք ու սթափինք անդունդ տանող այս մտայնութենէն:»

Գրիգոր Շէնեան, իր կեանքի, մանաւանդ Միջին Արեւելքէն մասի փորձով, համոզուած էր, որ խօսքի ազատութիւնը կը նպաստէ մեր համայնքային կեանքի հարստացման եւ որեւէ ոտնձգութիւն անոր կաշկանդման հանդէպ, վնասակար է: Հետեւաբար, այդ համոզումն էր, որ ան կը դրսեւորէր «Նոր կեանք»-ի էջերէն:

Կարելի չէ գրել Գրիգոր Շէնեանի մասին եւ չչիշել այն շնորհակալ աշխատանքը, որ ան կատարեց մեզի հրամցնելով իր պատմութիւնները վերեւ նշուած եւ այլ յայտնի անուններու հետ իր գործակցութիւնէն, մեզի ծանօթացնելով նաեւ անոնց առօրեային: Բնականաբար կարելի չէ չիշել նաեւ թաղային մակարդակի մարդոց մասին իր սրամիտ պատմութիւնները, որոնց միջոցաւ մենք գաղափար մը կը կազմենք նաեւ պարզ ժողովուրդի ապումներու եւ վարքի մասին:

Վարձքը կատար՝ Գրիգոր Շէնեան:

Լոս Անճելըսի Յայ Քոյրերու Վարժարան

Շարունակուած էջ 16-էն

ցաւ մրցանակներու եւ կրթաթոշակներու տուչութեամբ:

Արմէն Տօնոյեան կրթաթոշակ՝ «Հայերէն լեզուի բարձրագոյն միջին» ունեցող աւարտականին, ստացաւ Սթեյլա Շպարթ:

Օլիվիա Թալին Գանտիբեան կրթաթոշակ՝ «Հայ կնոջ ուժն ու յարատեւութիւնը» ցուցաբերող աւարտական աշակերտուհիին, ստացան՝ Սոֆիա Զաբարեան եւ Ալլին

Սամուէլեան: Յակոբ Փիլաւեան կրթաթոշակ «Հայ կրթօճախի հաւատարմութիւն» ցուցաբերող աւարտականին, ստացաւ Ալեք Բազարեան:

Նաեւ գնահատագիր յանձնուցաւ Անտրու Պէրպէրեանին, «Սուրբ Յրանսիս» երկրորդական վարժարանէն մուտքի քննութեան գերազանց արդիւնքներ ստանալուն համար:

Հանդէսի վերջաւորութեան Գերապայծառ իր սրտի խօսքը փոխան-

Կեանքի Սէջ Ամենաարժեքաւոր Բանը

Շարունակուած էջ 17-էն

րապէս այնպէս կը պահեն, ինչպէս ուրիշները: Ատոր համար ալ անոնց դժուար է ճանչնալը: Բաց երբ դու կը ճանչնաս այդպիսի մարդ, այլեւս ետդարձի ճանապարհ չունիս: Դուն չես կրնար մոռնալ զինք: Անոնց կախարդանքը, ձգողականութիւնը այնքան ուժգին է, որ եթէ դուն դպչիս անոր, շփուիս անոր հետ, չաւիտեան կը կորչիս անոր հմայքի սարդոստային մէջ:

Կախարդական այդ մարդիկ անոնք են, որոնց հետ մենք երջնիկ կ'ըլլանք: Անոնք մեզի կ'օգնեն թռչելու, փայլելու... Անոնք մեզ կը փրկեն ծանր ու տանջալից մտքերէ ու մտահոգութիւններէ:

Մենք անոնց հետ կրնանք կիսել մեր տունը, գործերը, մտքերն ու զգացմունքները: Մենք անոնց հետ կը ստեղծենք ամուր, առողջ շարաբերութիւններ, որոնք կը հարստացնեն մեզ:

Անոնց անկեղծ հայեացքները մեզի կ'օգնեն տանելու հիասթափութիւնը: Աւելին, անոնք մեզի կ'օգնեն յաղթահարելու կենսական խնդիրներն ու դժուարութիւնները: Այդ շարաբերութիւնները կեանքը հասկնալու հնարաւորութիւն կու տան մեզի, կը զարգացնեն մեր յուզումնային ու հասարակական իմացականութիւնը:

Չէ՞ որ միայն այդպիսի զգացական փորձն է, որ մեզի կը սորվեցնէ լսել ուրիշները, հասկնալ

թէ անոնք ինչ կը զգան ու կ'ապրին: Անիկա մեզի կը սորվեցնէ շարաբերութիւններ կառուցել, հաշուի առնել այլոց հետաքրքրութիւնները, արդիւնաւէտ կերպով փոխգործակցիլ անոնց հետ:

Ատոր համար ալ շատ կարեւոր է ժամանակ գտնել մտերմներու հետ շփումներու համար: Մէկ կողմէն՝ այդպիսի յուզա կան կապերը մեր մէջ կը պահեն կեանքի նկատմամբ հետաքրքրութիւնը, իսկ միւս կողմէն՝ անոնք մեզ կը դրդեն աւելի լաւ դառնալու եւ ցրուելու այն ամպերը, որոնք ժամանակ առ ժամանակ կը մթազնեն մարդոց հետ մեր շարաբերութիւնները:

Անվիճելի է, որ մեր կեանքին մէջ ամենաարժեքաւոր բանը մեր կողքին անկեղծ մարդիկ ունենալն է, անոնց հետ շարաբերութիւններ ձեւաւորելը, որոնք գերծ են եսասիրութենէ, կեղծաւորութենէ ու այլ բացասական զգացմունքներէ եւ դիժերէ:

Ի վերջոյ, մենք բոլորս ալ կը հասկնանք, որ այն վայրը, ուր մենք կ'ապրինք, տան կը վերածուի շնորհիւ մարդոց, որոնք մեզ կը շրջապատեն:

Ահա թէ ինչու այդքան կարեւոր են այն մարդիկը սիրելն ու հասկնալը, որոնք մեր կեանքին մէկ մասը կը կազմեն: Ատիկա մեր յուզումնային հարստութիւնն է, որուն շնորհիւ մենք կրնանք ներ դաշնակ ու խաղաղ ապրիլ մենք մեր հետ, ինչպէս նաեւ՝ այլ մարդոց:

ցեց շրջանաւարտներուն եւ պահպանիչով փակուեցաւ հանդիսութիւնը, մինչ շրջանաւարտները իրենց վկայականները եւ նուէրները ստանձնելէ ետք հրաժեշտ տուին Հայ Քոյրերու վարժարանի ընտանիքին խոստանալով միշտ գորավիզ կանգնիլ

իրենց առաջին կրթօճախին: Կը շնորհաւորենք եւ յաջողութիւն կը մաղթենք բոլոր շրջանաւարտներուն: Շնորհակալութիւն կը յայտնենք բոլոր ծնողներուն, դաստիարակներուն եւ նուիրատուներուն:

VA Print Media

Book Printing • Hard Covers • Year Books
Restoration of Old Books & Bibles

- Հետաքրքրուած ենք իրենց փոխարժեքով ստանալ՝
- Հայկական երգարաններ
- Կիլիկիոյ պատմական գիրքեր
- Ցեղասպանութեան հետ աւերչուած գիրքեր

Եթէ ունիք եման գիրքեր եւ կը փափաքիք զանոնք վաճառել, կը խնդրենք մեզի հետ կապ հաստատել Հեռաձայնելով՝ ՎԱՀԵ ԱԶԱՊԱՀԵԱՆԻՆ:

Նոր Գիրքերու
Տպագրութեան
եւ Հին Գիրքերու
Նորոգութեան

Vahe Atchabahian
2004 E. Washington Blvd. • Pasadena, CA 91104
Tel: 626-793-6220 • Cell: 626-354-5924
vamedia@yahoo.com • www.vaprintmedia.com

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

«Ռեալը» 168 Միլիոն Եւրո է Առաջարկել Մոհամեդ Սալահի Դամար

Մադրիդի «Ռեալն» ու Թուրքիայի «Եոլվենտուսը» փորձեր են ձեռնարկել ամառային տրանսֆերային պատուհանի ընթացքում պայքարել Ախոյեանների լիգայի գալաթակիր, Անգլիայի փոխախօջան «Լիվերպուլի» չարձակուող Մոհամեդ Սալահի տրանսֆերի համար, հաղորդում է Mirror-ը:

Երկու ակումբներն էլ «Լիվերպուլին» Սալահի տրանսֆերի համար առաջարկել են 168 միլիոն եւրո: Սալահն 27-ամեայ եգիպտացի ֆուտպոլիստը չի ցանկացել հեռանալ գերմանացի Եուրոպեյն Կլուբի գլխավորած Թիմից:

«Լիվերպուլի» ղեկավարութեան եւ մարզչական շտաբի ռազմավարութիւնն է չվաճառել առաջատարներից որեւէ մէկին:

Աւարտուած մրցաշրջանում Սալահը «Լիվերպուլի» հետ մասնակցել է 52 հանդիպման, խփել 27 կոլ, կատարել 13 կոլային փոխանցում:

Պոզբան Սպանոն է «Մանչեսթր Եունայթեդ»-ին

Ֆուտպոլիստ Պոլ Պոզբան պահանջում է «Մանչեսթր Յունայթեդից» թոյլ տալ իրեն տեղափոխուել մադրիդեան «Ռեալ»: Հակառակ դէպքում ֆրանսացի կիսապաշտպանը սպանում է բոյկոտել մրցաշրջանի նախապատրաստութիւնը:

Վեստի.ուու-ն գրում է, որ աշխարհի ախոյեան Պոլ Պոզբան ցանկանում է «Մանչեսթր Յունայթեդից» տեղափոխուել «Ռեալ»: Մադրիդցիներ պատրաստ են նրա համար վճարել 120 միլիոն եւրո: Բայց ՄՅՈՒ-ն չի ցանկանում վաճառել Պոզբային եւ նոյնիսկ սպանական ակումբի հետ չի մտել բանակցութիւնների մէջ: Այդ լուրը գայրացրել է Պոզբային, նա պահանջել է ղեկավարութիւնը թոյլ տալ իրեն տեղափոխուել «Ռեալ» ու սպանացել է:

Ամերիկայի Գալաթ. Ուրուգուայը Զախցախեց Էկուադորին

Ֆուտպոլի Ամերիկայի Գալաթի խաղարկութեան խմբային փուլի առաջին տուրում Ուրուգուայի հաւաքականը մրցեց Էկուադորի թիմի հետ:

Խաղը տեղի է ունեցել Բելու Օրիգոնտի «Մինեյրաօ Գուբերնատոր Մագալեանս Պինտու» մարզադաշտում եւ աւարտուել է ուրուգուայցիների յաղթանակով՝ 4:0 հաշուով: Կոլերի հեղինակ են դարձել Նիկոլաս Լոդեյրոն, Էդինսոն Կավանին եւ Լուիս Սուարեսը, իսկ Էկուադորի պաշտպան Արտուրո Մինան աչքի է ընկել ինքնակոլով:

23-րդ րոպէին հանդիպման գլխավոր մրցավար Անդերսոն Դարոնկոն կարմիր քարտ ցոյց տուեց Էկուադորի հաւաքականի կիսապաշտպան Խոսէ Կինտեռոսին: Ուրուգուայը յաղթելով էկուադորցիներին՝ Շ խմբում 3 միակորով զբաղեցրեց առաջատարի դիրքը:

Յաջորդ տուրում՝ Յունիսի 21-ին, Ուրուգուայը կը մրցի ձափոնիայի հետ, իսկ Էկուադորի թիմը՝ յաջորդ օրը կը խաղայ Չիլիի ընտրանու հետ:

Մեսի. Կոլումբիան Խփեց, Երբ Մենք Յուցադրում Էինք Մեր Լաւագոյն Խաղը

Արժենթինայի հաւաքականի եւ «Բարսելոնայի» չարձակուող Լիոնել Մեսին մեկնաբանել է Կոլումբիայի հաւաքականից 0:2 հաշուով կրած պարտութիւնը Ամերիկայի գալաթի խաղարկութեան առաջին տուրում:

«Կարծում եմ՝ այս խաղում ունէինք դրական պահեր, դժգոհելու ժամանակը չէ: Պէտք է առաջ նայենք եւ կեդրոնանանք յառաջիկայ խաղերի վրայ: Գոլումպիայի հաւաքականը լաւ էր վերահսկում գնդակը, բայց ակնյայտ պահեր չէր ստեղծում:

Երբ երկրորդ խաղակէտում մենք առաջ գնացինք, նրանք կոլ խփեցին: Գոլումպիան խփեց, երբ մենք ցուցադրում էինք մեր լաւագոյն խաղը: Մենք հետեւութիւններ կ'անենք: Բարդ է մրցաշարը պարտութեամբ սկսելը, բայց եթէ յաղթենք Պարագուային, կը շտկենք դրութիւնը», - Մեսիի խօսքը մէջբերում է ESPN-ը:

Հայաստանի Ազգային Հաւաքական Առաջադիմել է 9 Աստիճանով

Այսօր հրապարակուել է ՖԻՖԱ-ի դասակարգման նոր աղիւսակը: ՀՖՖ կայքից տեղեկանում ենք, որ Հայաստանի հաւաքականն առաջադիմել է 9 աստիճանով եւ զբաղեցնում է 97-րդ հորիզոնականը: Առաջին եռեակը չի փոփոխուել. աղիւսակը շարունակում է գլխավորել Բելգիայի հաւաքականը, երկրորդ տեղում Ֆրանսան է, երրորդում՝ Պրագիլիան:

Հենրիխ Մխիթարեանի Տրանսֆերային Գինը Նուագել է

Ֆուտպոլի Հայաստանի ազգային հաւաքականի եւ Լոնտոնի «Արսենալի» կիսապաշտպան Հենրիխ Մխիթարեանի տրանսֆերային գինը նուագել է: Transfermarkt-ի նոր տուեալներով, 30-ամեայ ֆուտպոլիստի տրանսֆերը գնահատուած է 25 միլիոն եւրո:

2018թ. Դեկտեմբերին Մխիթարեանի տրանսֆերային գինը 30 միլիոն եւրո էր:

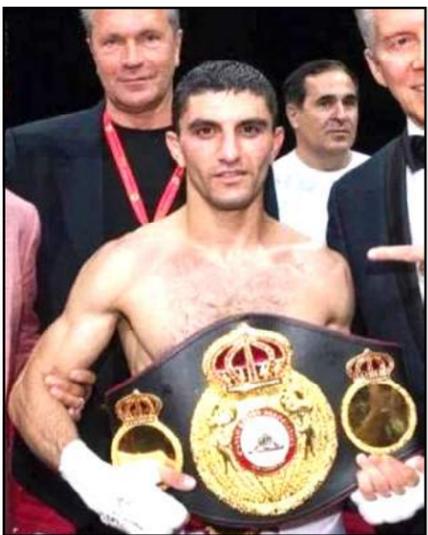
Transfermarkt-ի գնահատականով, Մխիթարեանի առաւելագոյն տրանսֆերային շուկայական գինը եղել է 2016-2017-ին, երբ հայ ֆուտպոլիստը հանդէս էր գալիս «Մանչեսթր Եունայթեդում»՝ 37 միլիոն եւրո:

Արտեմ Դալլաքեանը Երրորդ Անգամ Պաշտպանեց WBA Վարկածով Աշխարհի Ախոյեանի Տիտղոսը

Ուկրաինացի Արտեմ Դալլաքեանը երրորդ անգամ պաշտպանել է աշխարհի ախոյեանի տիտղոսը:

Յունիսի 15-ին Կիեւում Արտեմ Դալլաքեանը (18-0, 13 եււ) անցկացրել է իր տիտղոսի երրորդ պաշտպանութիւնը Սարավոտի Տաւրոնիսամի (20-1, 15 եււ) դէմ մենամարտում:

Ինչպէս յայտնում է AnalitikaUA.net-ը, Արտեմ Դալլաքեանը վստահ յաղթանակ է տարել 10-րդ ռաունդում, տեխնիկական նոկաուտով: Աւելի վաղ Ուկրաինացի հայերի միութեան նախագահ Վիլեն Շատուրեանն Արտեմ Դալլաքեանին պարգևատրել է ՈՒՀՄ «Սփիւռքի ակտիւ գործիչ» մետալով:

ՈՒՀՄ-ն յատուկ ուշադրութիւն է դարձնում սպորտին եւ Ուկրաինացի մարզիկներին աջակցութեանը: Բացում են տարբեր մարզական խմբակներ: Մարզական միջոցառումներին շնորհում են ՈՒՀՄ նախագահ Վիլեն Շատուրեանի մրցանակներ: ՈՒՀՄ մարզական խմբակներում մարզում են տարբեր ազգերի երեխաներ:

Մաուրիցիո Սարին Գլխավորեց «Եոլվենտուսը»

Իտալիայի ախոյեան Թուրքիայի «Եոլվենտուսի» գլխավոր մարզիչի պաշտօնում նշանակուեց Լոնտոնի «Չելսիից» հեռացած Մաուրիցիո Սարին, յայտնում է ակումբի մամուլի ծառայութիւնը: 60-ամեայ իտալացի մասնագէտը կնքել է երեք տարուայ պայմանագիր՝ մինչեւ 2022թ. Յունիսի 30-ը:

«Եոլվենտուսի» գլխավոր մարզիչի պաշտօնը թափուր էր իտալացի Մասիմիլիանօ Ալեգրիի հեռանալուց յետոյ: Նա թիմը գլխավորեց 2014-2019 թուականներին:

Սարին «Չելսին» գլխավորել էր անցած ամրանը: Անգլիական թիմի հետ նա նուաճեց Եւրոպայի լիգայի գալաթը, Անգլիայի Պրեմիեր լիգայում գրաւեց երրորդ տեղը՝ ապահովելով Ախոյեանների լիգայի խմբային փուլի ուղեգիր: